

941

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 8

*Instytut Ekonomiki Rolniczo-Przemysłowej
Politechniki
Warszawy*

POLSKIE KOPALNIE SKARBOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE

CHORZÓW I G.ŚL.

PLAC MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 9-12, TEL. 409-01

SPRZEDAŻ
WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW
I SIARCZAMONU Z KOPALNI
„KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR.

CHORZÓW

SKARBOWE FERME

141

ZJEDNOCZONE FABRYKI ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH W MOŚCICACH I W CHORZOWIE

d o s t a r c z a j ą :

<u>Nawozy azotowe:</u>	Azotniak	21 ⁰ ₀	azotu
	Wapnamon	15·5 ⁰ ₀	azotu
	Siarczan amonu	21 ⁰ ₀	azotu
	Saletrzak	15·5 ⁰ ₀	azotu
	Saletrę wapniową	15·5 ⁰ ₀	azotu
<u>Nawóz fosforowy:</u>	Supertomasynę 30 ⁰ ₀ kwasu fosforowego rozp. w 2 ⁰ ₀ kwasie cytrynowym		
<u>Nawóz azotowo-fosforowy:</u>	Supertomasynę azotniakowaną 9 ⁰ ₀ N i 12 ⁰ ₀ P ₂ O ₅		

Produkty chemiczne:

<u>A z o t o w e:</u>	Azot
	Amoniak skroplony
	Wodę amoniakalną chemicznie czystą
	Kwas azotowy chemicznie czysty
	Kwas azot. techn (o różnych stężeniach)
	Nitrozę
	Azotyn sodowy
	Saletrę amonową
	Saletrę potasową
	Saletrę sodową
	Salmiak rafinowany
	Salmiak sublimowany
	Węglan amonu
	Siarczan amonu (dla celów technicznych)
<u>C h l o r o w e:</u>	Chlor ciekły
	Ług bielący (podchloryn sodowy)
	Herbatox (preparat do tępienia chwastów)
	Chlorobenzen
	Paradwuchlorobenzen
	Ortodwuchlorobenzen
	Chloronaftalen
	Woskol (wosk syntetyczny)
<u>R ó ż n e:</u>	Karbid, Tlen, Wodór

Adres dla korespondencji: Z. F. Z. A. Chorzów III

Reklama o wielkim nakładzie

Statystyka urzędowa za rok 1937 wykazała, że w Polsce zużyto 400 550 000 pudełek zapalek. Iluż ludzi może przeczytać reklamę na tych pudełkach?..

W obecnych czasach walki o rynek zbytu w wyścigu przedsiębiorstw o odbiorcę, współczesny człowiek jest stale zalewany powodzią przeróżnego rodzaju reklam, ogłoszeń, ofert, bezadresowych druków itp.

Już od wczesnego ranka przy czytaniu gazety napotyka na ogłoszenia.

Skoro po śniadaniu udaje się do pracy, w tramwaju lub autobusie znów widzi reklamę na drzwiach, uchwytkach lub poręczach foteli, bądź naklejoną na szybach okien.

Ledwo zapadnie zmrok, wnet płoną oslepiające pstre szyldy neonowe. Wreszcie, gdy po całodzienniej pracy udaje się do kina, musi przede wszystkim przełknąć porcję świetlnych reklam.

Trudno — tak już musi być, i człowiek musi się z tym pogodzić, że reklama wszędzie go będzie atakować — w jego własnym interesie i w interesie ogólnogospodarczym. Jednego wszakże ma każdy prawo żądać, by reklama ta była interesująca i estetyczna, w przeciwnym bowiem razie staje się jej wrogiem i usiłowania ogłaszających odnoszą wręcz odwrotny skutek. Chodzi również o to, by reklama nęciła oryginalnością pomysłu.

W porównaniu z wieloma krajami na świecie, reklama u nas rozporządza stosunkowo niewielką ilością środków.

Za granicą, na przykład, jednym ze środków, uznanych za niezwykle skuteczny, jest zamieszczanie ogłoszeń na artykułach pierwszej potrzeby. Zwłaszcza, gdy chodzi o reklamę „przypominawczą”, gdy konsumentowi pragniemy wbić pewne hasła — reklama ta w całości kształcie ogólnego planu kampanii, w uzupełnieniu do wyczerpujących ogłoszeń, ofert itp. jest niezwykle cenna.

Takim środkiem jest pudełko zapalek, które każdy stale ma w ręku, kładzie przy sobie na stole w czasie pracy, czy wypoczynku.

Koszty tej reklamy nie są wysokie. U nas, dzięki istnieniu Monopolu, który rozdziela zapałki na cały kraj, łatwo można zapewnić sobie pewien rejon, interesujący w danej chwili ogłaszającego, jak np. w czasie targów, czy wystawy regionalnej, w miejscowościach uzdrowiskowych itp.

Ostatnimi czasy na reklamę tę sfery gospodarcze zwracają coraz większą uwagę i pod tym względem zaczynamy dopędzać zagranicę, gdzie środek ten jest szeroko rozpowszechniony.

1947

„POLSKI EKSPORT“ (POLISH EXPORT)

Miesięcznik gospodarczy,
redagowany w języku
polskim i angielskim

Organ Koła Eksportowego przy
Światowym Związku Polaków
z Zagranicy

„POLSKI EKSPORT“

to najlepszy informator całości kształtu teoretycznych i praktycznych zagadnień eksportowych, niezbędnych tak dla eksporterów polskich, jak i importerów zagranicznych

Każdy dział i każda branża eksportu
źródłowo opracowane

Własna sieć korespondentów
zagranicznych

Prenumerata: półrocznie zł 6
rocznie „ 12

P. K. O. 8459

WARSZAWA

ul. Hoża 8—Tel. 9-34-38

P O L S K I E U S T A W O D A W S T W O D E W I Z O W E

ZBIÓR USTAW ZASADNICZYCH, ROZPORZĄDZEŃ WYKONAWCZYCH, ZARZĄDZEŃ, INSTRUKCJI, OKÓLNIKÓW I UCHWAŁ, ZWIĄZANYCH Z REGULACJĄ DEWIZOWĄ

OPATRZONY ZASADNICZYM KOMENTARZEM ORAZ PRAKTYCZNYMI WYJAŚNIENIAMI I WSKAZÓWKAMI TECHNICZNYMI

ZESTAWILI I OPRACOWALI:

Dr Adam Mantel, Bronisław Matecki
i Tadeusz Bielobradek

ZBIÓR JEST PERIODYCZNIE UZUPEŁNIANY

Cena Zbioru — zł 18. Prenumerata Uzupełnień — zł 6 półrocznie

600 STRON DRUKU SKOROWIDZ

SKŁAD GŁÓWNY:

BANK SPÓŁDZIELCZY SKARBOWCÓW, Sp. z o.o.
Warszawa, Leszno 5

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
DZIAŁALNOŚĆ FUNDUSZU PRACY A ZAGADNIENIE WALKI Z BEZROBOCIEM — <i>M. B-m</i>	1535	KRONIKA TYGODNIOWA: TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1553
REJESTROWE PRAWO ZASTAWU NA URZĄDZENIACH WYTWÓRCZYCH — <i>ZB. PAŁĘCKI</i>	1537	SKARBOWOŚĆ I FINANSE: Fundament dobrobytu i gospodarczego rozwoju kraju — <i>Dr Henryk Gruber</i>	
KRONIKA GOSPODARCZA: Akcja pomocy zimowej bezrobotnym Z MINISTERSTWA SKARBU	1540	BUDŻET	1555
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ: GÓRNICCTWO WĘGLOWE	1540	PODATKI I OPŁATY	1558
Przemysł węglowy Śląska Zaolzańskiego — <i>Inż. Stanisław Zaleski</i>		Unia Przemysłu Górniczo-Hutniczego o podatkach — <i>A. S.</i>	
HUTNICCTWO	1542	PIENIĄDZ I KREDYT	1559
ROLNICTWO	1545	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1559
HANDEL: KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1545	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY: POŁOŻENIE GOSPODARKI FRANCUSKIEJ — <i>DR ROMAN BATTAGLIA</i>	1560
RYNEK AKCYJNY	1545	KRONIKA ZAGRANICZNA: FRANCJA	1563
CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	1546	STANY ZJEDN. AM.	1564
Zniżki celne i zwolnienia od cła — <i>A. Zawistowski</i>		JAPONIA	1564
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1548	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1565
Rozciągnięcie taryf P. K. P. na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego — <i>S. P. A.</i>		BIBLIOGRAFIA	1565
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1551	PRZEGLĄD CZASOPISM	1566
POCZTA I TELEGRAF	1552		

DZIAŁALNOŚĆ FUNDUSZU PRACY A ZAGADNIENIE WALKI Z BEZROBOCIEM

USTALONYM zwyczajem — podobnie jak i w latach ubiegłych — na tle rocznego sprawozdania z działalności Funduszu Pracy poruszamy zagadnienie bezrobocia w Polsce. W roku bieżącym mamy o tyle wdzięczniejsze — choć i bardziej skomplikowane — zadanie, że odpowiednio do linii rozwojowej działalności Funduszu Pracy możemy sięgnąć w głąb tego zagadnienia.

Dla uniknięcia nieporozumienia zauważyć musimy, że, bynajmniej, nie przypisujemy Funduszowi Pracy roli instytucji, która by — w oderwaniu od całości aparatu gospodarczego — rozwiązywała problem bezrobocia. Natomiast przekonani jesteśmy, że ewolucja, jaką życie samo narzuca tej instytucji, jest równocześnie pewnym drogowskazem w dziedzinie walki

z bezrobociem. Toteż głównie ewolucji tej pragniemy poświęcić nasze uwagi.

Zadanie to wymagałoby przeprowadzenia szczegółowej analizy stanu rynku pracy oraz tych czynników gospodarczych, które wpływają na zwiększenie zatrudnienia. W ramach krótkiego artykułu musimy się jednak ograniczyć do najogólniejszej charakterystyki naszego rynku pracy.

Stwierdzimy zatem na wstępie, że poprawa sytuacji gospodarczej nie stanowi jeszcze czynnika decydującego o rozładowaniu bezrobocia. Mianowicie, jeśli pod pojęciem poprawy gospodarczej rozumiemy tylko poprawę w przemyśle, bowiem dla sprawy bezrobocia szczególnie miarodajna w Polsce jest sytuacja wsi.

Sytuacja na rynku pracy doznała istotnie w ostatnich latach pewnego odprężenia, jeśli mówić mamy o przemyśle. Bowiemy, jak czytamy w przedmowie do sprawozdania Funduszu Pracy z okresu 1937/38 r.: „wzrost zatrudnienia od momentu najgłębszego kryzysu, a więc od 1933 r., wyniósł w 1937 r. ok. 500 tys. osób, z czego powyżej połowy przypada na rok ostatni, gdy wzrost ten był najsilniejszy. Przyływ nowych roczników na rynek pracy — o ile pominąć wędrowniki ze wsi do miast — wyniósł ok. 150 tys. osób — tak, że w rezultacie działania tych czynników można mówić o rozładowaniu bezrobocia w granicach 300 ÷ 400 tys. osób” — z tym zastrzeżeniem, że dane Funduszu Pracy dotyczą zakładów pracy, zatrudniających powyżej 5 osób.

Że mimo tych wyników dalecy jeszcze jesteśmy od rozwiązania całego problemu bezrobocia — świadczy choćby równocześnie wydane w druku sprawozdanie z działalności „Pomocy Zimowej” w 1937/38 r., która obejmowała w tym okresie (listopad ÷ czerwiec) w przeliczeniu na miesięczny okres pomocy 1 683 833 osób. A i to przecież nie wyczerpuje głębi bezrobocia — jeśli wziąć pod uwagę warunki, uprawniające bezrobotnych do korzystania ze świadczeń „Pomocy Zimowej”.

Stwierdzić jednak musimy wyraźnie, że w oderwaniu od wsi, a więc sam rynek przemysłowy bliski jest rozładowania bezrobocia. O ile bowiem statystyka bezrobocia nie uprawnia jeszcze do zbyt daleko posuniętego optymizmu — jedynie ze względu na trwającą ciągle migrację wewnętrzną (nacisk wsi), to pewne bardzo charakterystyczne przesunięcia na rynku pracy wskazują na nowe drogi, jakimi musi się potoczyć walka z bezrobociem. Przesunięcia te polegają przede wszystkim na tym, że spadło znacznie bezrobocie wśród pracowników wykwalifikowanych. Więcej nawet: w niektórych przemysłach odczuwa się nawet brak wykwalifikowanych robotników. Pozostaje tedy masa bezrobotnych niewykwalifikowanych, rekrutujących się ze wsi — z tego, zdawać by się mogło, niewyczerpanego rezerwuaru, który oblicza się dzisiaj na kilka milionów „kandydatów” do pracy.

Ten stan rzeczy wysuwa dwie równoległe linie walki z bezrobociem: tworzenie nowych warsztatów pracy i umiejscawianie wolnych rąk roboczych na wsi.

Pierwsze zagadnienie jest raczej na pomyślnej drodze. Plan inwestycyjny — obok działającej pomocy doraźnej, pozwalającej w spokoju plan ten wykonywać — upoważniałby do optymistycznych horoskopów (pomijamy tu z konieczności zagadnienie polityki finansowej — ściślej mówiąc, ciasnotę rynku kapitałowego). Drugie zagadnienie jednak — zagadnienie wsi — urasta do wielkiego problemu, którego nie wolno nam ani na chwilę odkładać. Zważmy choćby jeden moment: nacisk wsi na miejski rynek pracy nie jest może zbyt groźny w okresie poprawiającej się koniunktury, bo w rezultacie każdy przybysz przeciętnie pracuje pewną ilość godzin w tygodniu lub pozostaje pod opieką ustawowego zabezpieczenia, pomocy doraźnej czy wreszcie pomocy społecznej; wyobraźmy sobie jednak okres kryzysowy — stanądy by wtedy trzeba było wobec tzw. „starych” bezrobotnych, tj. tych, których element wiejski, jako tańszy, jeszcze niezorganizowany i mniej wymagający, wypchnął z warsztatów pracy, i wobec „nowych”, którzy

na wieś nie mają do czego wracać i spaść muszą ciężarem na miasto.

Sytuacja ta wymaga dwutorowej akcji (nie mówiąc o środkach walki z bezrobociem, stosowanych na rynku przemysłowym): wzmagania opłacalności drobnych warsztatów rolnych przy hamowaniu dalszego rozdrabniania gospodarstw, oraz umiejscawiania na wsi pozostających bez środków egzystencji rolników — w drodze rozwoju chałupnictwa, przemysłu domowego, ludowego, rzemiosła itp.

Zagadnienie opłacalności gospodarstw rolnych wykracza poza ramy zainteresowań i możliwości Funduszu Pracy. Natomiast rzeczowa pomoc dla ludności wiejskiej zajmuje coraz poważniejsze miejsce w akcji Funduszu Pracy. Wskażmy choćby pobieżnie, że ogółem na akcję, związaną bezpośrednio czy pośrednio z elementem wiejskim, wydatkowano w 1937/38 r. zł 2 200 tys., a w bież. roku przeznaczono na ten cel już zł 4 miln. Na kwotę tę składa się: pomoc warsztatom rolnym, przemysł ludowy, domowy i chałupnictwo — razem zł 2 100 tys., inne pomoce (przysposobienie zawodowe, kasy bezprocentowe, spółdzielnie pracy, rzemiosło itp.) — zł 1 900 tys. — pośrednio z wsią związane, bo dotyczące przeważnie bezrobotnych, rekrutujących się ze wsi.

Co prawda — że kwoty powyższe są znikome — wobec ogromu potrzeb w tej dziedzinie. Ale skoro Fundusz Pracy nie rozporządza większymi środkami, to musiał szukać sposobów najintensywniejszego wyzyskania rozporządzalnych środków. Damy drobny przykład. Kwota zł 300 tys., przeznaczona na kasy bezprocentowe, jest stosunkowo bardzo niewielka. Powstał tedy projekt nierozpylania na przyszłość tej kwoty, a przeznaczenie jej na opłatę odsetek za udzielane w ciągu roku kredyty na drobne, na przykład, warsztaty rzemieślnicze. Podobnie rzecz dzieje się z innymi kwotami, które odgrywają rolę raczej — że tak powiemy — zaczynu, a nie bezpośrednio rozdzielanej pomocy.

Poświęciliśmy tyle miejsca sprawom różnych pomocy, gdyż w społeczeństwie urabia się mylny pogląd, że Fundusz Pracy ogranicza swą działalność do bezpośredniego finansowania akcji zatrudnienia, jako części wielkiego planu inwestycyjnego. Słuszny byłby wtedy szerzony z pewnych stron pogląd, że Fundusz Pracy należałoby zlikwidować czy też restytuować specjalną instytucję robót publicznych. Istotna rola Funduszu Pracy — w najogólniejszym ujęciu — polega na elastycznym oddziaływaniu na rynek pracy w drodze gospodarowania elementem ludzkim i przyspasabiania go do pracy w zależności od wymogów rynku. Jeśli dodamy do bezpośredniego finansowania części robót publicznych (samo-rządu), wynoszącego w 1937/38 r. („akcja zatrudnienia”) zł 35 miln.; zabezpieczenie na wypadek bezrobocia, celowe pośrednictwo pracy i wymienione pomoce — otrzymamy zamknięty krąg, w którym obraca się bezrobotny, podlegający jednemu ośrodkowi pomocy.

Tak pojęta rola Funduszu Pracy usprawiedliwia jego istnienie i dalszy rozwój. Może być natomiast mowa o możliwie najintensywniejszym wyzyskaniu posiadanych środków — z myślą planowego rozładowania bezrobocia. Idąc właśnie w tym kierunku, Fundusz Pracy stale zmniejsza wydatki na pomoc doraźną, zwiększając odpowiednio pozycję zatrudnienia, przysposobienia zawodowego — słowem, działów

produktywnych. Przykładowo biorąc — na akcję pomocy doraźnej wydano w 1936/37 r. zł 11 miln., w 1937/38 r. — zł 9 miln., i w dalszym ciągu wydatki te mają tendencję zniżkową.

Finansowanie zatrudnienia i pomoc doraźna nie wyczerpują, jak stwierdziliśmy, roli Funduszu Pracy. Gospodarka elementem ludzkim jest — obok wymienionych akcji — jednym z głównych zadań Funduszu Pracy. Jako przykład — posłużyć może zagadnienie przesiedlania robotników, które słusznie nazwane jest w omawianym sprawozdaniu Funduszu Pracy akcją, „stającą się jednym z etapów przebudowy gospodarczej kraju”. Wprawdzie jest to akcja niedawno podjęta i przesiedlono dopiero ok. 12 tysięcy bezrobotnych, ale zasada: bezrobotny do pracy, a nie odwrotnie — daje już dobroczynne wyniki. Ośrodki przeinwestowane pozbędą się w tej drodze nadmiaru rąk roboczych, zmniejszone zostaną wydatki na pomoc doraźną o charakterze charytatywnym, a bezrobotny przesiedlony staje się normalnym pracownikiem, zatrudnionym przez cały tydzień i zwolnionym od zła koniecznego, jakimi są tzw. turnusy lub niepełny tydzień pracy.

Z powyższych — z konieczności pobieżnych — uwag wynika, że Fundusz Pracy, czuły na potrzeby rynku pracy — po pierwsze — przyczynia się do realizowania w możliwym spokoju długofalowego planu inwesty-

cyjnego — przez branie na siebie aktualnych ciężarów rynku pracy, a po drugie — sam niejako planuje akcję rozładowania bezrobocia, bo najbardziej bezpośrednio odczuwa konieczność stosowania tych czy innych metod walki z bezrobociem.

Jednym z najpoważniejszych czynników jest tu również nowa, stale doskonalona akcja pośrednictwa pracy Funduszu Pracy, która zaczyna odbiegać od szablonu pośredniczenia w zatrudnieniu, a staje się stopniowo pozytywnym regulatorem rynku pracy, a więc i instrumentem walki z bezrobociem.

Poważna suma ok. zł 153 miln., figurująca w planie finansowym Funduszu Pracy po stronie wydatków, jest sumą, oczywiście, szczupłą w stosunku do ogromu zadań, jakie ciążyą zasadniczo na Funduszu Pracy. W naszych jednak warunkach celowe gospodarowanie tą nawet sumą daje bardzo poważne efekty, chroniące nasz rynek wytwórczy od wstrząsów.

Dokładna analiza sprawozdania Funduszu Pracy i ewolucji, jakiej działalność Funduszu ulega — upoważnia do stwierdzenia, że nowe drogi, na jakie wkracza Fundusz Pracy, zrywający z mechanicznym finansowaniem zatrudnienia, prowadzą intensywnie do celu, jakim jest rozładowanie bezrobocia w Polsce.

M. B-m

REJESTROWE PRAWO ZASTAWU NA URZĄDZENIACH WYTWÓRCZYCH

TRUDNOŚCI kredytowe, na jakie napotyka akcja inwestycyjna drobnej i średniej wytwórczości przemysłowej, wynikają w znacznym stopniu z braku zabezpieczenia realnego kredytów. Stan posiadania właścicieli tego typu przedsiębiorstw ogranicza się bowiem z reguły do własności prowadzonego zakładu, zabezpieczenie zaś, jakim dysponują — do gwarancji osobistej (wekslowej). Wyjątkowo tylko rzemieślnik lub drobny fabrykant rozporządzają zabezpieczeniem hipotecznym, dającym realne zabezpieczenie wierzycielowi. W związku z tym uzyskanie przez rzemieślnika lub drobnego fabrykanta kredytu na cele inwestycyjne — zwłaszcza o ile chodzi o kredyt długoterminowy — natrafia na znaczne trudności.

Taka sytuacja czyni aktualnym wprowadzenie form prawnych, umożliwiających rzeczowe zabezpieczenie kredytów inwestycyjnych na maszynach i urządzeniach zakładów przemysłowych i rzemieślniczych, co winno ułatwić akcję inwestycyjną drobnej i średniej wytwórczości przemysłowej, stwarzając podstawy do mechanizacji i unowocześnienia metod produkcji w zakresie tej wytwórczości. Jako sposób właściwy zabezpieczenia należy uznać taką formę zabezpieczenia, która by z jednej strony nie pozbawiała właścicieli zakładów przemysłowych i rzemieślniczych niezbędnego warsztatu pracy i nie utrudniała korzystania z niego, z drugiej zaś strony dawała wierzycielowi dostateczne zabezpieczenie wierzytelności i stwarzała możliwość szybkiego zrealizowania pretensji.

Istniejące obecnie formy zabezpieczenia wierzytelności na majątku ruchomym przedsiębiorstwa nie odpowiadają tym wymaganiom. Zwykły zastaw na ruchomościach wymaga bowiem oddania przedmiotów zastawionych w posiadanie wierzyciela, pozbawia za-

tem właściciela zakładu możliwości korzystania z maszyn lub urządzeń, będących przedmiotem zastawu. Instytucje prawne, unormowane w kodeksie handlowym, mające za zadanie ułatwienie kupującemu nabycie ruchomości przy odroczeniu płatności ceny kupna, mianowicie kupno na raty (art. 555 ÷ 567 K. H. z 1934 r.) i kupno z zastrzeżeniem prawa własności dla sprzedawcy (art. 543 K. H.) — dla zakrojonej na szerszą skalę akcji inwestycyjnej warsztatów rzemieślniczych i przemysłowych nie są dostateczne, gdyż w interesie dłużnika zawierają szereg ograniczeń dla wierzyciela przy dochodzeniu jego praw. W szczególności — odebranie przez sprzedawcę sprzedanych ruchomości w przypadku, gdy nabywca zalega w opłacie rat ceny kupna, nie może nastąpić — w razie braku zgody nabywcy — inaczej jak z mocy wyroku sądownego (art. 563 K. H.), co niekiedy może być powodem długotrwałych procesów. Poza tym omawiane instytucje rozwiązują zagadnienie kredytów inwestycyjnych tylko częściowo, mianowicie regulują tylko kwestię kredytu, pochodzącego od sprzedawcy, nie rozwiązują natomiast zupełnie kwestii kredytów, jakie na zakup maszyn lub urządzeń mogłyby udzielić osoby trzecie (np. instytucje bankowe).

Postulatom, wyżej nakreślonym — jakie winna spełniać forma zabezpieczenia na maszynach i urządzeniach warsztatów rzemieślniczych i przemysłowych — odpowiada zabezpieczenie w postaci rejestrowego zastawu — analogicznie do wprowadzonych form rejestrowego zastawu w innych dziedzinach życia gospodarczego (rejestrowy zastaw zbożowy i drzewny, rejestrowy zastaw na pojazdach mechanicznych).

Wprowadzenie tej formy zabezpieczenia dla zakładów przemysłowych i rzemieślniczych w zbyt szeroko-

kim rozmiarze nie byłoby jednak pożądane. Dopuszczalność bowiem ustanowienia rejestrowanego prawa zastawu na wszelkich maszynach i urządzeniach, znajdujących się w zakładach, i dla wszelkich długów właścicieli tych zakładów, mogłaby wywołać nadmierne — częstokroć nieuzasadnione gospodarczo — zadłużanie się rzemieślnika lub drobnego fabrykanta. Mogłoby to także poderwać kredyt osobisty tej grupy gospodarstwa narodowego. Możliwość bowiem ustanowienia zastawu dla wszelkich należności spowodowałaby, iż nawet ci wierzyciele, którzy dotychczas zadowolają się weksłami (np. dostawcy surowca), żądaliby na zabezpieczenie swych należności rejestrowego prawa zastawu — w obawie ustanowienia go dla innych osób i usunięcia w ten sposób spod egzekucji całego urządzenia zakładu.

Licząc się z tymi względami, opracowany przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu projekt ustawy o rejestrowym prawie zastawu na maszynach, silnikach i pędniach zakładów przemysłowych i rzemieślniczych — ustawy, mającej za zadanie stworzenie dogodnych warunków dla akcji inwestycyjnej drobnej i średniej wytwórczości przemysłowej — ogranicza możliwość ustanowienia zastawu jedynie do należności z tytułu ceny sprzedażnej nowych maszyn i silników, względnie z tytułu pożyczek, udzielanych na ich kupno. Takie unormowanie kwestii zastawu usuwa obawy, aby projektowana instytucja zastawu rejestrowego mogła posłużyć jako platforma dla nadmiernego zadłużenia się właściciela zakładu, poza tym wyklucza w znacznym stopniu ryzyko osobistych wierzycieli, dając im gwarancję, iż zastaw wynikać może tylko z realnej gospodarczo i korzystnej dla zakładu transakcji, jaką jest inwestowanie w zakładzie nowych maszyn, silników i pędni.

Projekt przewiduje możliwość zastawu jedynie na rzecz sprzedawcy — o ile jest nim kupiec rejestrowy, oraz na rzecz pożyczającego — o ile pożyczającym tym jest instytucja kredytowa.

Takie ograniczenie konieczne jest przede wszystkim ze względu na dalekoidące uprawnienia, jakie przysługują wobec dłużnika osobom, na rzecz których zastaw ustanowiono. Ponadto wynika ono z chęci wykluczenia wszelkich możliwości stwarzania zastawów fikcyjnych, co osiągnąć można tylko przez ograniczenie koła osób, dla których można stworzyć zastaw. Zarówno kupiec w większym rozmiarze, jak i instytucja kredytowa — dają w przeważnej mierze gwarancję, iż współdziałać będą tylko przy realnych gospodarczo transakcjach i nie nadużyją przy realizacji należności przyznanych im praw. Poza tym, skoro chodzi o zastaw z tytułu ceny sprzedaży maszyn nowych, maszyny te będą z reguły zakupywane u kupców większych — rejestrowych, tak samo jak źródłem kredytu na kupno tych maszyn będą instytucje kredytu zorganizowanego, gdyż nie można przewidywać, aby kredyty z innych źródeł mogły odegrać poważniejszą rolę. W tych warunkach wydaje się, iż określenie w ustawie kategorii osób, na rzecz których może być zastaw ustanowiony, nie powinno w niczym wpłynąć na zakres działania projektowanej ustawy.

Zgodnie z projektem — podstawą ustanowienia zastawu jest umowa zastawnicza. Treść tej umowy — o ile chodzi o ustanowienie zastawu na rzecz sprzedawcy z tytułu niedopłaconej ceny kupna — nie narusza poważniejszych kwestyj. Wierzyciel i sprzedawca jest bowiem w tym przypadku jedną i tą samą

osobą i umowa zastawnicza, o ile chodzi o osoby, w niej występujące, jest dalszym ciągiem umowy sprzedaży. Sprawa przedstawia się inaczej, o ile chodzi o zastaw na rzecz instytucji kredytowych, które udzieliły pożyczki na kupno maszyn, silników lub pędni. W tym przypadku bowiem pieniądze pożyczone otrzymuje nabywca maszyny, chociaż przeznaczone są one dla sprzedającego. Chodzi zatem o stworzenie gwarancji, iż pieniądze pożyczone nabywca zużyje istotnie na ten cel, na jaki je uzyskał, i że nie wytworzy się sytuacja, iż nabywca pozostanie winien sprzedawcy cenę kupna, chociaż uzyskał na zapłacenie tej ceny pożyczkę od instytucji kredytowej i ustanowił na jej rzecz zastaw. Dla zapobieżenia takiej ewentualności projekt przewiduje, iż w umowie zastawniczej, o ile zastaw uzyskuje instytucja kredytowa, winien również uczestniczyć sprzedawca, ponadto ustanawiający zastaw winien przekazać sprzedawcy pożyczoną sumę na zaspokojenie wierzytelności jego z tytułu ceny kupna (art. 21 projektu). Podkreślić należy, iż projekt nie wymaga, aby w akcie zastawu znajdowało się zawsze pokwitowanie sprzedawcy z otrzymania przekazanej na rzecz jego przez nabywcę sumy. Wynika to z tego, iż liczyć się należy z faktem, że instytucje kredytowe wypłacać będą pożyczone sumy z reguły dopiero po zapisaniu ich wierzytelności do rejestru i po przedstawieniu na to dowodu przez właściciela zakładu. Żądanie, aby wypłata pieniędzy poprzedziła lub połączona była z zawarciem umowy zastawniczej — mogłoby utrudnić postępowanie instytucji kredytowych przy udzielaniu pożyczek.

Omawiany projekt ustawy o rejestrowym prawie zastawu na maszynach, silnikach i pędniach zakładów przemysłowych i rzemieślniczych przewiduje ustanowienie rejestru prawa zastawu na maszynach, silnikach i pędniach zakładów przemysłowych i rzemieślniczych, prowadzonego przez właściwe przemysłowe władze wojewódzkie, do którego wpisuje się rejestrowe prawo zastawu. Z chwilą wpisania wierzytelności do rejestru rejestrowe prawo zastawu uzyskuje skutek prawny wobec osób trzecich. Najistotniejszym uprawnieniem wierzyciela rejestrowego jest służące mu prawo zaspokojenia swej wierzytelności z zastawionego obiektu w pierwszeństwie przed wszystkimi innymi wierzytelnościami. Poza tym ma on szerokie uprawnienia, o ile chodzi o realizowanie służącego mu prawa zastawu. W myśl projektu bowiem — o ile dłużnik zalega z zapłatą przynajmniej 2 rat sumy, zabezpieczonej rejestrowym prawem zastawu — wierzyciel, na rzecz którego to prawo ustanowiono, może zgłosić do komornika wniosek o sprzedaż zastawu z licytacji. Wniosek taki musi być obowiązkowo poprzedzony przez wierzyciela pisemnym zagrożeniem dłużnikowi licytacyjną egzekucją pretensji. Na podstawie powyższego wniosku komornik — po uprzednim powtórnym wezwaniu dłużnika do zapłaty należności w przeciągu 2 tygodni — obowiązany jest — bez potrzeby wyjednywania wyroku sądowego — wyznaczyć licytację. Takie uregulowanie sprawy realizacji praw wierzyciela rejestrowego zapewnia mu możliwość szybkiego zaspokojenia pretensji, nie pozbawiając przy tym dłużnika, jakby się to na pozór mogło wydawać, możliwości obrony swych praw. O ileby bowiem wierzyciel nadużył swych praw (np. zgłosił wniosek o licytację mimo zalegania z jedną tylko ratą długu) — termin, jaki upłynąć musi między wezwaniem o zapłatę długu i licytacją, daje możność dłużnikowi

udania się na drogę sądową i obrony swych praw w drodze odpowiedniego pozwu.

Według projektu ustawy — do sprzedaży maszyn, silników i pędni, obciążonych zastawem, przy realizacji praw przez wierzyciela, na rzecz którego ustanowiono zastaw, stosują się w zasadzie przepisy o zaspokojeniu zastawu handlowego. Ze względu jednak na specyficzny charakter przedmiotu zastawu projekt przewiduje od tych przepisów następujące odchylenia: Przy pierwszej licytacji obowiązuje cena wywołania, podana przez wierzyciela, i poniżej tej ceny sprzedaż na tej licytacji nie może nastąpić. O ileby pierwsza licytacja nie odbyła się z braku nabywców lub z powodu tego, iż nikt nie zaoferował ceny wyższej od ceny wywołania — wierzyciel może w ciągu dni 30 przejąć maszyny na własność w cenie nie niższej niż $\frac{3}{4}$ ceny nabycia, lub w cenie, jaką określi biegły, powołany przez komornika, albo żądać wyznaczenia następnich sprzedaży, które odbędą się już ściśle według przepisów o zaspokojeniu zastawu handlowego, czyli bez stosowania najniższej ceny sprzedaży (cena wywołania). Powyższe przepisy tłumaczą następujące względy: Kupno maszyn, silników i pędni siłą rzeczy może być przedmiotem zainteresowania ograniczonej liczby osób. Dlatego też przy sprzedaży ich z licytacji należy liczyć się z możliwością, iż częstokroć brak będzie na te obiekty nabywców, względnie cena, ofiarowywana za nie, nie będzie pozostawać w należytem stosunku do ich wartości rzeczywistej, co występuje zawsze przy małej liczbie osób, reflektujących na kupno. W tych warunkach, o ileby przy licytacji wierzyciel nie miał gwarancji, iż sprzedaż nie nastąpi za cenę przez niego określoną — musiałby brać udział w licytacji celem obrony swoich praw. Ponieważ zaś należy wziąć pod uwagę, iż zakupiona maszyna — poza nielicznymi wyjątkami — nie będzie znajdować się w miejscu siedziby sprzedawcy — taka interwencja byłaby dla sprzedawcy bardzo uciążliwa i kosztowna

(np. maszynę z Warszawy sprzedano rzemieślnikowi w Łucku). Dlatego projekt przewiduje na pierwszej licytacji cenę wywołania, a ponadto nadaje wierzycielowi prawo do zgłoszenia żądania po tej licytacji przejęcia maszyny na własność, z czego wierzyciel (sprzedawca lub instytucja kredytowa) skorzysta zawsze, ilekroć musi liczyć się z tym, iż chętnych do nabycia maszyn na licytacji nie będzie. O ileby jednak przejęcie maszyny dla wierzyciela nie przedstawiało należytych korzyści, może on żądać wyznaczenia dalszych licytacji, które odbędą się już bez najniższej ceny. Chcąc ułatwić ponadto wierzycielowi realizację jego praw, projekt przewiduje, iż wierzyciel może swą wierzycielność, zabezpieczoną zastawem, zaliczyć na cenę kupna lub przejęcia na własność.

Opracowany projekt ustawy przewiduje tylko jedną postać rejestrowego prawa rzeczowego, mianowicie rejestrowy zastaw. Nie wprowadza natomiast rejestrowego zastrzeżenia prawa własności, jak to ma miejsce na przykład przy pojazdach mechanicznych. Tłumaczy się to chęcią nadania projektowanej instytucji zabezpieczenia rejestrowego na maszynach możliwie jednolitej formy.

Trudności, jakie mogłyby powstać, gdyby maszyna, silnik i pędnia zostały przytwierdzone do nieruchomości, a tym samym w myśl przepisów prawa cywilnego stały się nieruchomościami — projekt rozwiązuje w ten sposób, iż przewiduje, że przedmioty zastawu, nawet przytwierdzone do nieruchomości, nie tracą swego charakteru majątku ruchomego.

Ze względu na to, iż czynności dłużnika niejednokrotnie mogłyby unicestwić uprawnienia wierzycieli — projekt przewiduje sankcje karne przeciwko dłużnikowi, który by rozmyślnie zniszczył przedmiot zastawu lub bezprawnie usunął go z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela.

Zb. Pałęcki

KRONIKA GOSPODARCZA

AKCJA POMOCY ZIMOWEJ BEZROBOTNYM

NORMY ŚWIADCZEŃ

W dn. 28/X b. r. odbyło się posiedzenie Sekcji Zbiórki Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym, na którym omówiono sprawę wymiaru i poboru świadczeń pieniężnych na pomoc zimową. Na posiedzeniu obecni byli przedstawiciele przemysłu, handlu, rolnictwa, bankowości, świata pracy, własności nieruchomości miejskiej i in. Nieobecni natomiast byli przedstawiciele wolnych zawodów, przemysłu węglowego oraz właściciele domów nowych, z którymi sprawa świadczeń omówiona będzie osobno.

W wyniku obrad przyjęto z małymi zmianami zeszłoroczne normy świadczeń. Do przeprowadzenia pertraktacji w sprawie ustalenia stawek branżowych oraz wysokości świadczeń poszczególnych grup zawodowych i gospodarczych upoważniono prezydium Sekcji.

Przemysł cukrowy zadeklarował 3% od obrotu, oddając do dyspozycji akcji pomocy zimowej 2 100 t cukru, co stanowi przeszło 4% produkcji w ub. r.

Świadczenia świata pracy (od poborów i zarobków z najmu pracy) nie ulegną zmianom i będą wpłacane począwszy od 1 grudnia b. r.

Normy świata pracy wynoszą: przy zarobku do zł 160 miesięcznie zł 0.20, zł 161 ÷ 300 — $\frac{1}{4}$ %, zł 301 ÷ 600 — $\frac{1}{2}$ %, zł 601 ÷ 800 — 1%, zł 801 ÷ 1200 — $1\frac{1}{2}$ %, zł 1 201 ÷ 2 500 — 2% i powyżej zł 2 500 — 4%.

ODEZWA WYDAWCÓW CZASOPISM

Prezydium Polskiego Związku Wydawców Dzienników i Czasopism wydało następującą odezwę:

„Zbliża się okres, w którym wszyscy pozbawieni pracy staną w obliczu ciężkiej troski, jak przetrwać miesiące zimowe. Mimo wyraźnej i coraz głębszej poprawy sytuacji gospodarczej, są jeszcze w Polsce liczne zastępy ludzi, którym w okresie zimowym zbraknie pracy i chleba.

Toteż w roku bieżącym równie aktualny i ważny, jak w latach ubiegłych, jest obowiązek tych wszystkich, którzy pracują i zarabiają, pośpieszenia z pomocą rodakom, pozbawionym pracy.

W zrozumieniu tego wielkiego społecznego obowiązku, w ostatnim czasie wznowiona została — pod patronatem i zwierzchnictwem najwyższych czynników państwowych — działalność Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym.

W latach ubiegłych wielką rolę w budzeniu ofiarności publicznej na rzecz Pomocy Zimowej odegrała — zawsze czujna na wszystkie troski Narodu i Państwa — prasa polska. W nowym okresie akcji Pomocy Zimowej prasa polska musi w dalszym ciągu wpływać i oddziaływać na społeczeństwo, aby i w roku bieżącym ofiarność na rzecz bezrobotnych dała jak najwydatniejsze rezultaty.

UCHWAŁY RADY MINISTRÓW

W dn. 31/X b. r. odbyło się pod przewodnictwem Pana Premiera Gen. Sławoja Składkowskiego posiedzenie Rady Ministrów.

Na posiedzeniu tym Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy skarbowej na rok 1939/40 wraz z preliminarzem budżetowym na ten okres.

Następnie Rada Ministrów przyjęła projekt dekretu Prezydenta Rzplitej w sprawie tymczasowego uregulowania ubezpieczeń społecznych na odzyskanych ziemiach Śląska Cieszyńskiego. Dekret ten reguluje kwestię udzielania zasiłków dla osób, które są uprawnione do świadczeń z czesko-słowackich instytucji ubezpieczeniowych, a którym z powodu zamieszkania w Polsce instytucje czesko-słowackie świadczeń nie udzielają.

Z kolei Rada Ministrów uchwaliła rozporządzenie o zmianie granic powiatów sandomierskiego i tarnobrzckiego. Zmiany te polegają na włączeniu do powiatu sandomierskiego terenu po prawej stronie Wisły w powiecie tarnobrzckim, mającego charakter dzielnicy podmiejskiej Sandomierza i z miastem tym ściśle gospodarczo zespolonego.

*

W dn. 3/XI b. r. odbyło się pod przewodnictwem Pana Premiera Gen. Sławoja Składkowskiego posiedzenie Rady Ministrów. Przedmiotem obrad były sprawy, związane z uchwaleniem preliminarza budżetowego na 1939/40 r.

W szczególności, Rada Ministrów przyjęła projekt planu użytkowania lasów państwowych na rok gospodarczy 1939/40. Nadto zatwierdziła bilans oraz rachunek strat i zysków eksploatacyjnych z rachunkiem wydatków na poczet zysku eksploatacyjnego przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” za rok gospodarczy 1937.

Z MINISTERSTWA SKARBU

NOWY PODSEKRETARZ STANU. — Pan Prezydent Rzplitej mianował P. Józefa Kożuchowskiego, Wiceprezesa Banku Gospodarstwa Krajowego, Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Skarbu.

*

P. Wiceminister Józef Kożuchowski, urodzony w 1886 r., szkoły średnie ukończył w Warszawie; studiował filozofię i historię na Uniwer-

Wzywamy całą prasę polską do rozwinięcia w najbliższych miesiącach jak najżywszej akcji propagandowej na rzecz pełnego poparcia przez społeczeństwo Ogólnopolskiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym, pracującego pod wysokim protektoratem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i Naczelnego Wodza Armii Polskiej”.

sytecie we Lwowie, ekonomię w Monachium; uzyskuje po wojnie dyplom na wydziale prawnym Uniwersytetu w Warszawie. Służbę państwową rozpoczął w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym w 1919 r. na stanowisku Kierownika, a potem Naczelnika Wydziału Statystyki Strat Wojennych.

W 1926 r. został mianowany Dyrektorem Departamentu Organizacyjnego w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, a w 1930 r. — Podsekretarzem Stanu w tymże Ministerstwie. Po ustąpieniu z Ministerstwa Przemysłu i Handlu przeszedł na stanowisko Dyrektora do Banku Gospodarstwa Krajowego, obejmując w 1932 r. kierownictwo Departamentu Konsorcjalno-Przemysłowego. W dn. 12/XI 1935 r. Pan Prezydent Rzplitej mianował P. Kożuchowskiego Wiceprezesem Banku.

W czasie służby państwowej P. Wiceminister Kożuchowski był powołany do Komisji Szacunkowej Głównej oraz Komisji do Spraw Rozrachunkowych z Rosją. Następnie był członkiem Rady Instytutu Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen, przedstawicielem Ministerstwa Przemysłu i Handlu w Międzyministerialnej Komisji dla Zagadnień Turystyki w Polsce przy Ministerstwie Skarbu, członkiem delegacji polskiej w Mieszanej Komisji Rozrachunkowej z ramienia Min. Spr. Zagr., członkiem Komisji Badania Obrotu Towarowego z Zagranicą z ramienia Ministerstwa Rolnictwa. W 1933 r. został powołany na sędziego Sądu Kartelowego, poza tym został członkiem Centralnego Komitetu Oszczędnościowego R. P. W czasie służby przeprowadzał prace statystyczne: rejestrację wygnańców w Rosji, statystykę strat wojennych w czasie wielkiej wojny, rejestrację kapitałów zagranicznych w Polsce. Poza tym brał udział w akcji gospodarczej i społecznej, jako Prezes Rady Ligi Morskiej i Kolonialnej, w Towarzystwie Rozwoju Ziem Wschodnich, w szeregu towarzystw badawczych itp.

W 1937 r. został P. Wiceminister Kożuchowski powołany przez Pana Ministra Przemysłu i Handlu na stanowisko Prezesa Komisji Hutniczej. W 1938 r. został powołany na stanowisko Prezesa Naczelnej Organizacji Hutnictwa Żelaznego.

Napisał — przed wojną: „Trzy zagadnienia w ruchu niepodległościowym”, po wojnie: „Uwagi o Polsce współczesnej”, „Upadek gabinetu Wł. Grabskiego”, „Wojna w życiu gospodarczym Polski”, „Kapitał zagraniczny w przemyśle polskim” oraz szereg artykułów z dziedziny ekonomicznej i społecznej. Ostatnio wydał książkę pt. „Przebudowa gospodarcza Polski”.

Został odznaczony Krzyżem Niepodległości, krzyżem komandorskim orderu Polonia Restituta, dwukrotnie Złotym Krzyżem Zasługi. Ponadto posiada odznakę za walkę o szkołę polską i in.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICCTWO WĘGLOWE

PRZEMYSŁ WĘGLOWY ŚLĄSKA ZAOLZAŃSKIEGO

Południowo-zachodnie zakończenie naszego zagłębia węglowego tworzy tzw. ostrawsko-karwiński rejon węglowy w kształcie trójkąta wciśniętego między rzeki Odrę i Olzę oraz podnóże Beskidów. Tylko mała część tego rejonu przekracza Odrę na północo-zachodzie wchodząc na teren tzw. Kraiku Hulczyńskiego (gmina Pietrzkowice). Obecnie eksploatowana część tego rejonu stanowi dość wąski pas, ciągnący się od Karwiny na wschodzie do morawskiego Świniowa i hulczyńskich Pietrzkowic na zachodzie.

Ten obecnie produktywny pas, na którym kopalnie średniej wielkości stoją dość gęsto obok siebie, można zarówno pod względem

geologicznym, jak i pod względem jakości węgla podzielić na 4 okręgi. I tak, mamy — postępując w kierunku od wschodu ku zachodowi:

1) okrąg karwiński, obejmujący teren gmin: Karwina, Dąbrowa, Orłowa, Sucha i Łazy; w odróżnieniu od innych okręgów mamy tu wyjątkowo — obok cienkich — również i grubsze pokłady węgla, dochodzące do 4 m miąższości; węgiel karwiński jest bardzo dobrym surowcem dla gazowni i mimo wysokiej zawartości części lotnych (do 32%) daje bardzo dobry koks hutniczy (wysokopiepcowy); wartość opałowa (wartość kaloryczna dolna) tego węgla wynosi 7 200–7 800 Kal/kg;

2) okrąg porębski, oddzielony geologicznie od poprzedniego przez potężne nasunięcie orłowskie, obejmuje teren gmin: Poręba, Pietrwałd i Radwanice; węgiel tego okręgu o wartości opałowe

6 700 ÷ 7 500 Kal/kg, ma ok. 25% części lotnych, daje dobry koks opałowy i nadaje się również sam jako węgiel opałowy;

3) okrąg ostrawski, oddzielony geologicznie od poprzedniego przez tzw. nasunięcie michałkowskie, obejmuje teren gmin: Michałkowie, Małe Kuńczyce, Śląska Ostrawa, Morawska Ostrawa, Witkowie i Gruszów; węgiel ostrawski ma wartość opałową 7 200 ÷ 8 000 Kal/kg i ok. 18% części lotnych, daje on najlepszy gatunek koksu odlewniczego; na północo-zachodzie okrąg ten przechodzi bez wyraźnej geologicznej granicy w okrąg pietrzkowski;

4) okrąg pietrzkowski, obejmuje teren gmin: Mariańskie Góry, Przywóz i Pietrkowice; węgiel pietrzkowski jest nie koksujący, typu antracytowego o wysokiej wartości opałowej — 7 800 ÷ 8 000 Kal/kg i małej zawartości części lotnych (10 ÷ 12%).

Zaletą wszystkich tych węgli — obok wysokiej wartości kalorycznej i dobrej zdolności koksowania — jest brak grubszych zanieczyszczeń kamiennych, wadą ich jest silne rozdrobnienie. I tak, tylko 30% węgla ma ziarnistość ponad 40 mm, a więc wręcz odwrotnie jak na Górnym Śląsku.

Warunki pracy kopalń i odbudowy węgla w rejonie ostrawsko-karwińskim są bardzo ciężkie. Poza okręgiem karwińskim węgiel występuje tylko w postaci cienkich pokładów (do 2-5 m miąższości). Duża ilość metanu wywołuje się we wszystkich kopalniach (szczególnie silnie w okręgu karwińskim), a towarzyszący mu wszędzie zapalny pył węglowy powiększa niebezpieczeństwo jego wybuchu. Tylko przez stosowanie ostrych przepisów bezpieczeństwa zapobiega się tym wybuchom metanu i pyłu węglowego. Przepisy te zabraniają przede wszystkim stosowania roboty strzałowej w węglu, używania motorów elektrycznych, wymagają intensywnego przewietrzania itp. Poza tym węgiel ostrawsko-karwiński ma duże skłonności do samozapalenia, co wymaga czystej odbudowy pokładów, ale często również i stosowania suchej podsadzki mechanicznej lub pneumatycznej.

Wszystkie te czynniki powodują małą wydajność pracy robotnika i zwiększają koszty wydobywania węgla. Jedynie kopalnie okręgu karwińskiego, mające grubsze pokłady, osiągają średnio wydajność ok. 1 900 kg na 1 robotnik-dniówkę całej załogi, podczas gdy w okręgu porębskim wynosi ona średnio tylko ok. 1 500 kg.

Dokonany ostatnio podział polityczny Śląska Zaolzańskiego wcielił do Państwa Polskiego okrąg karwiński w całości, okrąg porębski prawie w całości (z wyjątkiem gminy Radwanice z kopalnią „Ludwik”), a z okręgu ostrawskiego — część gminy Michałkowie z kopalnią „Michał”. Zapas węgla tych okręgów ocenia się na ok. 1 800 miln. ton, w tym zapas stwierdzony wynosi ok. 250 miln. ton.

Na obecnym terenie, odzyskanym przez Polskę, mamy następujące przedsiębiorstwa górniczo-węglowe:

1) „Górnico-Hutnicze Towarzystwo” („Baňská a hutni společnost”, „Berg- und Hüttenwerksgesellschaft”) w Bernie Morawskim. Dawny austriacki kapitał tego przedsiębiorstwa przeszedł w czasie okupacji czeskiej prawie w całości w ręce francuskiego koncernu „Union Européenne Industrielle et Financière” w Paryżu (grupa Schneider-Creuzot). Kapitał angielski, reprezentowany przez bank „N. M. Rothschild” w Londynie, zaangażowany jest w tym przedsiębiorstwie w formie kredytu inwestycyjnego. Przedsiębiorstwo to (poza wielką hutą żelaza w Trzyńcu) posiada na naszym terenie następujące kopalnie węgla: w Karwinie — „Gabriela” (610 tys. t, 960 robotników)¹⁾, „Barbara” (717 tys. t, 1 082 rob.) i „Hohenegger” (511 tys. t, 980 rob.), w Pietrwałdzie — „Jadwiga” (636 tys. t, 1 240 rob.) i „Postęp” (540 tys. t, 1 172 rob.). Poza tym przedsiębiorstwo to posiada na naszym terenie 2 koksownie: na kopalni „Hohenegger” (190 200 t, 388 rob.) i w hucie w Trzyńcu (473 tys. t, 225 rob.), brykietownię na kopalni „Postęp” (70 tys. t, 18 rob.), samodzielną elektrownię górniczą na kopalni „Hohenegger” (3 800 KW, 67 rob.)²⁾

¹⁾ Liczby w nawiasach, podane obok nazw zakładów, dotyczą produkcji w 1937 r. w tonach oraz liczby robotników wg stanu z końca 1937 r.

²⁾ Instalowane KW i liczba robotników wg stanu z końca 1937 r.

oraz elektrownie na kopalniach: „Gabriela” (450 KW) i „Jadwiga” (2 020 KW).

2) Dr Jan Larisch-Mönnich, obywatel ziemski w Karwinie, posiada następujące kopalnie: w Karwinie — „Jan” (362 tys. t, 850 rob.), „Franciszka” (408 tys. t, 799 rob.), „Głębina” (356 tys. t, 733 rob.), w Górnej Suchej „Franciszek” (400 tys. t, 632 rob.). Poza tym posiada on koksownię na kopalni „Jan” (174 tys. t, 249 rob.) oraz elektrownię przy koksowni „Jan” (13 tys. KW).

3) „Górnictwo Węglowe Orłowa-Łazy” („Kamenouhelné závody Orlová-Lazy”, „Steinkohlenbergbau Orlau-Lazy”) w Dąbrowie, własność Braci Gutmann w Wiedniu, posiada kopalnie: „Zofia” w Porębie (484 400 t, 1 227 rob.), „Nowa” w Łazach (561 600 t, 1 283 rob.) i „Sucha” w Dolnej Suchej (533 900 t, 1 170 rob.), koksownię w Łazach (237 400 t, 303 rob.) oraz elektrownie na kopalni „Sucha” (17 tys. KW) i na koksowni w Łazach (3 400 KW).

4) „Witkowskie Gwarectwo Górniczo-Hutnicze” („Witkowitz Bergbau- und Eisenhütten-Gewerkschaft”) w Witkowicach, własność Louis Rotschilda w Wiedniu z częściowym udziałem banku „N. M. Rothschild” w Londynie, posiada na naszym terenie 1 kopalnię „Dąbrowa” w Dąbrowie (653 100 t, 1 049 rob.), powstałą przez połączenie 2 kopalni: „Eleonora” i „Bettina”. Przy kopalni znajduje się elektrownia (4 100 KW).

5) „Kolej Północna Ferdynanda” („Severní dráha Ferdinandova Ferdinands Nordbahn”) posiada na naszym terenie kopalnię „Michał” w Michałkowicach (250 tys. t, 890 rob.) z brykietownią (90 tys. t, 30 rob.).

6) „Dyrekcja Państwowych Kopalń w Pietrwałdzie” zarządza kopalniami: „Wacław” w Porębie (236 300 t, 769 rob.) i „Eugeniusz” w Pietrwałdzie (342 700 t, 874 rob.), koksownią na kopalni „Wacław” (81 400 t, 230 rob.), brykietownią na tejże kopalni (50 tys. t, 13 rob.), oraz elektrowniami na koksowni „Wacław” (1 250 KW) i na kopalni „Eugeniusz” (2 020 KW).

Produkcja roczna przemysłu węglowego naszego Śląska Zaolzańskiego wynosiła więc w 1937 r. 7 602 tys. t węgla — przy 16 czynnych i 2 nieczynnych kopalniach, 1 156 100 t koksu — przy 5 czynnych koksowniach, 210 tys. t brykiet — z 3 czynnych brykietowni oraz 105 miln. KWg — z 9 elektrowni o łącznej mocy instalowanej 47 040 KW. Załoga kopalń wynosiła z końcem 1937 r. 16 360 robotników, koksowni — 1 295, brykietowni — 61, samodzielnej elektrowni górniczej „Hohenegger” — 67¹⁾, cała załoga wynosiła więc łącznie 17 783 robotników.

Organizacja ostrawsko-karwińskiego przemysłu węglowego jest zasadniczo różna od organizacji naszego przemysłu. Tzw. „Konferencja Dyrektorów Ostrawsko-Karwińskiego Rewiru Węglowego” w Morawskiej Ostrawie — oprócz zadań analogicznych do zadań Unii Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego (reprezentacja przemysłu itp.) oraz Związku Pracodawców (sprawy taryf zarobkowych itp.) — zajmuje się również ustalaniem cen węgla i koksu. Sprzedają tych produktów zajmuje się natomiast syndykat pn. „Biuro Sprzedaży Ostrawsko-Karwińskiego Górnictwa Węglowego” w Pradze, który sprzedaje węgiel bezpośrednio tylko czeskosłowackim kolejom państwowym, poza tym sprzedaje węgiel i koks przez hurtowników Gutmanna i Živnostenská Banka — zarówno w kraju, jak i w eksporcie. Sprzedaż węgla i koksu przez praskie biuro sprzedaży odbywa się na wspólną pulę wszystkich zorganizowanych przedsiębiorstw.

W związku z włączeniem wschodniej części tego przemysłu do Państwa Polskiego agendy „Konferencji Dyrektorów” dla kopalń na terenie polskim objęło tymczasowo „Porozumienie Kopalń Zaolzańskich”, a funkcje praskiego „Biura Sprzedaży” objęło „Wspólne Biuro Sprzedaży Węgla i Koksu z Kopalni Zagłębia Karwińskiego” w Cieszynie. Utworzenie tego biura zostało uzgodnione z przemysłowcami, którzy finansują go i przejęli na siebie ryzyko jego prowadzenia.

¹⁾ Załogi innych elektrowni wliczone są do załóg kopalń wzgl. koksowni, przy których znajdują się te elektrownie.

Węgiel rejonu ostrawsko-karwińskiego zużywany był dotychczas przeważnie w obrębie Republiki Czesko-Słowackiej. Z produkcji w 1937 r., wynoszącej 12 951 900 t węgla, wywieziono (przeważnie do Austrii i Włoch) zaledwie 1 824 759 t, a więc ok. 14%. Lepiej przedstawiał się wywóz koksu, gdzie z wyprodukowanych w 1937 r. 2 220 400 t wywieziono (przeważnie do Austrii, Węgier i Szwecji) 931 344 t, a więc ok. 42%. Niestety, nie ma w dotychczasowych czesko-słowackich statystykach żadnych danych co do tego, wiele z tego wywozu przypadało na tę część ostrawsko-karwińskiego rejonu, która została przyłączona do Polski.

Dlatego też wszelkie przewidywania na temat przyszłych kierunków zbytu węgla i koksu z kopalń i koksowni Śląska Zaolzańskiego byłyby w tej chwili przedwczesne—można powiedzieć tylko tyle, że przemysł węglowy zaolzański będzie musiał szukać nowych rynków zbytu, obok czego umacnia się konieczność zwiększenia wewnętrznego zużycia węgla i koksu przez podniesienie produkcji przemysłowej naszego kraju i zwiększenie siły nabywczej jego ludności.

Inż. Stanisław Zaleski

HUTNICTWO

KOPALNICTWO RUD CYNKOWO-OLOWIANYCH W II KWARTALE 1938 R.—Wydobycie rudy krajowej w II kwart. b. r. nieznacznie się zmniejszyło—zarówno w porównaniu z I kwart. b. r., jak i z II kwart. ub. r. Przywóz rudy cynkowej również zmniejszył się zarówno w stosunku do I kwart. b. r., jak i do II kwart. ub. r. Wytwórczość tlenku cynku z rudy ubogiej, znajdującej się na zwalach, wzrosła zarówno w porównaniu z I kwart. b. r., jak i z II kwart. ub. r. Przywóz rudy ołowianej był minimalny, rozpoczęto natomiast wytwarzanie tlenku ołowiu z ubogiej rudy ołowianej. W ruchu były tylko 2 kopalnie na Górnym Śląsku.

Wydobycie cynkowo-olowianej masy rudnej—po ręcznym tylko odrzuceniu kamieni—przedstawiało się w sposób następujący:

	Wydobycie ton	Liczba robotników
1937 — przec. mies.	40 921	2 026
II kwart. 1937—przec. mies.	41 292	2 209
I „ 1938 „ „	41 543	1 968
Kwiecień 1938	41 599	2 350
Maj „	40 652	2 368
Czerwiec „	38 129	2 371
II kwart. 1938 — przec. mies.	40 127	2 363
I półrocze 1938	245 009	—
„ „ 1937	232 785	—

Jak widać z tego zestawienia, przeciętne miesięczne wydobywanie w II kwart. 1938 r. w porównaniu z I kwart. tegoż roku zmniejszyło się o 3·4%, a w porównaniu z II kwart. 1937 r.—o 2·8%. W porównaniu z przeciętnym kwartalnym wydobywaniem w 1937 r.—wydobywanie w II kwart. b. r. wyniosło 33%, w porównaniu zaś z wydobywaniem w 1929 r.—najlepszym pod względem wydobywania roku po wojnie—42·5%.

Po wzbogaceniu wydobytych rud otrzymano poniższe ilości rud użytkowych, przygotowanych do wytopienia (w tonach):

	Rudy cynkowe:			Rudy ołowiane:		
	w kawał- kach	w szla- mach	razem	w kawał- kach	w szla- mach	razem
II kwart. 1937	50 045	1 661	51 706	2 377	—	2 377
I „ 1938	42 135	343	42 478	1 589	—	1 589
II „ „	45 110	1 419	46 529	2 028	—	2 028
I półrocze 1938	87 245	1 762	89 007	3 617	—	3 617
I „ 1937	87 825	1 661	89 486	3 880	—	3 880

Jak widać z powyższego zestawienia, produkcja użytkowych rud cynkowych zmniejszyła się w kwartale sprawozdawczym w porównaniu z II kwart. ub. r. o 10%, lecz w stosunku do I kwart. b. r. wzrosła o 7·8%.

Poza tym ruda cynkowa była wzbogacana pod postacią tlenku cynku, który był wytwarzany dla elektrolizy, a częściowo i dla przetopu w piecach mufłowych. Wytwórczość tlenku cynku wyniosła w II kwart. b. r. 8 904 t, co w porównaniu z I kwart. b. r., kiedy wytworzono 8 369 t, stanowi wzrost o 6·4%, a w stosunku do II kwart.

ub. r. (8 185 t)—8·6%. W I półroczu b. r. wytworzono 17 273 t tlenku cynku—wobec 16 427 t w tymże okresie ub. r., czyli o 5% więcej. Przy fabrykacji tlenku cynku zatrudnionych było przeciętnie 322 robotników—wobec 292 w I kwart. b. r. i 266 w II kwart. ub. r. Wytwórczość tlenku ołowiu wyniosła w kwartale sprawozdawczym 1 007 t.

Czynne były, podobnie jak w kwartale poprzedzającym, jedynie 2 kopalnie—obie w woj. śląskim. Kopalnia S. A. Giesche „Orzeł Biały” w kwartale sprawozdawczym dała 84·8% całego wydobycia.

Ogólna liczba robotników, zatrudnionych w kopalniach rud, łącznie ze wzbogacaniem i z fabrykacją tlenku, była wyższa niż w I kwart. b. r. o 20%, a w stosunku do II kwart. ub. r. o 7%.

Przeciętny zarobek robotnika bez potrąceń na dniówkę oraz miesięczny podany jest dla różnych kategorii robotników w poniższym zestawieniu (w zł):

	Maj 1938:	
	dniówka	miesięcz.
Ogół robotników	8·98	215
Górnicy na dole	12·24	270
Wykwalifikowani na górze	10·00	251
Niewykwalifikowani	7·90	190

Wydajność pracy robotnika w poszczególnych miesiącach podana jest (w tonach—miesięcznie i dziennie) w poniższym zestawieniu, przy czym przy obrachunku uwzględnieni zostali tylko robotnicy, zatrudnieni przy wydobywaniu—jednak bez zatrudnionych przy wzbogacaniu rud:

	Liczba robotników	Wydajność:	
		miesięczna	dzienna
Styczeń	1 474	27·50	1·14
Luty	1 479	25·20	1·10
Marzec	1 531	31·30	1·12
Kwiecień	1 691	24·62	0·98
Maj	1 687	24·07	1·00
Czerwiec	1 689	22·03	0·96

Wydajność pracy robotnika w II kwart. b. r. zmniejszyła się w stosunku do I kwart. b. r. o 12·5%.

Przywóz rudy cynkowej i ołowianej w stanie wzbogaconym przedstawiał się—według danych Gł. Urz. Stat.—jak następuje:

	Ruda cynkowa		Ruda ołowiana	
	ton	tys. zł	ton	tys. zł
1937 — przec. mies.	9 637	850	162	91
II kwart. 1937—przec. mies.	10 957	1 098	47	26
I „ 1938 „ „	11 054	949	—	—
Kwiecień 1938	7 424	469	—	2
Maj „	12 548	844	16	4
Czerwiec „	4 991	282	—	—
II kwart. 1938—przec. mies.	8 321	522	5	2
I półrocze 1938	58 124	4 411	16	6
„ „ 1937	46 985	4 110	279	153

Jak widać z tych liczb, przywóz rudy cynkowej zmniejszył się w kwartale sprawozdawczym o 24·5% zarówno w stosunku do I kwart. b. r., jak i do II kwart. ub. r. Przywóz rudy ołowianej był w zaniku—zarówno w kwartale sprawozdawczym, jak i w I kwart. b. r., podczas gdy w II kwart. ub. r. był nieznaczny.

HUTNICTWO CYNKOWE I OLOWIANE W II KWARTALE

1938 R.—W okresie sprawozdawczym ceny cynku i ołowiu nie uległy większym zmianom i utrzymywały się nadal na niskim poziomie. Kurs cynku na londyńskiej giełdzie metalowej zwykował z £ 14 w końcu marca do £ 14¹/₁₆ w końcu czerwca, a kurs ołowiu w tymże okresie obniżył się z £ 15⁷/₈ do £ 15¹/₈. Produkcja i zbyty cynku utrzymały się—w porównaniu z poprzednim kwartałem—prawie bez zmiany. Wytwórczość blachy cynkowej nieznacznie się zwiększyła, przy czym wzrósł poważnie zbyty krajowy, a eksport się zmniejszył. Produkcja i zbyty ołowiu większych zmian nie wykazały.

Wskaźniki wytwórczości w poszczególnych miesiącach w stosunku do przeciętnej miesięcznej 1930 r. (jako maksymalnej wytwórczości po wojnie), przyjętej za 100, przedstawiały się następująco:

	1938			1937		
	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Kwiecień	Maj	Czerwiec
Cynk mufł. i elektrol.	60·3	60·8	58·6	61·8	64·5	61·3
Blacha cynkowa	107·2	101·8	108·7	83·2	61·6	79·1
Ołów surowy	47·2	55·0	44·2	39·0	30·5	41·2

W liczbach absolutnych wytwórczość hut cynkowych i ołowianych przedstawiona jest w poniższym zestawieniu (w tonach):

	Kwas siark. 50° Bé	Cynk	Blacha cynk.	Ołów	Minia i glejta
a) w województwie krakowskim					
1937 — przec. mies.	2 138	—	—	—	—
II kwart. 1937 — przec. mies.	2 215	—	—	—	—
I kwart. 1938 — przec. mies.	2 177	—	—	—	—
Kwiecień 1938	2 333	—	—	—	—
Maj „	2 359	—	—	—	—
Czerwiec „	2 148	—	—	—	—
II kwart. 1938 — przec. mies.	2 280	—	—	—	—
I półrocze 1938	13 372	—	—	—	—
I „ 1937	13 154	—	—	—	—

	Kwas siark. 50° Bé	Cynk	Blacha cynk.	Ołów	Minia i glejta
b) w województwie śląskim					
1937 — przec. mies.	15 668	8 931	1 239	1 465	110
II kwart. 1937 — przec. mies.	15 040	9 086	1 138	1 307	59
I kwart. 1938 — przec. mies.	17 335	8 582	1 383	1 659	76
Kwiecień 1938	17 298	8 751	1 625	1 616	164
Maj „	17 472	8 827	1 552	1 884	163
Czerwiec „	15 237	8 491	1 658	1 510	134
II kwart. 1938 — przec. mies.	16 669	8 690	1 612	1 670	154
I półrocze 1938	102 013	51 814	8 985	9 986	688
I „ 1937	86 297	52 006	7 305	8 378	582

	Kwas siark. 50° Bé	Cynk	Blacha cynk.	Ołów	Minia i glejta
c) ogółem w Polsce					
1937 — przec. mies.	17 806	8 931	1 239	1 465	110
II kwart. 1937 — przec. mies.	17 262	9 086	1 138	1 307	59
I kwart. 1938 — przec. mies.	19 513	8 582	1 383	1 659	76
Kwiecień 1938	19 631	8 751	1 625	1 616	164
Maj „	19 831	8 827	1 552	1 884	163
Czerwiec „	17 385	8 491	1 658	1 510	134
II kwart. 1938 — przec. mies.	17 948	8 690	1 612	1 670	154
I półrocze 1938	115 385	51 814	8 985	9 986	688
I „ 1937	99 451	52 006	7 305	8 378	582

Do liczb wytwórczości cynku, powyżej podanych, włączony jest również i cynk elektrolityczny, którego wytwórczość wynosiła: w kwietniu 1 602 t, w maju 1 625 t i w czerwcu 1 523 t, co daje w II kwart. 1938 r. 4 750 t—wobec 4 109 t w I kwart. 1938 r., stanowi więc wzrost produkcji o 15,2%; w porównaniu z II kwart. 1937 r. (4 708 t) produkcja tegoroczna była większa o 1%. W I półroczu b. r. wytworzono 8 859 t—wobec 9 643 t w tymże okresie ub. r., tj. o 8,5% mniej.

Ogólna produkcja cynku w II kwart. b. r. w porównaniu z I kwart. b. r. wykazała wzrost o 1,4%, w stosunku zaś do II kwart. ub. r. spadek o 4,5%. Półroczna wytwórczość b. r. była mniejsza od zesłorocznej o 1%. Co się tyczy poszczególnych miesięcy—to najwyższy poziom osiągnęła produkcja w maju. W całym kwartale sprawozdawczym liczba czynnych pieców wynosiła w poszczególnych miesiącach 55, 54 i 55 z odpowiednią ilością mufl 9 624, 9 480 i 9 624—wobec 57, 54 i 55 z odpowiednią ilością mufl 10 056, 9 546 i 9 624 w I kwart. b. r. Ogółem przepracowano w II kwart. b. r. 1 601, 1 673 i 1 625 pieco-dni, czyli razem 4 899 pieco-dni—wobec 1 684, 1 548 i 1 668, czyli razem 4 900 pieco-dni w I kwart. b. r. W II kwart. ub. r. pracowało w kwietniu i czerwcu po 56 pieców z 9 840 muflami, a w maju 58 pieców z 10 224 muflami, dając ogółem 5 174 pieco-dni. Liczby powyższe dają następujące ilości cynku mufłowego na 1 pieco-dzień (dobę): w II kwart. b. r. 4,35 t, w I kwart. 4,42 t i w II kwart. ub. r. 4,36 t. Jak widać, wydajność pieców cynkowych w kwartale sprawozdawczym utrzymała się na normalnym poziomie.

Cynk wytwarzany był w II kwart. b. r. w 4 hutach i 1 zakładzie elektrolitycznym w woj. śląskim; druga elektroliza była nieczynna.

Ogólny zbył cynku wykazał zarówno w porównaniu z I kwart. b. r., jak i z II kwart. ub. r. nieduży spadek. Zbył krajowy nawet cokol-

wiek się zwiększył, lecz przeważał spadek eksportu. Liczbowo zbył cynku, łącznie mufłowego i elektrolitycznego (bez pyłu cynkowego)—przedstawiał się następująco (w tonach):

	w kraju	Z b y t: za granicę	razem
1937 — przec. mies.	2 350	5 849	8 199
II kwart. 1937 — przec. mies.	2 539	5 213	7 752
I kwart. 1938 — przec. mies.	2 304	5 307	7 611
Kwiecień 1938	2 398	5 117	7 515
Maj „	2 659	4 948	7 607
Czerwiec „	2 771	4 333	7 104
II kwart. 1938 — przec. mies.	2 609	4 766	7 375
I półrocze 1938	14 751	30 318	45 069
I „ 1937	14 368	30 383	44 751

Ogólny zbył wykazał spadek w stosunku do I kwart. b. r. o 3,5% i do II kwart. ub. r. o 5%. Zbył krajowy zwiększył się o 13,2% wzgl. o 3%, a wywóz zmniejszył się o 10,5% wzgl. o 9%. W I półr. b. r. w porównaniu z I półr. ub. r. zbył ogólny zwiększył się o 0,7%, przy czym zbył krajowy wzrósł o 2,2%, a wywóz spadł o 0,2%.

Zbył cynku elektrolitycznego przedstawiał się następująco (w tonach):

	w kraju	Z b y t: za granicę	razem
II kwart. 1937	599	3 889	4 488
I kwart. 1938	581	3 679	4 260
II „ 1938	1 062	3 388	4 450
I półrocze 1938	1 643	7 067	8 710
I „ 1937	1 644	7 833	9 477

Jak widać, zbył ogólny cynku elektrolitycznego zwiększył się w kwartale sprawozdawczym w stosunku do I kwart. b. r. o 5% i zmniejszył się w stosunku do II kwart. ub. r. o 0,1%. Zbył krajowy zwiększył się bardzo znacznie, gdyż o 83% w porównaniu z I kwart. b. r. i o 76,2% w porównaniu z II kwart. ub. r., lecz wywóz zmniejszył się w pierwszym wypadku o 7,5%, w drugim zaś o 13%. Zbył ogólny w I półroczu b. r. w stosunku do tegoż okresu ub. r. zmniejszył się o 8,8%, przy czym zbył krajowy utrzymał się bez zmiany, a wywóz zmniejszył się o 9,5%.

Wytwórczość blachy cynkowej zwiększyła się w kwartale sprawozdawczym o 17,8% w porównaniu z I kwart. b. r. i o 41% w porównaniu z II kwart. ub. r. Liczby, podane w zestawieniu wytwórczości, obejmują jedynie blachę, wytwarzaną przez walcownie hutnicze. Poza tą ilością—2 samodzielne walcownie wyprodukowały 1 116 t w II kwart. b. r.—wobec 808 t w I kwart. b. r. i 1 116 t w II kwart. ub. r.

Zbył blachy cynkowej, wytwarzanej w hutach, podaje poniższe zestawienie (w tonach):

	w kraju	Z b y t: za granicę	razem
1937 — przec. mies.	797	455	1 252
II kwart. 1937 — przec. mies.	498	289	787
I kwart. 1938 — przec. mies.	1 048	341	1 389
Kwiecień 1938	1 292	263	1 555
Maj „	1 433	213	1 646
Czerwiec „	1 240	398	1 638
II kwart. 1938 — przec. mies.	1 255	291	1 546
I półrocze 1938	6 910	1 897	8 807
„ „ 1937	3 502	2 622	6 124

Ogólny zbył blachy cynkowej w II kwart. b. r. w porównaniu z I kwart. b. r. zwiększył się o 11,8%, a w porównaniu z II kwart. ub. r. o 96%. Zbył krajowy w II kwart. b. r. był wyższy w porównaniu z I kwart. b. r. o 11,9%, a w porównaniu z II kwart. ub. r. o 152%, wywóz zaś spadł w porównaniu z I kwart. b. r. o 15%, a w stosunku do II kwart. ub. r. wzrósł o 0,1%. W okresie 6 miesięcy b. r. w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. zbył ogólny zwiększył się o 44%, przy czym zbył krajowy wzrósł o 97%, a wywóz spadł o 27%.

Ogólny zapas cynku we wszelkich postaciach zwiększył się z 1 391 t w końcu marca do 1 771 t w końcu czerwca, czyli o 27,3%.

Kwas siarkowy wytwarzany był w 1 przaleni w woj. krakowskim i w 5 w woj. śląskim. Wytwórczość jego w kwartale sprawo-

zdawczym była o 7% niższa aniżeli w I kwart. b. r., a o 4% wyższa niż w II kwart. ub. r. W I półroczu b. r. wyprodukowano kwasu siarkowego o 12% więcej niż w analogicznym okresie ub. r. Udział województw w wytwórczości wynosił: woj. krakowskiego 11.6% i woj. śląskiego 88.4%.

Kwas siarkowy w kwartale sprawozdawczym zbywany był wyłącznie na rynku krajowym, gdyż wywóz nie był dokonywany.

Liczbowo zbyt kwasu siarkowego przedstawiał się następująco (w tonach):

	Z b y t :		
	w kraju	za granicę	razem
1937—przec. mies.	16 193	—	16 193
II kwart. 1937 — przec. mies.	16 189	—	16 189
I kwart. 1938 — przec. mies.	18 244	—	18 244
Kwiecień 1938	17 872	—	17 872
Maj „	18 433	—	18 433
Czerwiec „	19 184	—	19 184
II kwart. 1938 — przec. mies.	18 496	—	18 496
I półrocze 1938	110 222	—	119 222
I „ 1937	92 669	—	92 669

Zbyt kwasu siarkowego podniósł się w kwartale sprawozdawczym o 3% w stosunku do I kwart. b. r. i o 14% w stosunku do II kwart. ub. r. W I półroczu b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. zbyt zwiększył się o 20%. Zapasy kwasu siarkowego spadły z 19 495 t w końcu marca b. r. do 17 620 t w końcu czerwca b. r., czyli o 10%.

Ołów wytwarzany był w 1 hucie na Górnym Śląsku, a prócz tego nieznaczne jego ilości otrzymywano w 2 zakładach tlenku cynku i tlenku ołowiu. Wytwórczość była większa w II kwart. b. r. o 0.6% w stosunku do I kwart. b. r., a o 14.8% w stosunku do II kwart. ub. r. W I półroczu b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. wytwórczość była wyższa o 19.2%.

Zbyt ogólny ołowiu wykazał w kwartale sprawozdawczym nieznaczny wzrost w stosunku do I kwart. b. r. i pewien spadek w porównaniu z II kwart. ub. r. W I półroczu b. r. zbyt był co najmniej mniejszy, niż w analogicznym okresie ub. r., — wskutek zupełnego zaniku wywozu. Liczbowo zbyt ołowiu przedstawiał się następująco (w tonach):

	Z b y t :		
	w kraju	za granicę	razem
1937—przec. mies.	736	10	746
II kwart. 1937 — przec. mies.	781	15	796
I kwart. 1938 — przec. mies.	748	—	748
Kwiecień 1938	948	—	948
Maj „	762	—	762
Czerwiec „	546	—	546
II kwart. 1938 — przec. mies.	752	—	752
I kwart. 1938	4 630	—	4 630
„ „ 1937	4 633	120	4 753

Zbyt ołowiu utrzymał się w II kwart. b. r. niemal na niezmiennym poziomie, gdyż zwiększył się w stosunku do I kwart. b. r. zaledwie o 0.5%, w stosunku zaś do II kwart. ub. r. zmniejszył się o 6.5%. W I półroczu b. r. zbyt był niższy o 2.5% od zbytu w analogicznym okresie ub. r.

Pieców szybowych było czynnych w poszczególnych miesiącach kwartału sprawozdawczego po 2, przepracowały one 49, 62 i 48 piecodni, czyli razem 159 piecodni—wobec 2, 2 i 3 pieców w I kwart. b. r. z 175 piecodniami i 2 pieców w II kwart. ub. r. z 154 piecodniami.

Zapasy ołowiu wzrosły z 1 400 t w końcu marca b. r. do 1 874 t w końcu czerwca b. r., czyli o 34%.

Srebra w kwartale sprawozdawczym nie wytwarzano. Zbyt krajowy wyniósł w II kwart. b. r. 322 kg—wobec 1 219 kg w I kwart. b. r. i 16 kg w II kwart. ub. r. Wywozu nie było. Zapasy srebra spadły z 1 444 kg w końcu marca b. r. do 991 kg w końcu czerwca b. r., tj. o 32%.

Produkcja minii i glejty zwiększyła się w kwartale sprawozdawczym w porównaniu z I kwart. b. r. o 100%, a w porównaniu

z II kwart. ub. r. o 154%. W I półroczu b. r. w stosunku do analogicznego okresu ub. r. wytwórczość minii i glejty wzrosła o 18%. Zbyt ogólny minii i glejty wyniósł w kwartale sprawozdawczym 443 t—wobec 303 t w I kwart. b. r. (wzrost o 46%) i 234 t w II kwart. ub. r. (wzrost o 89%). W I półroczu b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. zbyt ogólny minii i glejty wzrósł z 611 t do 746 t, tj. o 22%. Zbyt krajowy wyniósł w kwartale sprawozdawczym 409 t—wobec 272 t w I kwart. b. r. (wzrost o 50%) i 212 t w II kwart. ub. r. (wzrost o 92%). Wywóz stanowił 34 t—wobec 31 t w I kwart. b. r. i 22 t w II kwart. ub. r., czyli zwiększył się o 9% wzgl. o 54%. W I półroczu b. r. zbyt krajowy wzrósł z 572 t w tymże okresie ub. r. do 681 t, czyli o 19%, a wywóz—z 39 t do 65 t, czyli o 66%.

Liczba robotników wynosiła w końcu czerwca b. r. 5 192—wobec 4 986 w końcu marca b. r., a więc zwiększyła się o 3.8%. Z powyższej liczby—5 014 robotników pracowało w końcu czerwca b. r. w przemyśle cynkowym, a 178 w ołowianym. W końcu czerwca 1937 r. pracowało 5 176 robotników (w cynku 4 983 i w ołowiu 193). W ciągu roku liczba robotników wzrosła o 0.3%.

Przeciętny zarobek robotnika (w zł—za 1 dniówkę i miesięcznie, bez potrażeń) wyniósł w maju:

	C y n k		O ł ó w	
	dniówka	miesięcz.	dniówka	miesięcz.
Ogółem	10.69	265	11.83	301
Wykwalifik. (wytapiacze)	12.72	321	13.87	356
Niewykwalifikowani	8.30	198	10.76	280

Dostawa materiałów surowych odbywała się normalnie. Ilości, dostarczone hutom cynkowym w II kwart. b. r. (w nawiasach—liczby z I kwart. b. r.) wyniosły (w tonach): rudy wszelkiej 46 454 (57 217), w czym rudy zagranicznej 21 105 (23 110), koksu i koksiku dla wszelkich celów 10 524 (11 124), glinki ogniotrwałej 7 615 (6 538), w czym zagranicznej 3 247 (3 682). Spożycie tworzyw w hutach cynkowych wyniosło: rudy cynkowej w piecach wytapiających 40 943 (44 424), tlenku cynku 12 005 (12 883), węgla dla wszystkich potrzeb 97 998 (106 404), koksu i koksiku 10 216 (10 357). Hutnictwo ołowiane w tymże okresie otrzymało (w tonach): rudy ołowianej 2 055 (1 602), wszelkiego rodzaju odpadków ołowiu 1 046 (1 604). Spożycie tworzyw w hucie ołowianej wyniosło: rudy ołowianej 6 480 (6 926), złomu i odpadków ołowiu 2 191 (1 869), węgla 1 518 (1 633) i koksu 811 (1 087).

Wywóz wytworów hutnictwa cynkowego i ołowianego przedstawiony jest w poniższym zestawieniu, przy czym ilości podane są według danych Dep. Górn.-Hutn. Min. Przem. i Handlu, wartość zaś—według danych Gł. Urz. Stat. (w tonach i tys. zł):

	Cynk i pył cynkowy	Bla-cha cynkowa	Kwas siarkowy	Ołów		Ogólna wartość
				Minia i glejta		
1937 — przec. mies.	6 255	463	—	9	8	3 567
II kwart. 1937 — przec. mies.	5 719	288	—	15	7	3 358
I kwart. 1938 — przec. mies.	5 745	341	—	—	10	2 685
Kwiecień 1938	5 590	263	—	—	15	2 352
Maj „	5 270	213	—	—	—	2 185
Czerwiec „	4 867	398	—	—	19	2 156
II kwart. 1938 — przec. mies.	5 242	291	—	—	11	2 231
I półrocze 1938	32 961	1 896	—	—	65	14 747
„ „ 1937	32 889	2 721	—	105	39	19 133

Jak widać z tego zestawienia, wywóz w II kwart. b. r. zmniejszył się w porównaniu z I kwart. b. r. o 7%, a wartość jego spadła o 17%. W porównaniu z II kwart. ub. r. wywóz tegoroczny był mniejszy o 6%, a wartość jego zmniejszyła się o 34%. W I półroczu b. r. w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. wywóz był mniejszy o 2.5%, a wartość jego spadła o 25%.

Oprócz wyżej wymienionych artykułów, jedna z hut wywoziła w II kwart. b. r. 17.4 t kadmu wartości ok. zł 175 tys.—wobec 40.8 t wartości ok. zł 450 tys. w I kwart. b. r. i 22.6 t wartości ok. zł 475 tys. w II kwart. ub. r. W okresie 6 miesięcy b. r. w porównaniu z tymże okresem ub. r. wywóz kadmu wyniósł 58.2 t wartości zł 625 tys.—wobec 46.6 t wartości zł 695 tys.

ROLNICTWO

STAN ZASIEWÓW W DN. 15/X 1938 R.—Stan zasiewów ozimych, ustalony przez Gł. Urząd Statyst. na podstawie 3 814 sprawozdań korespondentów rolnych, przedstawiał się przeciętnie dla całej Polski w stopniach kwalifikacyjnych (5—oznacza stan wyborowy, 4—dobry, 3—średni, przeciętny, 2—mierny, 1—zły) następująco:

	1938	1937
Pszenica	3·1	3·5
Żyto	3·1	3·5
Jęczmień	3·2	3·5
Rzepak		3·8
Koniczyna	3·3	3·1

W okresie 15/IX÷15/X panowała pogoda na ogół ciepła i słoneczna. Znaczniejsze opady w początku drugiej dekady października nie wyrównały na znacznych obszarach kraju braku wilgoci, wywołanej dłuższą suszą. W związku z tym jedynie 50% korespondentów

określiło ilość wilgoci na dostateczną, 34%—na niedostateczną, a 12%—nawet na kłeszkowo małą. Niedobór wilgoci charakteryzował całą wschodnią część kraju, w sposób zaś najbardziej jaskrawy wystąpił w woj. nowogrodzkim, gdzie 42% korespondentów określiło ilość wilgoci na kłeszkowo małą, 37% zaś—na niedostateczną. W wyniku tego stan oziminy we wszystkich województwach wschodnich był niższy od średniego, najgorzej zaś przedstawiał się w woj. nowogrodzkim, gdzie stopień kwalifikacyjny pszenicy wynosił 2·5, żyta zaś i koniczyny 2·6. O najlepszym stanie oziminy komunikowali korespondenci województw południowych i południowo-zachodnich.

Warunki dla zbioru okopowych były w całej Polsce—według zdania 94% korespondentów—pomyślne. Gorsze były warunki dla drugiego pokosu siana, głównie w woj. poznańskim i kieleckim, gdzie większość korespondentów określiła je jako niepomyślne.

„MASZYNY I NARZĘDZIA ROLNICZE W GOSPODARSTWACH MNIJSZEJ WŁASNOŚCI“ — p. str. 1565.

HANDEL

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

—Ruch cen zbóż w okresie 17÷29/X 1938 r. przedstawiał się następująco (w zł za 100 kg):

	17÷22/X	24÷29/X	Różnica %
Pszenica			
Warszawa	21·30	21·30	—
Poznań	19·25	19·00	— 1·3
Lwów	21·25	21·25	—
Średnia	20·60	20·52	— 0·4
Ż y t o			
Warszawa	14·87½	14·58	— 2·0
Poznań	13·75	13·87½	+ 0·8
Lwów	15·00	15·00	—
Średnia	14·54	14·48	— 0·5
O w i e s			
Warszawa	15·69	15·70	+ 0·06
Poznań	15·02½	15·02½	—
Lwów	15·96½	16·37½	+ 2·5
Średnia	15·56	15·70	+ 0·8
Jęczmień zwykły			
Warszawa	15·19	15·19	—
Poznań	14·87½	15·07½	+ 1·3
Lwów	15·12½	15·12½	—
Średnia	15·06	15·13	+ 0·4
Jęczmień browarny			
Warszawa	18·00	18·00	—
Poznań	16·50	16·50	—
Lwów	18·50	18·50	—
Średnia	17·66½	17·66½	—

—Okres sprawozdawczy (od 24 do 29 października) na giełdzie warszawskiej minął pod znakiem stabilizowanych cen i utrzymanych obrotów; na giełdzie poznańskiej zmiany w ruchu notowań były dość liczne, ale na ogół drobne. Na wszystkich giełdach krajowych podaż była dostateczna dla zaspokojenia występującego popytu. Na giełdzie warszawskiej jedynie żyto I standart straciło zł 0·25 na 100 kg, natomiast na giełdzie poznańskiej nastąpiły następujące zmiany notowań (w zł na 100 kg; ze znakiem plus—zwyżka, ze znakiem minus—znizka notowań): pszenica —0·50, żyto +0·25, jęczmień 673/678 grl i 700/720 grl +0·15, wszystkie rodzaje I gat. maki pszennej —0·75, oba rodzaje I gat. mąki żytniej +0·25, otręby pszenne średnie i grube z przemiału standartowego —0·25, otręby żytnie z przemiału standartowego i jęczmienne —0·25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 19 000 t, w tym 5 648 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednie liczby wynosiły: 19 547 i 5 638).

Warszawa.—Ceny hurtowe według cedydy urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona szklista 22·25÷22·75,—jednolita 20·50÷21·00,—zbierana 20·00÷20·50, żyto I standart 14·25÷15·00 (14·50÷15·00),—II standart bez obrotów, jęczmień browarny 17·75÷18·25,—I standart 15·25÷15·75,—II standart 15·00÷15·25,—III standart 14·75÷15·00, owies I standart 15·75÷16·50,—eksportowy 478÷488 grl bez notowań,—II standart 15·00÷15·50, mąka pszenna: I gat. 0÷30% 39·50÷42·50,—I gat. 0÷50% 36·00÷39·00,—I gat. A 0÷65% 34·50÷36·00,—II gat. 30÷65% 30·50÷32·50,—II gat. A 50÷65% 25·50÷26·50,—III gat. 65÷70% 19·50÷21·50,—razowa 0÷95% bez notowań,—pastewna 16·00÷17·00, mąka żytnia I gat. 0÷50% 25·25÷26·00,—I gat. 0÷65% 23·50÷24·25,—II gat. 50÷65% 15·00÷15·50,—razowa 0÷95% 19·00÷19·50, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 10·75÷11·25,—średnie z przemiału standartowego 10·00÷10·50,—miakkie z przemiału standartowego 10·00÷10·50, otręby żytnie z przemiału standartowego 8·50÷9·00, otręby jęczmienne 9·00÷9·50.

Poznań.—Ceny hurtowe według cedydy urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 18·50÷19·00 (19·00÷19·50), żyto 13·75÷14·25 (13·50÷14·00), jęczmień 638/650 grl bez notowań,—nowy 673/678 grl 14·15÷14·65 (14·00÷14·50),—700/720 grl 14·90÷15·40 (14·75÷15·25),—browarny 16·00÷17·00, owies I standart 15·10÷15·50,—II standart 14·50÷15·00, mąka wraz z workiem: przenna I gat. 0÷35% 36·25÷38·25 (37·00÷39·00),—I gat. 0÷50% 33·50÷36·00 (34·25÷36·75),—I gat. 0÷65% 30·75÷33·25 (31·50÷34·00),—II gat. 35÷65% 26·50÷29·00,—II gat. A 50÷60% 25·00÷26·00 (bez notowań),—II gat. 60÷65% 22·50÷23·50,—III gat. 65÷70% 18·50÷19·50 (bez notowań),—razowa 0÷95% bez notowań,—pastewna bez notowań, mąka żytnia I gat. 0÷50% 25·00÷26·25 (24·75÷26·00),—I gat. 0÷65% 22·75÷24·25 (22·50÷24·00),—II gat. 50÷65% bez notowań,—razowa 0÷95% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 10·75÷11·25 (11·00÷11·50),—średnie z przemiału standartowego 9·25÷10·25 (9·50÷10·50), otręby żytnie z przemiału standartowego 9·00÷10·00 (9·25÷10·25), otręby jęczmienne 9·75÷10·75 (10·00÷11·00).

RYNEK AKCYJNY

za okres od 24 do 29 października 1938 r.

Rynek akcyjny giełdy warszawskiej cechował w okresie sprawozdawczym osłabienie nastroju i w rezultacie spadek kursów niemal wszystkich akcji. Jeśli chodzi o obroty—to lekko wzrosły obroty akcjami Banku Polskiego, a pozostałymi akcjami utrzymały się mn. w. w granicach ostatnich tygodni. Straty (w zł) poszczególnych akcji przedstawiają się następująco: Banku Polskiego 1·00, Warsz. Tow. Fabryk Cukru 1·37, Warsz. Tow. Kopalń Węgla 1·00, Lilpopa 1·25,

Modrzejowa 0:50, Ostrowca (ser. B) 1:25 oraz Tow. Zakładów Żyrardowskich 2:00, jedynie akcje Norblina odnotowały zysk w wysokości zł 1:00.

Na giełdach prowincjonalnych akcjami nie interesowano się niemal zupełnie.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	125:50	125:00	125:00
" " imienne	zł 100	124:50	124:00	124:00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	37:50	36:00	36:00 -36:38 -36:25
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	35:75	34:75	35:00 -34:75

Lilpop	zł 100	88:00	87:00	87:00
Modrzejów	zł 50	21:25	20:50	20:50
Norblin	zł 100	105:00	104:00	104:00
Ostrowiec ser. B	zł 100	64:75	63:50	63:75 -63:50 -63:50
Starachowice	zł 100	43:75	43:50	43:50
Tow. Zakładów Żyrardowskich	zł 100	60:00	57:00	58:00 -57:00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje bez notowań.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł: Herzfeld i Victorius 67:00.

CŁO ORAZ REGLAMENTACJA

ZNIŻKI CELNE I ZWOLNIENIA OD CŁA

Z dniem 31/X 1938 r. upłynął termin ważności rozporządzenia o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła z dn. 26/IV 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 30/1938, poz. 271), zmienionego i uzupełnionego rozporządzeniem z dn. 22/VIII 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 64/1938, poz. 486).

Omawiane rozporządzenie, stanowiące jedno z cyklu zasadniczych rozporządzeń o zniżkach celnych, grupujących większość ulg celnych autonomicznych na półfabrykaty, maszyny i narzędzia produkcji, podane zostało rewizji, jaka normalnie przeprowadzana jest co pół roku na dz. 1/V i 1/XI, i zastąpione nowym rozporządzeniem Ministra Skarbu o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła z dn. 27/X 1938 r., wydanym w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych, i ogłoszonym w „Dz. Ust. R. P.” Nr 84/1938, poz. 570.

Nowowydane rozporządzenie, obowiązujące od dn. 1/XI 1938 r. do dn. 30/IV 1939 r., cechują w porównaniu z wygasłym rozporządzeniem następujące różnice:

Do wykazów towarów, objętych zniżkami celnymi, wprowadzono szereg nowych zniżek celnych na następujące artykuły: Pomarańcze gorzkie, tzw. „grape-fruits”.

Korzenie roślin, zawierających rotenon — do wyrobu preparatów owadobójczych.

Oleje roślinne (ciekle przy 15°C), oprócz osobno wymienionych, o zawartości wolnych kwasów tłuszczowych 45% i mniej — do celów przemysłowych.

Tran i inne oleje, tłuszcze — wszelkich zwierząt morskich o zawartości wolnych kwasów tłuszczowych 45% i mniej, sprowadzone przez porty polskiego obszaru celnego — do wyrobu tłuszczów uwodornionych skażonych.

Żywczy produkt kondensacji acetonu w aniliną, niezawierający związków naftyloaminowych, pn. „Flectol B”, oraz produkt, otrzymywany z kwasu laurowego i tlenku cynku pn. „Laurex”, w postaci szarego proszku — przeznaczone, jako środki pomocnicze do wyrobu gumy.

Papier o wadze 1 m² 28 g i mniej (bibułka) niebarwiony, pokrajany w krążki i rolki o szerokości 10 cm i więcej — do wyrobu kondensatorów.

Naczynia do mleka z papieru, impregnowanego parafiną, również z napisami drukowanymi.

Wózki żelazne do wybierania masła z masielnic i wygniatarek. Walce zamienne do wygładzarek, żeliwne, chociażby utwardzane, o wadze sztuki powyżej 600 kg, o średnicy walca 250 mm i więcej i o długości walca, mierzonej bez czopów, 2000 mm i więcej.

Niewyrobiane w kraju maszyny do spawania elektrycznego punktowego, rolowego, stykowego i lukowego, do nagrzewania nitów.

Mocznik — do wyrobu sztucznego rogu.

Chlorowany produkt polimeryzacji pochodnych poliwinylowych pn. „Mipolan”, używany do izolowania przewodów elektrycznych.

Etanolaminy: monoetanolamina, dwu- i trójetanolamina. Etylendwuamina.

Główki i łapki karakułów, półkarakułów i wyporków. Za wprowadzeniem zniżek celnych na wyliczone przez artykuły przemawiały następujące względy:

Zniżka celna na pomarańcze gorzkie tzw. „grape-fruits”, sprowadzone przez porty polskiego obszaru celnego, pozostaje w zwią-

ku z wymianą towarową polsko-palestyńską, opartą na zasadach clearingu. Była ona już kilkakrotnie wprowadzana w latach ubiegłych na okres 1/XII–30/IV; obecnie reaktywowano ją, rozszerzając okres ważności zniżki również na listopad, gdyż występujące o to sfery gospodarcze palestyńskie stwierdzały, iż starsze obecnie drzewa „grape-fruits” wcześniej owocują. Rozłożenie przywozu tych owoców na dłuższy okres czasu było pożądane również z uwagi na polski bilans handlowy, który w miesiącach sezonu importowego na owoce cytrusowe bywał nadmiernie obciążony.

Zwolnienie od cła korzeni roślin egzotycznych, zawierających rotenon (pn. „Derris”, „Barbasco” i „Rotimbo”), sprowadzanych w stanie nierozdrobnionym do wyrobu preparatów owadobójczych, wprowadzone zostało z jednej strony ze względu na zbyt wysokie obciążenie celne tych korzeni przy obecnej stawce celnej, dochodzące do 70% ad valorem, z drugiej zaś strony ze względu na to, iż gotowe preparaty owadobójcze, oparte na rotenonie, korzystają mogą na podstawie postanowienia, wynikającego z brzmienia uwagi przy poz. 491 tar. celn. przywozowej, ze zwolnienia od cła. Wskazane było zatem zwolnić od cła również i surowiec, przeznaczony do wyrobu tych preparatów.

Ponieważ odróżnienie omawianych korzeni, zawierających rotenon, od korzeni innych roślin wymaga dokładnej i skomplikowanej analizy chemicznej, przeto dodano po tekście zniżki uwagę, ustalającą, że zniżka ta może być stosowana tylko w trybie, przewidzianym w § 6 ust. 1 rozporządzenia o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła, tj. importer może ubiegać się dopiero po sprowadzeniu towaru i ociegni go o zwrot zapłaconych należności celnych.

W związku z prowadzoną w Polsce polityką preferencyjną dla krajowych nasion oleistych ceny na krajowe oleje kształtują się w oderwaniu od cen światowych. W zależności od urodzaju w kraju i za granicą relacje cen olejów technicznych i olejów jadalnych bywają różne w różnych latach. W bieżącym roku np. ceny na olej rzepakowy, stosowany głównie do celów jadalnych, w kraju kształtują się znacznie niżej od cen na olej lniany, który jest przeważnie używany do celów technicznych. Natomiast na rynkach zagranicznych, np. w Anglii, ceny na olej rzepakowy są o ok. 30% wyższe od cen olejów technicznych. W tych warunkach przez wywiezienie w transakcji kompensacyjnej wiązanej pewnych ilości oleju rzepakowego przy równoczesnym imporcie takich samych ilości np. oleju sojowego, potrzebnego dla naszego przemysłu, możnaby uzyskać pewną nadwyżkę dewiz i spowodować ew. podwyżkę cen oleju rzepakowego, a obniżkę nadmiernych cen oleju lnianego.

Z tych powodów postanowiono wprowadzić zniżkę celną na oleje roślinne (ciekle przy 15°C) o zawartości wolnych kwasów tłuszczowych 45% i mniej — z zastrzeżeniem, iż zniżka ta będzie stosowana pod ścisłą kontrolą, mającą na celu zabezpieczenie użycia sprowadzanych olejów wyłącznie do celów technicznych.

Utwardzalnice krajowe, importujące cłony wg. poz. 216 tran do swych celów fabrykacyjnych, opłacały dotąd cło w wysokości zł 6 od 100 kg. Natomiast tran utwardzony z poz. 222 t. c. ma przewidzianą stawkę zł 1:50. W tych warunkach produkt krajowy był niekonkurencyjny w cenie w stosunku do zagranicznego. Nowowprowadzona zniżka ma na celu usunięcie tego nieracjonalnego ustosunkowania stawek celnych na półfabrykat i surowiec, służący do jego wyrobu. W celu niedopuszczenia do przenikania tłuszczów uwodornionych do artykułów jadalnych przewidziano specjalną kontrolę, mającą

na celu zabezpieczenie zużycia ich wyłącznie do celów technicznych. Jednym z warunków ulgi celnej jest obowiązek skazania uzyskanego z przerobu tranu utwardzonego.

Niektóre fabryki opon jezdnych używają do ich wyrobu żywiczny produkt kondensacji acetonu z aniliną, niezawierający związków naftyloaminowych, pn. „Flectol B”, oraz produkt, otrzymany z kwasu laurowego i tlenku cynku, pn. „Laurex”, w postaci szarego proszku. „Flectol” zapobiega powstawaniu pęknięć i rysów w oponach i przesuwa okres starzenia się gotowych opon, chroniąc je przed utlenianiem się. Główną dziedzinę zastosowania tego produktu stanowi fabrykacja protektorów opon samochodowych. „Laurex”, zawierający wagowo ok. 20% cynku, posiada właściwości silnego aktywania przyspieszaczy i zwiększania plastyczności kauczuku. Oba wymienione produkty nie są wyrabiane w kraju. Obciążenie celne jednego z tych artykułów wynosi 72%, drugiego—265% ad valorem. Artykuły te mają przewyższać swymi efektami technicznymi, otrzymywanymi przy produkcji wyrobów gumowych, inne produkty podobne, znajdujące się na rynku (również pochodzenia zagranicznego), a w szczególności—są one nieodzowne dla uzyskania wysokogatunkowej opony samochodowej.

W związku z rozwijającą się w kraju wytwórczością kondensatorów o dużej mocy, używanych w instalacjach elektrycznych prądu silnego zarówno w elektrowniach, jak i w sieciach wysokiego napięcia, zachodzi potrzeba importu z zagranicy papieru specjalnego, będącego podstawowym surowcem w produkcji tych kondensatorów. Chodzi tu o papier szmaciany o wadze 1 m² 28 g i mniej (bibułka) niebarwiony, pokrajany w krążki i rolki o szerokości 10 cm i więcej, który dotychczas w kraju nie jest wyrabiany. Fabryki krajowe oświadczyły, iż zamierzają rozpocząć produkcję tego papieru dopiero w końcu przyszłego roku. Opłaty celne wynoszą ok. 32% ceny papieru, w kosztach zaś własnych produkcji kondensatora pozycja papieru stanowi najpoważniejszy odsetek (12%). Z uwagi na powyższe, jak również ze względu na konieczność poparcia rozwoju krajowej produkcji dużych instalacji kondensatorowych, które dotychczas były sprowadzane z zagranicy, postanowiono obniżyć cło na wymieniony papier mn. w. do wysokości 10% ad valorem.

Naczynia do mleka z papieru, impregnowanego parafiną, nie są wyrabiane w kraju i produkcja ich nie opłacałaby się obecnie z uwagi na małe rozpowszechnienie ich użycia. Umożliwienie przywozu przez wprowadzenie niższej celnego może wpłynąć na szerokie zastosowanie tych opakowań, co byłoby zjawiskiem pożądanym—zarówno ze względów zdrowotnych (higieniczność opakowania), jak i ze względów gospodarczych przez wywołanie wzrostu spożycia mleka (np. przez podrózników na kolejach). Obciążenie celne przy cło normalnym, wynoszącym zł 320 od 100 kg, wynosiłoby 80% ad valorem. Sprowadzany towar ma stanowić próbę, czy takie naczynia znajdują w kraju rozpowszechnienie.

Wózki żelazne do wybierania masła z masielnic i wygniatarek nie są w kraju wyrabiane. Są one nieodzowne przy należytej pracy wielkich masielnic i wygniatarek, z którymi są razem sprowadzane. Ponieważ masielnice i wygniataarki korzystają z 90%-owej niżki celnego, przeto uznano, iż wprowadzenie analogicznej niżki na omawiane wózki nie powinno nasuwać zastrzeżeń.

Walce zamienne do wygładzarek, stanowiące częstokroć konieczną rezerwę, zabezpieczającą normalną pracę tych maszyn, nie mogły na podstawie dotychczasowych przepisów korzystać ze niżki celnego, przewidzianej wyłącznie dla walców, sprowadzanych do wmontowania do produkowanych w kraju kalandrów. Ponieważ walce te—żeliwne, chociażby utwardzone o wadze sztuki powyżej 600 kg, o średnicy 250 mm i więcej, i o długości walca, mierzonej bez czopów, 2 000 mm i więcej zarówno z nieoszlifowaną jak i oszlifowaną powierzchnią roboczą—nie są w kraju wyrabiane, a cło przekracza ich wartość (100÷200% ad valorem)—przeto postanowiono obniżyć stawki do poziomu ceł znizowanych, pobieranych przy imporcie takich samych walców, sprowadzanych do produkcji kalandrów, a cłonych wg poz. 945 p. 2a.

Wprowadzenie 90%-owej niżki celnego na niewyrabiane w kraju maszyny do spawania elektrycznego punktowego, rolowego, stykowego i łukowego, oraz do nagrzewania nitów podyktowane zostało względami polityczno-handlowymi. Należy zaznaczyć, iż maszyny te korzystać mogłyby ze niżki 80%-owej ogólnej, przewidzianej na niewyrabiane w kraju maszyny i aparaty.

Jedną z fabryk krajowych przystępuje do produkcji sztucznego rogu, używanego do wyrobu guzików itp. Potrzebny dla tej produkcji mocznik nie jest wyrabiany w Polsce. Mocznik obciążony jest cłem o wiele przekraczającym jego cenę, podczas gdy produkt gotowy w danym procesie—sztuczny róg—obciążony jest stawką w stosunku do jego wartości parokrotnie niższą. Wysoka stawka celna wpływa wybitnie zwiększając koszt własny produkcji sztucznego rogu, w którego cenie cło na mocznik stanowi b. poważny odsetek (40%). Powyższe dane uzasadniają konieczność wydatnego obniżenia cła na mocznik w celu poparcia produkcji krajowej i usunięcia dysproporcji między stawkami na surowiec i wyrób gotowy.

Produkt „Mipolan”, będący chlorowanym produktem polimeryzacji pochodnych poliwinylowych, nie jest wyrabiany w kraju. Produkt ten zyskuje coraz większe zastosowanie jako materiał izolacyjny do kabli i przewodów elektrycznych ze względu na swe wysokie zalety elektryczne i większą od kauczuku odporność na działanie benzolu, kwasów itp. substancji, niszczących izolację. Cena „Mipolanu” wynosi zł 960 za 100 kg. Obciążenie celne przy cło z opłatą manipulacyjną—zł 385—wynosi ok. 40% ad valorem. Wprowadzona niżka celna obniżyła to obciążenie do ok. 10% ad valorem.

Jedną z krajowych fabryk chemicznych zamierza zorganizować produkcję szeregu środków leczniczych, stosowanych jako leki przeciwartretyczne, jak: piperazynę czystą, sól chinową, cytrynową i salicylową piperazyny oraz sól winową lizydyny. Do produkcji wymienionych preparatów używane będą związki aminowe, mianowicie: monoetanolamina, dwuetanolamina, trójetanolamina oraz etylenodwuwamina. Związki te nie są dotychczas w kraju fabrykowane i podjęcie ich produkcji nie leży w programie krajowych fabryk w najbliższym czasie. Wprowadzenie niżek celnych uzasadnione było wysokimi stawkami celnymi, wynoszącymi od 38% (dla etylenodwuwaminy) do 79% (dla etanolaminy) ceny towaru.

Główki i łapki karakułowe są odpadkami ze skór całych, powstałymi przy przykrawaniu płaszczów przez kuśnierzy, gdyż z powodu odmiennego kształtu oraz specyficznego włosa nie mogą być użyte przy zszywaniu płaszczów ze skór całych. Przy wyrobieniu błamów oraz płaszczów z kawalków, główki i łapki łączone są z odpadkami, służąc więc do jednego celu. W taryfie celnego jednak skrawki i odpadki futrzane o powierzchni 15 cm² i mniej podpadają pod pozycję 532 ze stawką zł 1 000, podczas gdy główki i łapki, posiadające na ogół wymiary większe, clone są na równi z całymi skórami karakułowymi wg. pozycji 526 p. 2b ze stawką zł 10 tys. Stosowanie tej pozycji t. c. do główek i łapek jest o tyle niesłuszne, iż wartość tego artykułu nie stoi w żadnym stosunku do wartości całych skór karakułowych, z których płaszcz gotowy kosztuje zł 2 tys., podczas gdy wartość takiego samego płaszcza z łapek i główek wynosi zł 400÷500. Dodać również należy, iż koszty robocizny płaszcza z główki i łapek są wyższe od kosztów robocizny płaszcza ze skór całych.

Do dn. 1/IV 1938 r. stosowane było do wymienionych główek i łapek cło znizowane w wysokości zł 2 tys., przewidziane na mocy umów z Z. S. R. R. Ulga ta nie została odnowiona, wskutek czego omawiany towar został obciążony cłem do wysokości 100% ad valorem (cena 1 kg łapek i główek wynosi ok. zł 100). W wyniku tego stanu rzeczy zaobserwować można było fakt zmniejszenia się zatrudnienia w przemyśle błamarskim, zarówno produkującym na potrzeby krajowe, jak i na eksport w obrocie uszlachetniającym czynnym. Kuśnierze bowiem, korzystający z tego obrotu, zmuszeni byli do składania na zabezpieczenie należności celnych kaucji 5-krotnie wyższej od sum, wpłacanych do dn. 1/IV 1938 r. Wyżej omówione okoliczności zdecydowały o potrzebie obniżenia cła na łapki i główki karakułowe do wysokości zł 2 000 od 100 kg.

Skasowane zostały—z uwagi na istniejącą produkcję krajową—niżki celne na następujące towary: szczecinę oczyszczoną i szczecinę sortowaną czarną, chlorek metylu (nie w ampułkach), orto- i paratoluidynę i ich mieszaniny, toolidynę, przyspieszczak wulkanizacyjny Vulcicit F, kwasy fenylo- i toliłonaftyloaminosulfonowe, kwas antrachinonosulfonowy i jego sól sodowa, chloroantrachinon, ortoanizydynę, etylobenzoyloanilinę, kwas antranilowy, dwuanizydynę, kwas naftyloaminosulfonowy 1.5., kwas betanaftyloaminosulfonowy 1.2., aminoantrachinon, kwasy chlorotoluidyno- i paratoluidynosulfonowe, kwas 2R, kwas 2S, pochodną mocznikową kwasu aminonaftolosulfonowego 2.5.7., fenylohydrazyne, fenylometylpyrazolon, tkaninę bawełnianą surową do wyrobu opon samochodowych oraz na celulozę bieloną i niebieloną. Ta ostatnia może być dostarczana obecnie przez fabryki krajowe w dostatecznych dla zaspokojenia potrzeb rynku ilościach. Co się tyczy przyspieszacza wulkanizacyjnego „Vulcicit”, to może on w zupełności być zastąpiony przez produkowany w fabryce „Boruta” przyspieszczak pn. „Rezinol F”, wyrabiany w kraju w dostatecznej ilości i zadowalającej jakości, stwierdzonej przez fabryki opon samochodowych i wyrobów gumowych.

Bardzo poważną ilość skreślonych niżek celnych na półprodukty chemiczne organiczne jest wynikiem intensywnego rozwoju krajowej wytwórczości na odcinku przemysłu syntetyczno-organicznego, którego dążenia do całkowitego uniezależnienia krajowego przemysłu barwnikarskiego od importu w zakresie półproduktów dały tak poważne rezultaty, iż obecnie zapotrzebowanie na wymienione półprodukty może być już w 90% pokryte w kraju.

Jednocześnie skasowano wszystkie niżki celne na maszyny, aparaty i urządzenia do uboju zwierząt, a więc na korytarzyki ubojowe dla świń i ich części, klatki do uśmiercania małych zwierząt, aparaty bólcowe, przetwornice, transformatory, wyłączniki elektryczne, aparaty elektrodowe, sponki i łuski. O ile rok temu wprowadzenie ulg celnych o szerokim zastosowaniu na aparaty do uboju zwierząt rzeźnych mogło być motywowane pośpiechem w związku z wejściem

w życie ustawy o uboju mechanicznym, o tyle obecnie pozostawienie tych ulg—wobec istnienia produkcji krajowej—stało się zbędne.

Ze względu na nieaktualność bądź niewykorzystywanie skreślono zniżki celne na mieszanke mąki kukurydzowej z mączką kostną, antracen surowy, skóry kozle i kozie—do wyrobu skór galanteryjnych, druty ze stopów miedzi—do wyrobu tkanin drucianych, szyny miedziane lane, używane przy produkcji cynku elektrolitycznego, płyty z kory drzewa korkowego (z wykazu Nr 1, poz. 782 p. 1) oraz na liny z drutu żelaznego, stalowego o średnicy lub grubości pojedynczych drutów powyżej 1 mm.

W związku z włączeniem do granic Polski Śląska Zaolzańskiego stała się nieaktualną również zniżka celna na gaz świetlny, sprowadzany przewodami rurowymi z Cieszyna Zaolzańskiego do Cieszyna, położonego po prawej stronie Olzy. Należy tu bowiem zaznaczyć, iż dawna polska część Cieszyna nie posiadała gazowni.

Poza omówionymi posunięciami, dotyczącymi skreślenia zniżek celnych, względnie wprowadzenia nowych artykułów—do wykazów towarów, korzystających z ulg celnych, nowe rozporządzenie wprowadza szereg zmian w ulgach istniejących, polegających bądź na zmianie tekstu zniżki, bądź na rozszerzeniu granic jej stosowania.

Tekst ulgi celnej (zwolnienia od cła) na materiały do budowy i naprawy statków morskich, łodzi motorowych morskich oraz na przedmioty ich wyposażenia został rozszerzony w tym kierunku, aby z ulgi tej korzystać mogły również niewyrabiane w kraju materiały do wyrobu i naprawy tych przedmiotów wyposażenia, oraz materiały dla łodzi, przeznaczonych nie tylko do celów rybackich i technicznej obsługi portu morskiego, lecz również i dla łodzi, przeznaczonych do obsługi technicznej wybrzeża morskiego.

Miało to na celu—z jednej strony—ułatwienie pracy stoczniom krajowym i zmniejszenie kosztów budowy w kraju łodzi morskich, służących do technicznej obsługi wybrzeża morskiego, z drugiej zaś—spowodowanie częściowego bodaj zastąpienia bezcłowego przywozu sprzętu dla statków i łodzi, którego wartość importowa stanowiła dość poważną pozycję—sprzętem, wyrabianym w kraju.

Brzmienie ulgi celnej na walce maszynowe żeliwne (wykaz 2, poz. 945), sprowadzane do wyrobu kalandrów, zostało zmienione w ten sposób, aby ulgę tę można było stosować również do walców z oszlifowaną powierzchnią roboczą. Nadzwyczaj dokładne szlifowanie na prześwit walców żeliwno-utwardzanych, współpracujących razem i stanowiących jeden zespół, wymaga szlifierki o wielkiej precyzyjności, jakiej krajowe fabryki jeszcze nie posiadają. Zniżka ta wprowadzona została na okres czasu, ograniczony terminem zamówienia i zainstalowania odpowiedniej szlifierki.

Ulgą celną, przewidzianą na wosk bitumiczny o punkcie topności 70°C i wyżej—sprowadzany do celów przemysłowych, objęto również woski, otrzymywane z przeróbki wosku bitumicznego, służące do tych samych celów.

Zniżkę celną na lecytynę roślinną do wyrobu czekolady rozszerzono w tym kierunku, aby z niej korzystać mogła również lecytyna, sprowadzana do wyrobu margaryny. W związku z przestawieniem się niektórych fabryk na wyrób margaryny w oparciu o krajowy olej rzepakowy, zachodzi potrzeba użycia przy tym przerobie lecytyny roślinnej jako środka pomocniczego w celu związania wody, znajdującej się w margarynie.

Tekst zniżki celnej na surową kę uzupełniono przez dodanie słów „nieprodukowana w kraju” celem ograniczenia stosowania tej zniżki tylko do niektórych gatunków surowki, dotąd w kraju niewytwarzanych. Taka sama zmiana nastąpiła w tekście zniżki na lokomotywy normalno- i wąskotorowe elektryczne i silnikowo-elektryczne.

Zniżkę celną na olejek goździkowy do wyrobu waniliny rozciągnięto na olejek goździkowy, przeznaczony do wyrobu eugenolu i izoeugenolu, oraz wprowadzono nową zniżkę na olejek z liści cynamonowych, przeznaczony do wyrobu eugenolu, izoeugenolu i waniliny. Obniżenie cła na olejki do wyrobu półproduktów kosmetycznych może przyczynić się do zastąpienia wyrobów importowa-

nych krajowymi. Eugenol i izoeugenol otrzymuje się przy fabrykacji waniliny jako produkty przejściowe. Półprodukty te były dotychczas nabywane przez przemysł kosmetyczny za granicą.

Zniżkę celną na niewyrabiane w kraju łańcuchy żelazne, stalowe—przegubowe ograniczono do łańcuchów o wadze 1 m bież. 430÷1 200 g, gdyż łańcuchy o tych wymiarach nie są wyrabiane w kraju.

Ponieważ kotły żeliwne emaliowane są obecnie wyrabiane w kraju do średnicy zewnętrznej 950 mm—przebiegała potrzeba zmiany tekstu odnośnej zniżki (w wykazie Nr 3 poz. 1 085 t. c.) na następujący: „Kotły żeliwne emaliowane, stanowiące wewnętrzną część autoklawów i mieszarek o średnicy zewnętrznej powyżej 950 mm”. Poprzednia zniżka celna dotyczyła kotłów o średnicy wewnętrznej 800 mm i więcej.

Rozporządzenie o zniżkach celnych, poprzednio obowiązujące, używało w nomenklaturze zniżek na szereg półproduktów organicznych pojęcia „kwasy” bez dodatku „oraz ich sole”. Wiele jednak z tych półproduktów, znanych w technice pod nazwą „kwasy”, nie występuje w formie wolnych kwasów, ale tylko w formie soli. W związku z tym, w celu uniknięcia nieporozumień przy odprawie celnej uzupełniono obecnie przez dodanie słów „oraz jego sole” teksty zniżek celnych na kwas benzaldehydosulfonowy, kwasy sulfonowe chlorobenzaldehydu i nitrobenzaldehydu, kwas aminonafthosulfonowy 1. 8.4 (kwas S), parachloroortoaminofenolosulfokwas i kwas amidoozolowy.

Zniżkę celną na ćwieki, kółki i szpilki do obuwi, sprowadzane nie we wstęgach, pogłębiono z 33 $\frac{1}{2}$ % do 50% cła normalnego autonomicznego.

Zniżki celne na elektokorundy i węglokrzymy do wyrobu tarcz szlifierskich oraz na bakelit i galalit w prętach i rurach przeniesiono z wykazu Nr 2 do wykazu Nr 1, uzależniając tym samym każdorazowe zastosowanie tych zniżek od pozwoleń Ministerstwa Skarbu—ze względu na istnienie częściowo produkcji tych artykułów w kraju i potrzebę ściślejszej kontroli przyznawanych zniżek. Natomiast z motywów wręcz odwrotnych przeniesiono do wykazu Nr 3 zniżkę celną na sprzężajowe siewniki do nawozów sztucznych z równoczesnym pogłębieniem jej do wysokości 90% cła normalnego, tj. takiej samej, jaka jest przewidziana dla maszyn i aparatów rolniczych, w kraju niewyrabianych.

Poza tym po tekście zniżki celnej na niewyrabiane w kraju maszyny, aparaty i ich części (z grupy 68 wykaz Nr 1) dodano uwagę o treści, wyłączającej stosowanie przy odprawie celnej młócarń o żelaznej konstrukcji 50%-owego dodatku, przewidzianego w uwadze do p. 1 poz. 1090 t. c.—wychodząc z założenia, iż niewyrabianie w kraju młóczarnie żelazne nie powinny podlegać cłu niższemu, wyższemu od cła niższego na młóczarnie nieżelazne.

Wreszcie nadmienić należy, iż w wykazie Nr 3 po poz. 1098 p. 7 umieszczono uwagę, postanawiającą, iż należy włączyć do podstawy obliczenia cła niższego od maszyn i aparatów rolniczych z częściami elektrycznymi, wymienionych w wykazie Nr 3 rozporządzenia—25%-owy dodatek, który przewiduje uwaga 1 do grupy 68 tar. celnej.

W postanowieniach paragrafów końcowych rozporządzenia przewidziana jest automatyczna prolongata do dn. 30/IV 1939 r. terminów ważności pozwoleń na ulgową odprawę celną, wydanych w ostatnim półroczu na podstawie rozporządzenia o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła z dn. 26/IV 1938 r., w brzmieniu, ustalonym przez rozporządzenie z dn. 22/VIII 1938 r. Postanowienie to jednak nie odnosi się do pozwoleń na ulgową odprawę celną części zamiennych do samochodów, motocykli i ciągników oraz ryżu z poz. 30 pp. 1 i 2 i drewna orzechowego; termin ważności tych ostatnich pozwoleń wygaśnie względnie wygaśnie z dniem 31/X b. r. (dla części samochodowych), z dniem 31/XII 1938 r. (dla drewna orzechowego) oraz z dniem 28/II 1939 r. (dla ryżu). Pozostaje to w związku ze ścisłymi kontyngentami na te towary, ustalonymi na odpowiednie okresy.

A. Zawistowski

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

ROZCIĄNIĘCIE TARYF P. K. P. NA ODZYSKANE ZIEMIE ŚLĄSKA CIESZYŃSKIEGO

OBRÓT TOWAROWY

Tymczasowe uregulowanie spraw taryfowych w komunikacji z obszarem odzyskanych ziem Śląska Cieszyńskiego polegało—jak to informowaliśmy w zesz. 42/1938 (str. 1458)—na utrzymaniu stanu poprzedniego zarówno pod względem poziomu opłat, jak i sposobu ich obliczania. W myśl powyższej regulacji, od chwili nawiązania komunikacji

kolejowej pomiędzy odzyskanym obszarem i pozostałą siecią P. K. P.—do dn. 31/X 1938 r. stosowano na odcinkach kolejowych Śląska Zaolzańskiego dawne taryfy czeskie, na pozostałych zaś odcinkach kolei polskich—taryfy P. K. P.

Z dniem 1/XI 1938 r. rozciągnięto na sieć kolejową obszaru odzyskanego wszystkie taryfy towarowe P. K. P., mianowicie: Regulamin

przewozu przesyłek towarowych oraz Przepisy wykonawcze do tegoż Regulaminu (Tar. Tow. cz. IA), Postanowienia taryfowe, klasyfikacje towarów, tabele opłat klas zasadniczych i opłaty dodatkowe (Tar. cz. IB), taryfy specjalne i wyjątkowe (Tar. cz. II, zeszyty 1÷6), spis stacji i przystanków kolejowych oraz wykaz odległości taryfowych. Zarządzenie Ministra Komunikacji w powyższej sprawie ogłoszone zostało w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 50/1938.

W konsekwencji tego faktu—z dniem 1/XI 1938 r. dotychczasowy łamany sposób obliczania przewoźnego przestał obowiązywać, natomiast stosowane są stawki według odpowiednich taryf towarowych P. K. P. za całą łączną odległość.

W spisie stacji i wykazie odległości taryfowych na miejsce poprzednich punktów granicznych pod Cieszynem i Zebrzydowicami wprowadzono nowe punkty graniczne: pod Boguminem, Gnojnikiem, Mostami Śląskimi i Szumbarkiem Śląskim, oraz dodano 30 nowych stacji, położonych na odzyskanym obszarze. Najdłuższą odległość odzyskanego obszaru od granicy Państwa pod Boguminem do granicy Państwa pod Mostami Śląskimi wynosi 71 km. Z Cieszyna odległości—przykładowo—wynoszą: do Trzyńca 11 km, do Karwiny 18 km, do Darkowa 16 km. Bezpośrednią odległość taryfową pomiędzy stacjami Śląska Zaolzańskiego i pozostałymi stacjami P. K. P. otrzymuje się z sumy odległości taryfowych, obliczonych przez Cieszyn i Zebrzydowice, przy czym do obliczenia przewoźnego przyjmuje się mniejszą odległość z tych dwóch kierunków. Z Karwiny do Warszawy np. odległość wynosi przez Cieszyn 421 km (18+403), przez Zebrzydowice zaś—408 km (19+389). Do obliczenia przewoźnego stosuje kolej z urzędu odległość krótszą—bez względu na to, którądy przesyłka szła. Jedynie w wypadku, gdy interesant zażądał w liście przewozowym skierowania przesyłki drogą dłuższą—ta rzeczywista odległość stosowana jest do obliczenia przewoźnego.

Najwięcej uzupełnień wprowadzono do taryf specjalnych i wyjątkowych—a to celem rozciągnięcia wszystkich taryf, obowiązujących od lub do pewnych stacji, na odpowiednie stacje ziem odzyskanych, gdzie znajdują się wytwórnie czy też rynki zbytu dla odnośnych artykułów. Jeżeli chodzi o taryfy specjalne i wyjątkowe, obowiązujące od i do wszystkich stacji P. K. P.—to z chwilą włączenia stacji, położonych na ziemiach odzyskanych, do sieci P. K. P.—taryfy te automatycznie objęły obszar Zaolzia. Natomiast taryfy, obejmujące swym obszarem ważności grupę stacji, przy których znajdują się zakłady pewnej branży, zostały uzupełnione stacjami obszaru odzyskanego, przy których istnieją podobne zakłady przemysłowe.

Przy uzupełnianiu taryf relacyjnych, posiadających stawki gotowe na przewóz od i do ściśle wskazanych w taryfie stacji—stawki nowe dla komunikacji z odzyskanym Śląskiem obliczone zostały proporcjonalnie do odległości z zachowaniem średniego rozmiaru ulgi.

Taryfy o charakterze arowizacyjnym, obowiązujące dla Górnego Śląska—rozszerzone zostały także na odzyskany obszar Śląska Cieszyńskiego.

Taryfy o znaczeniu lokalnym, stosowane poprzednio przez koleje czeskie, przeniesione zostały z tym samym poziomem opłat do taryf wyjątkowych P. K. P. z ważnością do końca 1938 r. Niektóre z nich okazać się mogą w nowych warunkach gospodarczych zbędne, wobec czego z nowym rokiem 1939 przestaną obowiązywać, te zaś taryfy wyjątkowe, których utrzymanie będzie uzasadnione gospodarczo—przedłużone zostaną z upływem b. r. na dalszy okres lub przeniesione do taryf stałych (specjalnych).

Wymienione wyżej zasady zastosowane zostały zarówno w odniesieniu do taryf na obrót wewnętrzny, jak i na obrót przez porty p. o. c. oraz przez granice lądowe.

Z uzupełnień poszczególnych grup taryfowych na wymienienie zasługują następujące:

W dziale płodów rolnych objęte zostały odpowiednimi taryfami specjalnymi (WA-53 i WA-55 na dowóz jagód i owoców) wytwórnie win, konserw i przetworów owocowych i warzywnych w Orłowie i Fryszacie Śląskim.

Taryfa aprowizacyjna WB-14 na dowóz mięsa do stacji D. O. K. P. Katowice rozciągnięta została na wszystkie stacje województwa Śląskiego, a więc i na stacje odzyskanego Śląska Cieszyńskiego.

W grupie taryf na przewóz nawozów sztucznych i surowców do ich fabrykacji—stacja Piotrowice objęta została taryfami na przewóz kości surowych i mąki kostnej, a stacje Karwina, Orłowa i Trzyniec—na przewóz siarczanu amonu.

W grupie taryf na przewóz drewna i wyrobów z niego—stacje Frysztat Śląski, Jabłonków, Karwina i Mosty Śląskie włączone zostały do wykazu stacji, przy których znajdują się tartaki (załącznik 1 do tar. specj. WF).

W taryfach na przewóz produktów chemicznych—uzupełniono tar. specj. WJ-34 na kwas solny i WJ-56 na sól Glauberską stacją nadawczą Piotrowice.

Do taryf na przewóz węgla kamiennego i koksu włączono stacje kopalniane zagłębia węglowego karwińskiego: Dąbrowa Śląska, Karwina, Orłowa, Sucha Średnia i Szumbark Śląski oraz stacje, przy których znajdują się koksownie: Dąbrowa Śląska, Karwina, Orłowa, Sucha Średnia i Trzyniec. W ten sposób węgiel i koks karwiński uzyskały w obrocie wewnętrznym te same taryfy specjalne, z których korzysta węgiel górnośląski. W wykazie stacji kopalnianych zaniechano podziału wg dyrekcji kolejowych, dotychczasową zaś treść oświadczenia na liście przewozowym: „Towar z kopalni nadawcy w D. O. K. P. (Katowice, Kraków, Warszawa)” zastąpiono brzmieniem nowym: „Towar krajowego pochodzenia z kopalni nadawcy”.

Wobec istnienia dotychczas niskich czeskich taryf lokalnych na przewóz węgla i koksu z Karwiny do Trzyńca i Frysztatu poziom tych opłat przewozowych utrzymano w formie taryf wyjątkowych *wk-3* i *wk-4* (węgiel) oraz *wk-33* i *wk-34* (koks) na okres przejściowy do końca b. r. Taryfy te stosowane są jedynie do węgla i koksu, przeznaczonego do zużycia w hucie lub zakładzie metalurgicznym odbiorcy.

Na eksport przez porty węgla i koksu karwińskiego wprowadzono już z dniem 21/X b. r. („Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 47/1938) tar. wyj. *pk-5* ze stawką zł 4.30 za tonę węgla i *pk-7* ze stawką zł 6.20 za tonę koksu. Taryfy te, ustalone początkowo z terminem ważności do końca października 1938 r., przedłużono następnie do końca listopada 1938 r.

Na wywóz do Czecho-Słowacji przez przejście graniczne pod Mostami Śląskimi przyznano dla węgla opłaty tar. specj. GK-1, dla koksu zaś—opłaty tar. specj. GK-3.

W grupie taryf na przewóz wytworów przemysłu hutniczego—włączono stacje Bogumin i Trzyniec do wykazu stacji, przy których znajdują się huty żelazne, a stacje: Bogumin, Frysztat Śląski i Trzyniec—do wykazu zakładów metalurgicznych.

W taryfach specjalnych na wywóz przez porty Gdynię i Gdańsk surowki żelaznej (PM-30), żelaza handlowego (PM-34), części żelaznych nawierzchni kolejowej (PM-38), osi, obręczy i zestawów kołowych (PM-42)—ustalono od stacji: Frysztat i Trzyniec—opłaty stacyjne na poziomie gr 163 od 100 kg, a więc z taką samą ulgą, z jakiej korzystają stacje górnośląskie. Podobnie—dla przywozu złomu przez porty p. o. c. ustalono w tar. specj. PM-70 stawkę gr 107 od 100 kg.

Poza tym w taryfach specjalnych i wyjątkowych eksportowych oraz importowych—dotychczasowe punkty graniczne pod Cieszynem i Zebrzydowicami zastąpiono nowymi punktami granicznymi pod Boguminem, Gnojnikiem, Mostami Śląskimi i Szumbarkiem Śląskim.

S. P.

OBRÓT OSOBOWY

W zakresie taryf osobowych, bagażowych i ekspresowych dla przewozów wewnętrznych, tj. odbywanych wyłącznie w granicach powiększonej Rzeczypospolitej Polskiej i W. M. Gdańska—wprowadzono z dniem 1/XI b. r. obowiązujące przepisy i opłaty taryfy osobowej linii normalnotorowych P. K. P. (Część I i II), jak również i zbiór ulg pozataryfowych, stosowanych dotąd w kraju. Z tym dniem usunięte zostały zatem taryfy kolei Č. S. D., które obowiązywały dotąd

na liniach, położonych na obszarze odzyskanych ziem Śląska Cieszyńskiego, z przerachowaniem opłat, wyrażonych w koronach, po kursie 1 kor. = gr 16.

Ponieważ pełne przystosowanie warunków stosowania licznych ulg przejazdowych na obszarze odzyskanych ziem nie dało się przeprowadzić w stosunkowo krótkim czasie, jak upłynął od ich objęcia—potrzebne okazało się wprowadzenie pewnych odchyień, a także objaśnienie różnych przypadków szczególnych, związanych ze stosowaniem tych warunków.

Rozporządzenie, ogłoszone w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr 50/1938, poz. 612, wyjaśnia te kwestie następująco:

1. Bilety okręgowe, ważne na obszar Dyrekcji O. K. P. w Krakowie, mogą być stosowane bez dopłat na odcinkach zaolzańskich.

2. Bilety abonamentowe na 10 przejazdów będą wydawane również przez większe stacje, położone na Zaolziu.

3. Inwalidzi wojenni z Zaolzia mogą korzystać z ulg na podstawie legitymacji inwalidzkich typu, uznanego przez P. K. P., które wystawiają starostwa. Inwalidzi wojskowi ociemniałi mogą korzystać z ulg dopiero po uzyskaniu legitymacji ze Związku Ociemniałych Żołnierzy R. P.

4. Uznano ważność szkolnych legitymacji kolejowych typu, stosowanego na kolejach czeskich, przy uzyskiwaniu ulg wg taryfy polskiej—do końca b. r. Legitymacje takie uprawniają jednak tylko do przejazdów na obszarze Zaolzia. Do przejazdów po całej Polsce potrzebne jest uzyskanie legitymacji typu, stosowanego na P. K. P. Grupy szkolne z Zaolzia mogą korzystać z ulgi grupowej za każdorazowym zezwoleniem D. O. K. P. w Krakowie, jeżeli jednak uczestnicy są zaopatrzeni w legitymacje typu P. K. P., stosuje się ogólne przepisy, zwalniające od zezwoleń D. O. K. P.

5. Uznano też ważność legitymacji dotychczasowych, wystawianych na dawne koleje czeskie dla robotników—z tym, że będą one honorowane do końca roku przy wydawaniu biletów robotniczych powrotnych i biletów tygodniowych robotniczych według opłat P. K. P. Nowe legitymacje wydawane są dla robotników wyłącznie według wzoru i przepisów P. K. P.

6. Wprowadzono szereg biletów świątecznych i weekendowych—zarówno z terenu Macierzy na Zaolzie, jak i w wewnętrznym ruchu na Zaolziu, jak wreszcie też z Zaolzia na Podhalę.

7. Do rzędu uzdrowisk zaliczono Darków-Zdrój, jako uzdrowisko, uprawnione przez cały rok do wydawania zaświadczeń.

8. Ulga na tzw. tranzyt odległy, która obowiązywała tylko do dawnej granicy Państwa pod Zebrzydowicami, została rozszerzona na granicę Państwa pod Boguminem i w stronę Czaczy.

9. Wydane też zostały specjalne przepisy co do honorowania biletów, sprzedanych przez koleje czeskie w okresie przed objęciem Zaolzia. Na ogół bilety te utraciły ważność oprócz następujących przypadków:

a) honorowane będą do upływu okresu ważności, a najdalej do końca b. r., bilety okrężne, okręgowe i odcinkowe, wydane przed dniem 11/X b. r.;

b) honorowane też będą aż do wygaśnięcia terminu ich ważności—sprzedane przed dniem 1 XI bilety miesięczne, abonamentowe, robotnicze, uzdrowiskowe, cudzoziemskie itp. inne bilety, wydane na podstawie przyjętych przez P. K. P. wewnętrznych taryf czeskich, stosowanych na Zaolziu na mocy zarządzenia P. K. P., ważnego do dn. 1 XI;

c) kupony biletów zeszytowych biur podróży czeskich, sprzedanych przed dniem 11/X, mogą być wykorzystane bez dopłat w terminie ważności tych biletów.

10. Co się tyczy ulg pozataryfowych—wydano również szereg przepisów objaśniających i łagodzących wprowadzenie w życie taryf polskich, mianowicie:

a) rozciągnięto prawo bezpłatnych przejazdów postów do Sejmu Śląskiego na Zaolzie;

b) włączono do książeczek narciarskich stacje wyjazdowe i docelowe, położone na Zaolziu;

c) zawieszono ważność legitymacji Światowego Związku Polaków z Zagranicy, wystawiane przez Macierz Szkolną w Czecho-Słowacji, oraz przez średnie szkoły na Zaolziu;

d) rozciągnięto na nowe punkty graniczne ważność ulgi dla podróży linią Gdynia—Ameryka i innych linii okrętowych;

e) zezwolono na korzystanie z ulg urzędniczych na terenie Zaolzia oraz całego obszaru Dyrekcji O. K. P. w Krakowie i Katowicach na podstawie legitymacji urzędniczych i emerytalnych czeskich, przestemplowanych przez władze polskie nadrukiem, stwierdzającym pozostawanie w służbie polskiej lub pobieranie zaliczkowo zaopatrzenia emerytalnego. Ważność tego zarządzenia upływa z końcem roku. To samo dotyczy kolejarzy z Zaolzia—do czasu zaopatrzenia ich we właściwe legitymacje typu polskiego i dokumenty, uprawniające do ulg;

f) organizacje sportowe uzyskują ulgi po ich włączeniu do organizacji Macierzy.

Co się tyczy taryf osobowych i bagażowych międzynarodowych—to wprowadzono następujące reguły ich stosowania:

1. W komunikacji stacji P. K. P., położonych na odzyskanych ziemiach Śląska Cieszyńskiego, z Czecho-Słowacją—należy stosować taryfę lamana, obliczając opłatę za odcinek od stacji wyjazdu do punktu stycznego z liniami kolei czesko-słowackich podług taryfy P. K. P., a za odcinek od punktu stycznego do stacji przeznaczenia, położonej w Czecho-Słowacji—podług taryfy kolei Č. S. D. Do odprawy należy używać biletów, kwitów bagażowych i listów ekspresowych, przewidzianych dla komunikacji polsko-czesko-słowackiej.

2. W komunikacji stacji P. K. P., położonych na odzyskanych ziemiach Śląska Cieszyńskiego, ze stacjami innych kolei obcych—należy stosować aż do odwołania taryfy międzynarodowe, do których te stacje zostały włączone jako stacje kolei Č. S. D.

3. Również dla komunikacji pomiędzy stacjami, położonymi na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i na obszarze W. M. Gdańska, a zagranicą przez linie P. K. P., położone na odzyskanych ziemiach Śląska Cieszyńskiego, a także dla komunikacji tranzytowej przez te linie, z wyjątkiem tranzytu z Czecho-Słowacji do Czecho-Słowacji—mają nadal zastosowanie odnośne taryfy międzynarodowe.

A.

BEZPOŚREDNIA POLSKO-ŁOTEWSKO-ESTOŃSKA KOMUNIKACJA TOWAROWA.

—Z ważnością od dn. 1 XI 1938 r. wszedł w życie dodatek 5 do części I, II i III polsko-łotewsko-estońskiej taryfy towarowej. Oprócz nieznacznych zmian i uzupełnień taryfowych, wynikłych wskutek zmian w taryfach wewnętrznych poszczególnych kolei, jak np. wprowadzenie nowego tekstu spisu stacji i wykazu odległości na kolejach polskich, ulgowe opłacanie przewoźnego za przebieg próżnych wagonów prywatnych w komunikacji z zagranicą—zasadniczą zmianą jest zmiana opłat przewozowych na kolejach łotewskich. Koleje łotewskie przeprowadziły całkowitą zmianę systemu taryfowego, dostosowując się przy tym do systemu, obowiązującego na kolejach polskich, mianowicie: wprowadzono trzy klasy (A, B, C) dla przesyłek drobnicowych i 16 klas opłat przewozowych dla przesyłek wagonowych. Przy obliczaniu przewoźnego za przesyłki drobnicowe bierze się pod uwagę przesyłkę o wadze do 1 000 kg, zastosowując stawki klasy „A”, a przy przesyłkach o wadze 1 000—5 000 kg stosuje się stawki klasy „B”. Stawki klasy „C”, jako spe-

cialnie niskiej i mającej zastosowanie tylko do poszczególnych towarów—służą do obliczania przewoźnego za przesyłki o wadze rzeczywistej do 5 000 kg.

Zmiana powyższa ma i to znaczenie, że dodawane do taryfy bezpośredniej opłaty na kolejach łotewskich są niższe od opłat, stosowanych do obliczania przewoźnego według taryf wewnętrznych. Na skutek przeprowadzonej zmiany obecnie obowiązujące opłaty zostały w poszczególnych przypadkach obniżone, w niektórych zaś—nieznacznie podwyższone. Wyższe (droższe) klasy taryfowe na odległościach większych zostały raczej w większości przypadków obniżone, co specjalnie ma zastosowanie przy przewozach z Polską i w tranzycie przez Łotwę i Polskę, gdyż gros przesyłek przewozi się na odległościach do i z Rygi lub jeszcze dalej.

Przerobienie taryf artykułowych w części V taryfy przeprowadzone będzie później, przy czym taryfa część IV dla eksportu drewna naszego przez Rygę nie ulega zmianie.

Z. II.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

IMPORT OWOCÓW POŁUDNIOWYCH NA STATKACH POLSKICH.—Wchodzimy znów w sezon importu pomarańcz i innych owoców tzw. cytrusowych z krajów południowych, a więc z Palestyny, Włoch i ewentualnie z Hiszpanii. Z wymienionych pierwszych dwóch krajów są przewidywane załadunki w ciągu bieżącego miesiąca, przy czym na obu tych szlakach kursują już statki polskie i należy oczekiwać, że statki te będą całkowicie wykorzystane.

W ub. roku wywieziono z Palestyny ogółem ok. 11 244 tys. skrzynek owoców cytrusowych. Dwa statki polskie, kursujące do Palestyny, były dość dobrze wykorzystane i przywoziły ponad 212 tys. skrzynek. W nadchodzącym sezonie przewidywany jest wzrost eksportu pomarańcz palestyńskich do mniej więcej 14 miln. skrzynek—pomimo nawet ciągłych niepokojów w kraju załadowczym. Przypuszczać należy, że transporty pod banderą polską również wzrosną—tym bardziej, że i ruch naszych statków w tym samym kierunku wykazuje ożywienie. W I półroczu b. r. statki polskie zajęły w ruchu statków w portach palestyńskich dziewięć miejsc—przed banderami: szwedzką, duńską, grecką itd.

Poraz pierwszy w nadchodzącym sezonie zostaną skierowane statki polskie na Sycylię—głównie po ładunki owoców, przywożonych stamtąd do Polski. Dotychczas w braku dogodnych i szybkich bezpośrednich połączeń okrętowych owoce sycylijskie nadchodziły do Polski drogą łamaną via Kopenhaga, teraz gros wspomnianych owoców będzie kierowane drogą morską bezpośrednio do Gdyni.

S/S „LIDA” W PORCIE GDYŃSKIM.—W dn. 26/X b. r. zawinął do Gdyni nowy statek Polsko-Brytyjskiego Tow. Okrętowego, s/s „Lida”, wykonany przez stocznnię Swan Hunter & Wigam Richardson w Newcastle-on-Tyne.

Nowa jednostka polskiej floty handlowej jest przeznaczona do przewozów drewna i rozpoczyna swą pracę od podróży z partią drewna z portów p. o. c. do zachodniej Anglii.

KAPITAN PORTU KŁAJPEDZKIEGO W GDYNI.—W dn. 25 X b. r. przybył do Gdyni Kapitan Portu w Kłajpedzie, P. Dowgieval, który—po złożeniu oficjalnych wizyt—zwiedził port gdyniński, interesując się przede wszystkim urządzeniami dla przeladunku drzewa.

WIZYTA DELEGATA IZBY HANDLOWEJ W ALGERZE.—W dn. 27/X b. r. bawił w Gdyni P. Georges Louis Breuleux, Wiceprezes Izby Handlowej w Algerze, który przybył w celu zbadania warunków funkcjonowania wolnej strefy w porcie gdynińskim. P. Breuleux złożył wizytę Dyrektorowi Urzędu Morskiego, w którego towarzystwie zwiedził port, a następnie był podejmowany śniadaniem przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Gdyni.

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—Uspokojenie się sytuacji politycznej przyczyniło się do uspokojenia rynku frachtowego, w szczególności w zakresie zapotrzebowania na tonaż pod ładunki powrotne do Europy. Spowodowane to jest w głównej mierze powstrzymaniem się kupców zbożowych od transakcyj na dalsze terminy, z uwagi na zniżkową tendencję cen na zboże oraz z uwagi na niepewną sytuację na rynku finansowym.

Natomiast zapotrzebowanie na tonaż gotowy pod załadunek (prompt) pod różne rodzaje obrotów, w szczególności nie kontrolowanych, tzn. nie objętych stawkami minimalnymi, było w ostatnich tygodniach dobre, przy równoczesnym braku podaży. Obecne rozmieszczenie tonażu nie było korzystne, gdyż większość statków koncentrowała się na wodach europejskich, skąd nie łatwo było znaleźć ładunki do większych ośrodków zaocenicnych, a wobec małych stosunkowo możliwości uzyskania odpowiednio korzystnych stawek w tych ośrodkach, armatorzy powstrzymywali się od podróży balastowych.

Naszkicowana wyżej sytuacja pogłębia się w kierunku niekorzystnym dla armatorów, w miarę jak pilniejsze dostawy, zakontraktowane już dawniej, zostają wykonywane. Szanse zapewnienia ładunków dla statków, znajdujących się na rynku, są bardzo małe, gdyż nawet tam, gdzie dotychczas występowało większe zapotrzebowanie, jak np. na Dalekim Wschodzie i w Australii, tendencja słabnie.

Na wodach La Platy gromadzą się nadal statki bez widoków uzyskania ładunków powrotnych, gdyż zakupy zboża są tu minimalne, a w związku z tym i transakcje na przewóz są bardzo rzadkie. Podobnie układają się stosunki i w innych ośrodkach transportu zbóż, a więc w Stanach Zjedn. i w Kanadzie, chociaż tutaj kontrakty są nieco częstsze. Ze Stanów Zjedn., a w szczególności z portów północnego Pacyfiku, występuje pewne ożywienie w zakresie zapotrzebowania na statki pod ładunki złomu do Japonii oraz do niektórych krajów europejskich.

W odróżnieniu od niekorzystnej sytuacji dla armatorów w ośrodkach zaocenicnych, na wodach europejskich zapotrzebowanie na tonaż

utrzymuje się jeszcze z portów morza Śródziemnego, spadły nieco ładunki rudy, ale zapotrzebowanie na tonaż pod zboże jest dobre, również dobre jest zapotrzebowanie w portach morza Czarnego.

Jeszcze większe stosunkowo ożywienie notują w portach morza Północnego i Bałtyckiego, gdzie istnieje dobre zapotrzebowanie i stawki utrzymują się nadal na poziomie nieco wyższym, aniżeli w okresie przed wrześnieowym kryzysem.

W szczególności na Bałtyku ruch jest dobry, gdyż obok zwiększonego zapotrzebowania na transporty sezonowe—drzewo, węgiel, obiegają na rynku i różne partie zboża z Gdańska, Gdyni, Kłajpedy.

Z Gdyni/Gdańska stawki na tarcice wynoszą (w sh): 27/-÷33/- do Londynu, 45/6÷46/6 do Bristolu, 38/6÷40/6 do Liverpoolu, 34/-÷35/- do Antwerpii, 38/-÷39/- do Amsterdamu itp. Nadmienić należy, że z portów polskich podaż drzewa jest raczej słaba.

SYTUACJA RYNKU FRACHTOWEGO WE WRZESNIU 1938 R.—Rynek frachtowy w Gdyni/Gdańsku we wrześniu według oceny Polskiej Agencji Morskiej kształtował się następująco:

Naprężona sytuacja polityczna wywarła swe piętno na kształtowaniu się rynku frachtowego gdyńsko-gdańskiego: frachtowanie tonażu we wszystkich dziedzinach napotykało na ogromne trudności, gdyż armatorzy decydowali się na kierowanie swego tonażu do i z południowo-wschodnich portów bałtyckich, specjalnie z Gdyni i Gdańska, tylko w wypadkach, gdy ich statki były w pozycji prompt. Wskutek tego stawki frachtowe znacznie zwykowały. I tak, gdy w ostatnim tygodniu września za statek 2 000 t z Gdańska do Göteborga płacono sh 5/-, później za tę samą wielkość płacono sh 6/- . Frachtujący byli zmuszeni płacić za statki w pozycji prompt przynajmniej o sh 1/- więcej, a z frachtowaniem na dalsze terminy woleli poczekać aż do wyjaśnienia się sytuacji politycznej.

W pierwszej połowie września eksport drzewa do Anglii był dość ożywiony, podczas gdy w przyczyn poprzednio wspomnianych eksport w drugiej połowie miesiąca ustał prawie całkowicie.

Niepewny stan polityczny spowodował również i w dziedzinie frachtowania małego tonażu pewien zastój; podczas gdy w pierwszej połowie września notowano dość żywy eksport makuchów do Danii, za które płacono RM 475÷500 do jednego portu, położonego nie dalej na północ jak Aarhus—w drugiej połowie miesiąca jednakże stawki wzrosły, a podaż tonażu zmalała, co oddziało hamująco na obroty.

Eksport z b o ż a ożywił się. Niesfety, już w ostatniej dekadzie stawki zwykowały z sh zł. 3/3 do 3/6 i 3/9, hamując przez to częściowo ten eksport. W pierwszych dniach października stawki spadły do sh zł. 3/- ÷ 3/3, i należy przypuszczać, że na tym poziomie utrzymają się do listopada.

W związku ze specjalnymi warunkami sprzedaży do Belgii, wyeksportowano do tego kraju (Antwerpia) większą ilość zboża (żyta i jęczmienia) po stawkach wyżej wspomnianych. Eksport zboża polskiego do Niemiec na zasadzie kompensacji jest kontraktowany przez „Reichsgetreidestelle”, który dysponuje transportem, powierzając go armatorom niemieckim, a ci z kolei korzystają w portach p. o. c., głównie w Gdańsku, wyłącznie z usług niemieckich maklerów, gdyż eksporterzy polscy sprzedają f. o. b. Zarówno więc frachtowanie jak i kierowanie tego tonażu powierza się wyłącznie firmom niemieckim. Okoliczność ta jest jaskrawym dowodem braku rodzimego tonażu frachtowego, co w głównej mierze utrudnia sprzedaż polskiego zboża na warunkach c. i. f., a więc i dysponowania tymi ładunkami.

Jak już poprzednio wspomnieliśmy, eksport węgla wykazał pewne ożywienie. Stawki frachtowe kształtowały się powyżej poziomu z ubiegłego miesiąca—z wyjątkiem ostatniego tygodnia września, kiedy wykazywały tendencję stałą. Ewentualny spadek frachtów przewidywany jest dopiero w połowie listopada.

WSKAŹNIK FRACHTOWY ZA WRZESIEŃ 1938 R.—Ważony wskaźnik frachtowy, obliczony przez angielską Izbę Żeglugową, wynosi dla września b. r. 126,3, a więc jest zaledwie o 0,1% niższy od wskaźnika za sierpień b. r., lecz o 37,4% niższy od wskaźnika dla września ub. r.

Pomimo, iż ogólny wskaźnik nie wykazuje w ostatnich dwóch miesiącach prawie żadnej zmiany, to jednak poszczególne jego elementy ulegają dość znacznym wahaniom. I tak np. wskaźnik frachtowy na drzewo wykazał spadek o 10,7% (przypominamy, że właśnie w tym miesiącu Konferencja Bałtycka obniżyła minimalną stawkę na drzewo), frachty na nawozy sztuczne obniżyły się o 7,3%, na cukier o 6,9%, na węgiel przy transportach na statkach powyżej 3 000 brt—o 5,9%. Natomiast wzrosły stawki na rudy o 6,3% (zbrojenia), na zboża o 2,6%, na węgiel w partiach poniżej 3 000 brt o 4,9%.

Luksemburg	3	—	51	438	—	24 319
Niemcy	69	—	608	56 725	2	1 320 579
Rumunia	24	—	592	52	—	2 509
Stany Zjedn.	68	—	10 151	26 946	—	1 691 973
Szwecja	5	—	270	63	5	3 506
W. Brytania	54	—	2 688	507	—	34 163

WPŁYWY I ROZCHODY PRZEDSIĘBIORSTWA „POLSKA POCZTA, TELEGRAF I TELEFON” W SIERPNIU 1938 R. przedstawiały się, jak następuje (w zł):

	Wpływy	Rozchody
Dyrekcje okr. poczt. i telegr.	1 408 34	431 115 15
Urzędy pocztowe	11 266 048 48	8 909 798 62
Urzędy telefoniczne i telegr.	5 592 293 98	2 544 180 50
Radiotelegraf	412 101 97	106 039 15
Państwowy Instytut Telekomun.	1 400 60	79 651 58
Główna Składnica Materiałów Pocztowych	39 14	12 461 07
Główna Składnica Materiał Te- letechnicznych	3 06	11 359 12
Izba Kontroli Rachunkowej Poczty i Telekomunikacji	4 712 20	52 140 61

Emerytury	45 114 04	1 548 114 86
Długi i gwarancje	—	831 179 38
Wpływy wspólne	66 117 69	—
Rozchody wspólnie	—	166 266 00
Rozchody na poczet nadwyżki eksploatacyjnej	—	2 054 895 79
Razem:	17 389 238 50	16 747 181 83

Wpływy urzędów obejmują dochód z następujących źródeł (w zł):

Oplaty pocztowe	10 670 683 30
„ telegraficzne	823 827 87
„ telefoniczne	4 674 018 79
„ radiotelegraficzne	7 536 63
„ radiofoniczne	391 431 82
Wpłata za świadczenia na rzecz P. K. O.	579 166 00
Inne wpływy	242 572 09

Nadwyżka wpływów nad rozchodami z Państwowego Przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” w sierpniu 1938 r. wyniosła zł 642 056 67.

Niezależnie od tego dochody i wydatki Zarządu, wykonywanego przez Min. Poczty i Telegrafów, stanowiły zł 183 55 w dochodach i zł 155 600 05 w wydatkach.

KRONIKA TYGODNIOWA

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

19 listopada:

— „A. Wróblewski i S-ka” S. A. Przechow. i Przewozu Mebli i Towarów—o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Marszałkowska 108.

21 listopada:

— „T-wo Franc.-Włoskie Dąbrowskich Kopalń Węgla”, S. A.—o g. 15½ w lok. T-wa Inż. Cyw. Francji w Paryżu, Blanche 19.
— Galic. T-wo Naft. „Galicja”, S. A.—o g. 12 w lok. T-wa we Lwowie, Kościuszki 8.
— „Orzeł” Pol. Przem. Obuw. i T-wo Hand., S. A.—o g. 16 w kanc. Not. D-ra J. Dunikowskiego w Krakowie, Św. Jana 20.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

FUNDAMENT DOBROBYTU I GOSPODARCZEGO ROZWOJU KRAJU¹⁾

Każdego roku obchodzimy w Polsce „Dzień Oszczędności”, podobnie jak to czynią wszystkie cywilizowane narody. Pomimo że oszczędność nie ma na pozór tej siły atrakcyjnej, jaką mają inne tak liczne obchody—pełne barwy, wesela i sentymentu, dzień ten zdobywa coraz większe zrozumienie i popularność. Prawda, że przypominamy tu nakazy nie zawsze pociągające rzeczywistości, gdyż zawiera ona jak gdyby czynnik abstynencji i odmowy, gdyż za naczelną cnotę uważa oddalenie przyjemności teraźniejszej na rzecz potrzeby przyszłej, a tak często niezawodnej. Są to jednak pozory, gdy bowiem potrzeba nadchodzi, wówczas hasło oszczędności, nabierając barwy, będzie zrozumiałe i zbawienne, gdyśmy o nim wcześniej pomyśleli. Myśl o przyszłości nie jest już wówczas frazesem; plon jej—to gotowa pomoc w uchyleniu troski i braków. Jednostka odczuwa ten zbawienno stan rzeczy bezpośrednio, gdy zaś chodzi o życie Państwa i Narodu—odczucie to potęgę się znacznie silniej. Oszczędność, jako działanie zbiorowe, obrazuje wówczas podstawową zaletę Narodu i daje mu zdolność nieprzerwanego rozwoju—bez względu na sytuację i wydarzenia.

W tym znaczeniu Dzień Oszczędności stawia wszystkich obywateli przed obowiązkiem obrachunku z całorocznej pracy nad pomnażaniem tych sił gospodarczych, z drugiej zaś strony, przypominając, że mamy przed sobą dzień jutrzejszy, pozwala narodowi przygotować się zawnazasu na niepewności losu—i niepewności te łagodzić i uchylać.

Gdy zestawiamy za ostatnie lata bilans wysiłków, dokonanych przez Polskę, widzimy, jak konsekwentnie Naród i Państwo idzie naprzód. Z każdym rokiem zespala się te wysiłki coraz mocniej, coraz bardziej podnosi się zaradność, coraz silniej tężeje siła gospodarcza. Widzimy na przykładach, że tym silniejsze staje się Państwo i samodzielniejsze w swych poczynaniach, im więcej ma myślących i pracujących obywateli—i dlatego podnosimy wiarę i ufność w powodzenie podjętych prac, wzmacniamy naszą zdolność do dalszych osiągnięć i idziemy po drodze najlepszego rozwoju.

Ten stan rzeczy trzeba mieć na uwadze, gdy się przygotowuje dalsze roboty w dziedzinie budowy polskiego majątku narodowego i podnoszenia polskiej gospodarki. Patrzymy na rzeczywistość nie tylko siłą naszego optymizmu, lecz pozwólmy, aby „mędrca szkiełko i oko” przeciwstawiło ją długowiecznej niemocy, która tak często paraliżowała najpiękniejsze i najpotrzebniejsze plany. I cóż z tego porównania wypadnie? Pokaże się, że gospodarka polska, która dawniej złym świeciła przykładem, która stawała się przysłowiową—dziś, po latach doświadczeń, może niejednym posłużyć za wzór. Pracując nad nową i zasobną Polską, odzyskujemy w naszych poczynaniach siłę i prężność. Idziemy samodzielnie, założenia programowe polskiej gospodarki nie pochodzą już od impulsów zagranicznych, nie działają w orbitach zewnętrznych, lecz kierują się jedynie i niezmiennie zasadą obrony interesów polskich i budową kapitałów wyłączanie polskich. Rozumiejąc konieczność współzycia z innymi narodami tworzymy pole dla polskiego rynku przemysłowego,

¹⁾ Przemówienie Prezesa Centralnego Komitetu Oszczędnościowego R. P. P. Dr H. Grubera, wygłoszone przez radio w dn. 29/X 1938 r. z okazji „Dnia Oszczędności”.

handlowego i górującego nad tym wszystkim—polskiego rynku pracy—by na zasadzie równi z równymi kontynuować współpracę z rynkami zagranicznymi.

Bywały jednak sytuacje, w których widzieliśmy nieuzasadnioną płochliwość, i to płochliwość, wzmacnianą plotką, na której żerowała spekulacja. Ostatni nacisk na instytucje oszczędnościowe był tego widocznym dowodem. Choć niejednokrotnie instytucje te miały już podobne okazje, musiały one ponownie zdawać egzamin ze swej sprawności i ostrożności w gospodarowaniu powierzonymi im kapitałami i jeszcze raz wykazały, że są finansowo silne i odpowiedzialne. Racja jest zawsze po stronie tych, którzy ufają w siłę i powagę urzędów w Państwie i zachowują postawę pełną godności i spokoju.

Zdając sobie sprawę z konieczności wpajania w umysły obywateli poczucia „dnia jutrzejszego”, wszystkie cywilizowane narody przyjęły jako naczelne hasło, iż należy dążyć do spokoju i wzajemnego zaufania i że na tym gruncie budować należy rynek pracy i kapitałów. Nie tylko u nas, lecz wszędzie utrwala się przekonanie, że nie eksperymenty i nie cuda, lecz prosta, niewątpliwa i odwieczna prawda—zaradność i przeczność—zdolna jest do zabezpieczenia przyszłości Państwa i Narodu. Gdy mówimy o oszczędności, to oczywiście rozumiemy, że to nie to samo, co nadmierna wstrzemięźliwość i odmawianie sobie niezbędnych potrzeb. Przeciwnie, oszczędność—to rozumne wydatkowanie, to mądrość życiowa, oceniająca zdarzenia nie z punktu widzenia chwili bieżącej, lecz pomna, że każdy dzień, każda godzina może nas postawić w sytuacji trudnej, że po dniach radości mogą nastąpić dni potrzeby. Każda inna metoda, zaniedbująca te proste prawdy, musi zawieść. Ten zwycięży, kto sam sobie będzie radzić. Każdy o własnych siłach budować musi swoje gospodarstwo. Tak się ma rzecz z jednostkami, tak również ma się rzecz z narodami. Na to, ażeby się uniezależnić, muszą same myśleć o sobie, same stworzyć swoją siłę gospodarczą i kapitał.

Z tych założeń wychodząc, instytucje oszczędnościowe są propagatorkami wiary w Jutro, krzewicielkami zaufania. Mają one pełną świadomość swej odpowiedzialności. Nawołując do przeczności, same kierują się tą zasadą i rozumieją dobrze, że poza czynnikiem bezpośredniej natury—oszczędnością—istnieje czynnik inny równie ważny: wzajemne zaufanie. Oba one są z sobą ściśle związane, jeden bez drugiego byłby bez znaczenia. Podkreślając więc, że celem każdego obywatela jest posiadanie kapitału, osiągniętego z własnej pracy, musimy również wskazać, jak nieodzowną rzeczą jest zaufanie do instytucji oszczędnościowych, które są instrumentem zbiorczym tych kapitałów. Budowa wielkiej i gospodarczo potężnej Polski musi być konsekwentnie prowadzona, pozwólmy więc, aby oszczędności najszerzych warstw społeczeństwa w spokoju spełniały tę twórczą rolę, do której są przeznaczone. Pamiętajmy, że w miarę ich wzrostu wzrastać będzie moralny i gospodarczy autorytet Polski—zarówno na wewnątrz, jak i wobec zagranicy. Drobne, w masowy ruch ujęte, kapitały, wprzęgnięte w ramy produktywniej pracy—oto gwarancja dobrze zagospodarowanej Polski. Samo oszczędzanie bez nadania nagromadzonemu kapitałom odpowiedniego kierunku byłoby bezcelowe i bezpłodne. Instytucje oszczędnościowe, gromadząc wielkie kapitały, dają im ujście w rozwoju gospodarczym i kulturalnym Państwa. Zasilając zaś rynek pracy, pozwalają, aby program

walki z bezrobociem nie był już zagadnieniem doraźnego zatrudniania szerokich rzesz pracowników, lecz pozwolił na wytworzenie warunków, w których ludność mogłaby na stałe pracę uzyskiwać, mogła zarabiać, spożywać i oszczędzać. Ten trwały wysiłek zbiorowej woli całego narodu, którego instrumentem są instytucje oszczędnościowe, jest właśnie fundamentem rozwoju gospodarczego kraju i jego dobrobytu.

Wiele przeszliśmy w ubiegłych latach, wiele nauczyliśmy się i wiele się jeszcze nauczymy. Ale ten nie błędzi, kto się uczy. Jeszcze przed kilku laty liczyliśmy wiele na tę kurę, znoszącą rzekomo złote jajka, którą nazywaliśmy kapitałem zagranicznym, lecz wiemy już dziś, że ta kura uciekła tyle razy, ile razy Państwo znalazło się w trudnościach, a uciekała nieraz z głośnym gładaniem. Trzeba było więc zabrać się do własnej hodowli, stworzyć własny rynek finansowy na gruncie obowiązujących przepisów dewizowych. Polskie instytucje finansowe i wiele przedsiębiorstw spłaciło swoje zobowiązania zagraniczne i dziś opierają się one niemal wyłącznie na kapitałach krajowych. Instytucja emisyjna powiększyła znacznie swe zasoby kruszcowe, a zrównoważony budżet Państwa utrwala gospodarkę na solidnych podstawach.

Ten stan rzeczy uprawnia nas całkowicie do tego, abyśmy byli optymistami, abyśmy czuli wyraźnie wartość sił polskich, abyśmy ufali celowości organizacji polskich, polskim instytucjom finansowym i byli pewni, że nie pesymizm, nie zgorzkniała analiza, ale poczucie siły własnej—to podstawowy warunek zaufania i wiary w Jutro.

Okoliczności, w których obchodzimy tegoroczny Dzień Oszczędności, są niezwykle. Dają one nowe perspektywy narodowemu, kulturalnemu i gospodarczemu życiu Polski. Wróciły do Polski przastare jej ziemie, obfitujące w bogactwa naturalne i przemysłowe. Powrócił do swego kraju lud pracowity, pilny i ofiarny; po latach niezłomnego hartu polskiej ludności na Śląsku złączyły się ziemie polskie w jedną nierozzerwalną wieczystą całość.

Ale jest jeszcze jedna potężna Polska. Jest to Polska, żyjąca w sercach milionów naszych rodaków, rozsianych na całym świecie. Pracą i oszczędnością emigracja polska podnosi swój poziom gospodarczy i powiększa polski stan posiadania w krajach europejskich i zamorskich.

Przesyłamy im pozdrowienia i chcemy ich zapewnić, że myślą jesteście przy nich.

Polska dała światu dowód solidarnego i konsekwentnego działania; nie poszło na marne doświadczenie ostatnich 20 lat. Liczymy i liczyć będziemy nadal na siebie samych, przyszłość naszą budować będziemy tylko własną pracą i wysiłkiem. Wiemy, że bogactwa naszej ziemi—choćby najobfitsze i najcenniejsze—nie rozwiną się same z siebie, i dlatego będziemy je ożywiać pracą i organizacją, będziemy je podnosić wartościami etycznymi i gospodarczymi obywateli. Nie chcemy wymyślać nic nowego, przyjmujemy starą niezłomną prawdę, że energia, wytrzymalność i zaradność—to są prawdy najprostsze, ale najgłębsze. W pracy naszej przyświecają nam słowa Naczelnego Wodza Marszałka Śmigłego-Rydza: „Bez myśli o przyszłości nie może rozwijać się żadne życie, żaden naród, ani żadne państwo”.

Polska myśli o przyszłości.

Dr Henryk Gruber

BUDŻET

PRELIMINARZ BUDŻETOWY NA ROK 1939/40.

— Uchwalony przez Radę Ministrów na posiedzeniu w dn. 31/X b. r. preliminarz budżetowy na rok 1939/40 zamyka się w dochodach i wydatkach kwotą zł 2 523 miln. z drobną nadwyżką dochodów nad wydatkami. Projektowany budżet ma być, licząc od roku budżetowego 1936/37, już czwartym z kolei zrównoważonym budżetem Państwa.

Budżet na rok 1938/39 ustala, jak wiadomo, wydatki i dochody w kwocie okrągło zł 2 475 miln., nowy preliminarz jest zatem wyższy o kwotę okrągło zł 48 miln., czyli o 1,94% od budżetu wykonywanego.

Z kwoty, o którą podwyższono preliminarz budżetowy na rok 1939/40, przypada zł 21,7 miln. na budżet Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego — z przeznaczeniem przede wszystkim na cele szkolnictwa ogólnokształcącego. Pozostały wzrost został spowodowany — w przeważającej mierze — koniecznością podwyższenia obsługi długów oraz pokrycia zobowiązań Skarbu Państwa, wynikających z obowiązujących ustaw — zwłaszcza w zakresie dopłat Skarbu Państwa do ubezpieczeń społecznych oraz emerytur i rent inwalidzkich.

Kwota preliminowanych na rok 1939/40 dochodów jest wyższa od dochodów budżetu na rok 1938/39 o okrągło zł 48 miln. — bez nałożenia nowych obciążeń.

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETOWE WE WRZEŚNIU 1938 R. — Według danych tymczasowych — dochody i wydatki budżetowe Państwa we wrześniu 1938 r. — w porównaniu z wrześniem 1937 r. — przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Dochody		Wydatki	
	wrzesień 1937	wrzesień 1938	wrzesień 1937	wrzesień 1938
A. — ADMINISTRACJA:				
Prezydent Rzeczypospolitej	9	8	203	230
Sejm	17	14	260	267
Senat	—	1	121	115
Kontrola Państwowa	—	—	40?	416
Prezydium Rady Ministrów	—	1	278	292
Min. Spraw Zagranicznych	456	643	3 466	3 467
„ „ Wojskowych	77	83	64 896	68 513
„ „ Wewnętrznych	1 253	1 036	18 438	18 006
„ Skarbu	102 977	108 279	10 719	12 032
„ Sprawiedliwości	2 866	2 698	7 785	8 005
„ Przemysłu i Handlu	2 256	2 579	4 568	3 802
„ Komunikacji	1 218	2 057	6 265	6 882
„ Rolnictwa i Ref. Roln.	83	74	4 148	4 992
„ Wyznań i Ośw. Publ.	182	184	26 103	28 373
„ Opieki Społecznej	992	581	3 364	4 143
„ Poczty i Telegrafów	—	—	154	162
Emerytury i zaopatrzenia	2 726	3 295	13 567	15 002
Renty inwalidzkie i pensje	—	—	8 078	8 465
Długi państwowe	—	—	15 087	10 165
R a z e m:	115 112	121 333	187 902	193 329

B. — PRZEDSIĘBIORSTWA:

Prezydium Rady Ministrów:				
Polska Agencja Telegr.	5	5	—	—
M-stwo Spraw Wewnętrznych:				
Gazeta Admin. i Pol. Państw.	—	—	—	—
Państw. Zakłady Wodociągowe na G. Śląsku	—	—	30	—
Ministerstwo Skarbu:				
Mennica Państwowa	—	—	—	—
Państw. Zakład Emerytalny	—	—	—	—
M-stwo Przemysłu i Handlu:				
a) Przedsiębiorstwa nieskomercjalizowane:				
Przedsięb. państwowe o kap. miesz. i wydzierżawione	24	—	—	—
Nadania górnicze i tereny naft.	85	156	—	—

Państw. Huta Ołowiu i Srebra w Strzybnicy	—	—	5	2
Żupa solna w Łanczynie	—	—	—	—
b) Przedsiębiorstwa skomercjalizowane:				
„Polmin“ Państw. Fabr. Ol. Min.	—	—	—	—
Państw. Kop. Węgla „Brzeszcze“	—	—	—	—
Zjedn. Fabr. Zw. Azot. w Mościcach i Chorzowie	—	260	—	—
Ministerstwo Komunikacji:				
Polskie Koleje Państwowe	4 000	—	—	—
Państw. Wytwórnie Mater. Drogowych	—	—	—	—
Ministerstwo Rolnictwa i Ref. Roln.:				
Lasy Państwowe	6 200	6 350	—	—
Państw. Przetwórnice Mięsne	—	—	—	—
Państw. Zakłady Przemysłu Zbożowego	—	—	397	364
Ministerstwo Wyzn. Rel. i Oświecenia Publicznego:				
Państwowe Wydawn. Książek Szkolnych	—	—	—	—
M-stwo Opieki Społecznej:				
Zdrojowska Państwowa	—	—	—	—
Przeds. Państw. Zakładu Higieny Szpitali Państwowe	—	—	101	41
M-stwo Poczty i Telegrafów:				
Polska Poczta, Telegraf i Telefon	2 591	1 558	—	—
Państw. Zakł. Tele- i Radiotechn.	—	—	—	—
R a z e m:	12 905	8 329	533	407

C. — MONOPOLE:

Ministerstwo Skarbu:				
Monopol solny	5 265	4 000	—	—
„ tytoniowy	30 000	29 500	—	—
„ spirytusowy	23 518	26 025	—	—
„ zapalczany	2 000	1 500	—	—
„ loteryjny	227	2	—	—
R a z e m:	61 010	61 027	—	—

D. — FUNDUSZE:

M-stwo Spraw Wojskowych:				
Fundusz Kwaterunku Wojskowego	—	—	—	—
M-stwo Opieki Społecznej:				
Fundusz Pracy	—	—	—	—
R a z e m:	—	—	—	—
Ogółem:	189 027	190 689	188 435	193 736

Wrzesień kończy I półrocze roku budżetowego, wykazujące niższe dochody i mniejsze rozmiary wykonania budżetu, przy czym przy braku terminów większych płatności podatkowych i przy rozpoczynającym się dopiero sezonowym ożywieniu wiąże się jeszcze z okresem niskich dochodów i mniej korzystnych wyników bilansowych, jakim jest okres letni, choć na ogół wykazuje już wyraźne tendencje wzrostowe. W ostatnim 3-leciu, a więc w okresie poprawy finansów Państwa, koniunkturalnej zwwyżki dochodów i mniej więcej zrównoważonych zamknięć miesięcznych — wahania dochodów budżetowych z miesiąca na miesiąc są słabsze. Szczególnie w bież. roku budżetowym przez pierwsze 3 miesiące panowała prawie pełna stabilizacja dochodów, w II kwartale zaś dochody te nieco spadły, przy czym we wrześniu już bardzo nieznacznie zwiększyły się. Zwyżka dochodów we wrześniu b. r. była wielokrotnie mniejsza niż w poprzednich latach budżetowych. Pogłębił się jednocześnie w b. r. we wrześniu (wbrew zwykłej tendencji) deficyt budżetowy, dochodzący jednak zaledwie do ok. 1½% sumy dochodów budżetowych. Zmiany strony dochodowej oraz salda gospodarki budżetowej w I półroczu roku budżetowego przedstawia poniższe zestawienie, obejmujące okres ostatnich 8 lat budżetowych (w miln. zł):

Mie-	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
Docho-								
IV	229·1	194·8	159·8	155·1	156·1	175·5	190·7	201·9
V	199·6	175·3	141·8	146·7	161·9	174·1	180·4	200·0
VI	175·8	147·8	132·3	135·1	145·1	174·1	186·2	200·7
VII	192·8	171·9	142·8	143·6	158·4	177·8	191·6	196·5
VIII	169·1	162·8	144·9	143·0	146·0	167·8	184·5	190·1
IX	173·6	154·2	155·1	157·7	149·6	175·3	189·0	190·7

Deficyt (nadwyżka)										
IV	-21.1	-4.1	-15.6	-15.3	-23.3	+0.5	+0.8	+2.5		
V	-12.1	-14.6	-24.5	-25.5	-20.9	-0.2	+0.3	+0.8		
VI	-43.6	-39.3	-24.1	-36.5	-36.1	+0.8	-0.6	-0.7		
VII	-25.4	-17.0	-26.2	-27.5	-25.6	+0.7	+0.5	+0.4		
VIII	-13.4	-18.0	-25.0	-29.6	-29.7	+3.0	+0.6	+0.8		
IX	-8.5	-27.9	-21.9	-16.7	-27.7	+0.3	+0.6	-3.0		

Docho- dy budżetowe wykazały we wrześniu w stosunku do sierpnia wzrost, wynoszący jednak tylko zł 0.6 miln. Wzrost docho- dów, które w poprzednich 2 miesiącach letnich zniżkowały, wyraził się tylko w wyższe wpłat przedsiębiorstw, podczas gdy w pozosta- łych 2 grupach nastąpił—minimalny co prawda—spadek dochodów, wynoszący w grupie administracji zł 0.7 miln. (z zł 122.0 miln. do zł 121.3 miln.) i w grupie monopolów zł 0.3 miln. (z zł 61.3 miln. do zł 61.0 miln.). Spadek dochodów administracji wystąpił przede wszystkim w dominujących w tej grupie dochodach Min. Skarbu (z zł 109.9 miln. do zł 108.3 miln.), przy czym silniejszy spadek wpływów z danin (z zł 106.3 miln. do zł 103.3 miln.) został częściowo zrekomensowany wzrostem innych dochodów Min. Skarbu (z zł 3.5 miln. do zł 5.0 miln.). W zakresie wpłat przedsiębiorstw wrzesień przyniósł nast. zmiany w stosunku do sierpnia: wzrosła (w dalszym ciągu) silnie wpłata Lasów Państwowych (z zł 5.0 miln. do zł 6.4 miln.), a także wpłata Poczty i Telegrafu (z zł 1.5 miln. do zł 1.6 miln.) oraz wpłata z nadań górniczych i terenów naftowych (z zł 0.04 miln. do zł 0.16 miln.), a odpadła zupełnie we wrześniu wpłata podległych Min. Przem. i Han. przedsiębiorstw o kapitale miesz- anym i wydzierżawionych (zł 0.04 miln. w sierpniu).

Porównanie września b. r. z wrześniem ub. r. wykazuje wzrost w b. r. dochodów budżetowych o zł 1.7 miln., tj. o niespełna 1%. Dość znacznie wyższe dochody w b. r. wykazała grupa administracji— o zł 5.8 miln., tj. o ok. 5%; grupa monopolów wykazała minimalny wzrost wpłat, mianowicie tylko o zł 0.02 miln., a grupa przedsiębiorstw wykazała w b. r. we wrześniu (podobnie jak w poprzednich miesiącach) niższą sumę wpłat, mianowicie o zł 4.6 miln., tj. o ok. 36%. W grupie przedsiębiorstw spadek wpłat w b. r. nastąpił głównie na skutek odpadnięcia wpłaty Polskich Kolei Państwowych (w ub. r. zł 4.0 miln.) oraz redukcji w b. r. wpłaty Poczty i Telegrafu (o zł 1.0 miln.).

Wydatki budżetowe zwiększyły się we wrześniu do zł 193.7 miln.—wobec zł 190.9 miln. w sierpniu. Wzrost wydatków nastąpił w grupie administracji (z zł 190.6 miln. do zł 193.3 miln.), a tak- że i w—bardzo drobnej zresztą—grupie dopłat do przedsiębiorstw— z zł 0.29 miln. do zł 0.41 miln. Zwyżka wydatków administracji wy- stąpiła w większości poszczególnych części tej grupy budżetu—z wy- jętkiem jednak m. in. wydatków z tytułu obsługi długów, które—wo- bec mniejszych przypadających na ten miesiąc płatności—skurczyły się (z zł 13.4 miln. do zł 10.2 miln.).

W porównaniu z wrześniem ub. r. wydatki we wrześniu b. r. wy- kazują poziom wyższy o zł 5.3 miln., tj. o blisko 3%. Wzrosły w b. r. tylko wydatki administracji (o zł 5.4 miln.), skurczyły się zaś dopłaty do przedsiębiorstw (o zł 0.1 miln.).

W okresie I półrocza roku budż. 1938/39 dochody bu- dżetowe wyniosły zł 1 179.6 miln., czyli dość poważnie więcej (o ok. 5%) niż w tymże okresie roku budż. 1937/38 (zł 1 122.4 miln.), ale nieco mniej od ½ budżetu na 1938/39 r. (zł 1 208.8 miln.). Wy- datki budżetowe wyniosły w okresie I połowy roku budż. 1938/39 zł 1 180.7 miln.—wobec zł 1 120.1 miln. w analogicznym okresie roku budż. 1937/38 i preliminowanej ½ budżetu w wys. zł 1 208.7 miln. Nadwyżka wydatków za I półrocze 1938/39 r. wyniosła zł 0.8 miln., gdy za I półrocze 1937/38 r. mieliśmy nadwyżkę dochodów w wysokości zł 2.2 miln. Podkreślić należy, że podane sumy, preli- minowane w budżecie, obejmują kwoty, podlegające budżetowaniu miesięcznemu.

Poprawa gospodarki budżetowej, rozpoczęta w końcu 1935/36 r., uzyskana w pełni w 1936/37 r., umocniona jeszcze w 1937/38 r.— rozwija się dalej w bież. roku budżetowym, wyrażając się przede wszystkim wzrostem dochodów (a w ślad za nimi—wydatków). Te osiągnięcia występują szczególnie wyraźnie przy porównaniu bież. roku budżetowego z szeregiem lat poprzednich. Mianowicie, porównanie I półrocza roku budż. 1938/39 z takimże okresem roku budż. 1936/37 wykazuje wzrost dochodów w b. r. o zł 135.3 miln. i prawie taki sam wzrost wydatków, bo o zł 135.2 miln. Po- równanie zaś z rokiem 1935/36 wykazuje w b. r. zwyżkę dochodów o zł 262.9 miln., wydatków zaś tylko o zł 100.5 miln. Idąc dalej wstecz, dopiero w roku 1931/32 natrafiamy na wyższe—i to częściowo tylko—sumy wykonania budżetu, mianowicie jedynie jeśli chodzi o wy- datki, które w okresie I półrocza 1931/32 r. były o zł 83.4 miln. wyższe od wydatków w bież. roku budż., natomiast dochody były w 1931/32 r. aż o zł 39.9 miln. niższe; istniał więc bardzo poważny deficyt budżetowy. Zrównoważone—podobnie jak w bież. roku budż.—wykonanie budżetu (poza 2 latami, bezpośrednio poprzedza-

jącymi) znajdujemy—sięgając wstecz—dopiero w 1930/31 r. Docho- dy w okresie pierwszych 6 miesięcy 1930/31 r. były wyższe od te- gorocznych o zł 183.2 miln., wydatki zaś—o zł 177.6 miln. Pa- miętać jednak trzeba, że w międzyczasie nastąpił silny wzrost realnej wartości złotego, bowiem np. we wrześniu 1930 r. wskaźnik cen hur- towych wynosił 84, gdy obecnie stanowi 55. Jednocześnie pamiętać trzeba, że powyższe sumy ogólne dochodów i wydatków są słabo po- równywalne—choćby w związku ze zmianami w sposobie budżetowania.

W stosunku do budżetu na rok 1938/39 dochody, fak- tycznie osiągnięte w okresie I półrocza, stanowiły 48.8%, czyli nieznac- nie mniej od teoretycznej normy budżetowej dla połowy roku—przy założeniu równomiernego wykonywania budżetu (50%). Najlepiej przedstawiają się wpłaty monopolów, które dały aż 52.4% sumy, prze- widzianej w budżecie na cały rok. Najmniejszy procent budżetu wykazały wpłaty przedsiębiorstw (36.7%), chociaż wpłaty z tytułu nadań górniczych i terenów naftowych przekroczyły caloroczny budżet o 154.3%, a wpłaty przedsiębiorstw o kapitale mieszanym i wydzier- żawionych—o 17.1%, wpłaty Państw. Przetw. Miesięcy oraz Mościc i Chorzowa dały 100% budżetu, wpłata kop. „Brzeszcze”—80% i wpłata Lasów Państwowych—50%. Dochody administracyjne dały 48.3%, a więc nieco mniej od idealnego % budżetu, przy czym naj- ważniejsze z nich—dochody Min. Skarbu—dały aż 49.1% budżetu (bardzo blisko normy budżetowej).

Wydatki w okresie I półrocza roku bież. 1938/39 stanowiły w sto- sunku do budżetu calorocznego 48.8%, a więc bardzo niewiele mniej od normy budżetowej (50%). Taki sam mniej więcej procent wyko- nania budżetu jak ogół wydatków wykazały wydatki administracji (ściśle: 48.86% wobec 48.84%), natomiast dopłaty do przedsiębiorstw wyniosły mniej, mianowicie 41.8% sumy, preliminowanej na cały rok.

Zaznaczyć należy, że w roku budż. 1937/38 wykonanie budżetu osiągnęło rozmiary nieznacznie większe od tegorocznych. Mianowicie, dochody budżetowe dały w okresie I półrocza 1937/38 r. 49.7% (wobec 48.8% w b. r.) budżetu i wydatki—49.6% (wobec 48.8% w b. r.).

WPŁYWY Z DANIN ORAZ MONOPOLÓW WE WRZEŚNIU 1938 R. — Według danych tymczasowych — wpływy z danin pu- blicznych oraz monopolów państwowych we wrześniu 1938 r. — w zestawieniu z sierpniowymi—przedstawiały się następująco (w tys. zł):

	Sierpień	Wrzesień
1. — PODATKI BEZPOŚREDNIE:		
Podatek gruntowy	2 511	2 506
Podatek od nieruchomości miejskich i niektórych wiejskich	6 474	4 802
Podatek przemysłowy	23 901	25 130
„ dochodowy	19 591	19 579
„ od kapitałów i rent	474	251
„ „ energii elektrycznej	302	388
„ „ uboju	729	724
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	1 321	1 514
Razem:	55 303	54 984
2. — PODATEK MAJĄTKOWY	107	136
3. — SPECJALNY PODATEK OD WY- NAGRODZEŃ	8 768	9 327
4. — PODATKI POŚREDNIE:		
Podatek od wina	181	213
„ „ piwa	1 887	1 161
„ „ cukru	14 862	11 738
„ „ drożdży	1 147	1 162
„ „ tłuszczów	73	107
„ „ olejów mineralnych	1 750	2 033
„ „ zapalniczek	—	—
„ „ kwasu octowego	28	34
„ „ kwasu węglowego	166	61
„ „ cukru skrobiowego	147	232
Akcyzowe opłaty patentowe	28	39
Odsetki od zaległości, grzywny i kary	—	3
Razem:	20 269	16 783
5. — DODATKI DO PODATKU OD CU- KRU	78	66
6. — CŁO	13 619	14 072
7. — OPŁATY STEMPLOWE I DANINY POKREWNE:		
Opłaty stempłowe	6 144	6 127
Podatek spadkowy i od darowizn	424	540
Razem:	6 568	6 667
8. — DODATKI DO DANIN PUBLICZ- NYCH	1 355	1 227

9. — PODATKI ZNIESIONE	275	156
10. — MONOPOLE		
Monopol solny	4 300	4 000
„ tytoniowy	31 000	29 500
„ spirytusowy	24 015	26 025
„ loteryjny	2 000	1 500
„ zapalczany	1	2
Razem:	61 316	61 027
Ogółem:	167 658	164 355

Wrzesień jest jakby pomostem między okresem letnim—obniżonych sezonowo wpływów skarbowych—i okresem jesiennym—okresem sezonowego wzrostu wpływów; poprzedza on II półrocze roku budżetowego—z reguły wydajniejsze, jeśli chodzi o dochody z danin i monopolów. Zazwyczaj jednak już we wrześniu zaznacza się lekka poprawa wpływów, jak to np. miało miejsce we wrześniu poprzednich 2 lat budżetowych; w bież. roku budżetowym—po stosunkowo bardzo małej niższe w sierpniu (o zł 3·5 miln.)—we wrześniu nastąpiła również niewielka zniżka (o zł 3·3 miln.).

Ruch wpływów z danin i monopolów w poszczególnych miesiącach 8-lecia budżetowego 1931/32—1938/39 przedstawia następujące zestawienie (+ oznacza zwyczaj, — oznacza spadek wpływów).

Miesiące	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
IV	-14·2	- 8·1	+ 9·5	+ 1·4	- 4·8	-13·8	+ 2·7	-50·9
V	+ 4·4	+14·9	-15·1	-15·4	- 0·5	+ 0·2	- 7·3	+ 0·3
VI	-23·0	-22·7	-10·5	- 4·2	-10·3	+ 2·6	+ 5·1	+ 0·7
VII	+ 6·2	+ 6·1	+ 8·2	+ 8·8	+11·3	+ 3·2	+ 4·5	- 2·1
VIII	-10·5	- 9·4	+ 5·8	- 3·7	- 3·9	- 8·8	- 5·6	- 3·5
IX	- 0·8	+ 3·4	+ 6·3	+13·7	- 2·7	+ 4·6	+ 1·4	- 3·3
X	+31·9	+19·4	+19·9	+13·1	+16·3	+12·2	+ 4·6	
XI	-15·0	+ 1·8	-11·0	- 0·7	- 9·7	- 1·9	+18·4	
XII	+ 8·8	+ 7·6	+14·9	+ 6·8	+28·2	+11·6	+ 3·6	
I	-12·5	-23·1	-19·2	-19·9	-14·5	-23·2	-26·8	
II	-23·4	-12·8	-21·1	- 9·2	- 4·7	+ 1·0	- 8·7	
III	+ 8·1	+11·5	+18·9	+11·2	+19·5	+11·3	+73·3	

Spadek wpływów skarbowych we wrześniu w stosunku do sierpnia nastąpił głównie w zakresie danin, z których dochód obniżył się o zł 3·0 miln. Monopole, których wpłaty w sierpniu zwiększyły (o zł 2·3 miln.)—we wrześniu wykazały bardzo niewielki spadek wpłat, mianowicie o zł 0·3 miln., tj. zaledwie o 1/2%.

Wpływy z podatków bezpośrednich—najważniejsze w zakresie danin—od lipca kurczą się (w lipcu o zł 4·8 miln., w sierpniu o zł 4·5 miln., we wrześniu o zł 0·4 miln.), przy czym zaznaczyć należy, że na wrzesień—poza comiesięcznymi—nie przypadały terminy większych płatności podatkowych, wyjąwszy płatność raty zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu. Poważną zniżkę we wrześniu wykazały jedynie wpływy z podatku od nieruchomości (o zł 1·6 miln. tj. o ok. 1/4); półroczna rata tego podatku płatna była w czerwcu, i od tego czasu—po gwałtownej zwyczaj w czerwcu—wpływy z tego źródła stale zniżają. Wpływy z innych podatków albo dały we wrześniu prawie takie same sumy co i w sierpniu—z minimalną tylko zniżką, albo też zwiększyły. Do pierwszej grupy należy podatek gruntowy (zniżka zaledwie o zł 5 tys.), którego płatność została odsunięta wobec ograniczenia egzekucyj do października, oraz podatek dochodowy. Zwyczaj wykazały wpływy z podatku przemysłowego, które podnoszą się poczynając już od września; na zwyczaj wrześniową oddziaływała także i płatność w tym miesiącu II raty podatku zryczałtowanego od drobnych przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych.

Porównanie września b. r. z wrześniem ub. r.—przy na ogół jednakowych warunkach opodatkowania (z tym, że już w b. r. działa ustawa, nowelizująca podatek dochodowy—głównie jeśli chodzi o wyłączenie spod opodatkowania dywidend itp.)—wykazuje w b. r. dość poważny wzrost wpływów z podatków bezpośrednich, mianowicie z zł 50·7 miln. we wrześniu ub. r. do zł 54·9 miln. we wrześniu b. r., a więc o ok. 8%. Biorąc pod uwagę 4 najważniejsze podatki, stwierdzić możemy, że w zakresie jednego podatku, mianowicie podatku gruntowego nastąpiła w b. r. zniżka—i to bardzo znaczna—wpływów (zł 2·5 miln. wobec zł 4·6 miln.)—w związku, mianowicie, z odroczeniem w b. r. egzekucyj. Stosunkowo niewielką zwyżkę (z zł 4·5 miln. do zł 4·8 miln.) wykazały w b. r. wpływy z podatku od nieruchomości. Zato silnie zwiększyły w b. r. wpływy z podatku przemysłowego (z zł 22·3 miln. do zł 25·1 miln.), a zwłaszcza wpływy z podatku dochodowego (z zł 16·1 miln. do zł 19·6 miln.). Wzrost wpływów z podatku przemysłowego (prawie o 13%) świadczyć może o zwiększaniu się obrotów gospodarczych w b. r.,

względnie także i w ub. r. (płatności, oparte na wymiarach ub. r.), wzrost zaś wpływów z podatku dochodowego może wskazywać głównie na zwyczaj dochodów w ub. r. (dział I), lecz także w pewnym stopniu i na zwyczaj dochodów w b. r. (dział II).

Dochód ze specjalnego podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych, znacznie skurczył się w b. r.—wobec tego, że od początku bież. roku budżetowego podatek ten został zreformowany—w sensie poważnej redukcji jego poboru. Gdy we wrześniu ub. r. dochód z tego podatku wynosił zł 13·5 miln., to we wrześniu b. r. stanowił tylko zł 9·3 miln., przy czym był jednak wyższy od dochodu w sierpniu b. r., który wyraził się kwotą zł 8·8 miln.

Wpływy ze zlikwidowanego podatku majątkowego dały we wrześniu b. r. zł 0·14 miln.—wobec zł 0·11 miln. w sierpniu b. r. i zł 0·19 miln. we wrześniu ub. r.

Wpływy z podatków pośrednich wahają się zależnie od ruchu wpływów z najpoważniejszego z tych podatków—podatku od cukru, a dochód z tego podatku ma duże wahanie sezonowe. W sierpniu i we wrześniu dochód z podatku od cukru spadł (w sierpniu o zł 3·4 miln. i we wrześniu o zł 3·1 miln.) i jednocześnie kurczyły się ogólne wpływy z podatków pośrednich (w sierpniu o zł 1·9 miln., we wrześniu o zł 3·5 miln.). Z innych podatków pośrednich spadek wpływów we wrześniu w stosunku do sierpnia wykazały jeszcze: podatek od piwa (o zł 0·7 miln.) oraz podatek od kwasu węglowego. Większość jednak podatków pośrednich wykazała we wrześniu wzrost wpływów, przy czym najsilniejszy—podatek od olejów mineralnych (o zł 0·3 miln.).

W porównaniu z wrześniem ub. r. wpływy z podatków pośrednich we wrześniu b. r. były—podobnie jak w sierpniu—dość znacznie wyższe (zł 16·8 miln. wobec zł 14·9 miln.). Wyższe w b. r. były zwłaszcza wpływy: z podatku od cukru (zł 11·7 miln. wobec zł 10·3 miln.), z podatku od olejów mineralnych (zł 2·0 miln. wobec zł 1·9 miln.), z podatku od drożdży (zł 1·2 miln. wobec zł 1·1 miln.), z podatku od piwa (zł 1·2 miln. wobec zł 1·1 miln.), z podatku od wina itd.

Dochód z ceł podniósł się w sierpniu o zł 0·5 miln. i osiągnął poziom rekordowy w bież. roku budżetowym. Wzrost wpływów z ceł odpowiadał tym razem zwyczaj przywozu, choć—jak wiemy—nie zawsze to ma miejsce, gdyż wahanie wpływów z ceł wiąże się nie tyle z sumą importu, ile ze zmianami w jego strukturze, zależąc poza tym od ruchu wpłat W. M. Gdańska, od kształtowania się wpłat z tytułu zwrotów ceł itp. Jeśli chodzi o zwroty ceł, to odpadnięcie większości z nich w 1937/38 r. przyczyniło się w dużym stopniu do ogromnego wzrostu wpływów z ceł w 1937/38 r. w stosunku do 1936/37 r. W 1938/39 r. w stosunku do 1937/38 r. ta przyczyna wzrostu dochodu z ceł już nie działa, przeciwnie—wznowienie obecnie zwrotu ceł przy eksporcie produktów roślinnych wpływa obniżając na bieżące dochody z ceł przy zestawianiu ich z zeszlatorocznymi. Fakt, że w 1938/39 r. wpływy z ceł są prawie stale wyższe niż w 1937/38 r., świadczy o związanym z poprawą koniunktury wzroście importu. We wrześniu b. r. wpływy z ceł wyniosły zł 14·1 miln., były więc o blisko 5% wyższe od wpływów we wrześniu ub. r., które stanowiły zł 13·2 miln.

Dochód z opłat stemplowych (łącznie z daninami pokrewnymi) w pierwszych 4 miesiącach bież. roku budżetowego utrzymywał się na poziomie ponad zł 7 miln. z przewagą przy tym tendencji zwyczajowej, w sierpniu stosunkowo poważnie obniżył się (o zł 1·0 miln. do zł 6·6 miln.), a we wrześniu tylko w drobnej części odrobił stratę sierpniową (zwyczaj o zł 0·1 miln.). Wpływy z opłat stemplowych pozostały we wrześniu na poziomie sierpniowym, a zwyczaj uległ tylko dochód z podatku spadkowego i od darowizn. W porównaniu z wrześniem ub. r. łączny dochód z opłat stemplowych i danin pokrewnych okazał się we wrześniu b. r. wyższy o zł 0·2 miln., ale same wpływy z opłat stemplowych były w b. r. zaledwie o zł 0·03 miln. wyższe, co nie wskazuje jednak na to, że obroty gospodarcze, z którymi opłaty stemplowe są związane, nie rozszerzyły się w b. r., gdyż pewien wpływ odgrywają tu zmiany w podstawach poboru opłat stemplowych, m. in. obniżenie stawek od przejęcia własności nieruchomości.

Wpływy z dodatków do danin—wobec spadku we wrześniu b. r. większości wpływów z danin—obniżyły się w stosunku do sierpnia i były nieco niższe od wpływów we wrześniu ub. r. (zł 1·23 miln. wobec zł 1·36 miln. oraz zł 1·29 miln.).

Wpłaty monopolów, podwyższone w sierpniu (o zł 2·3 miln.), we wrześniu uległy bardzo nieznacznej redukcji (o zł 0·3 miln.). Zmniejszyły się mianowicie w tym miesiącu wpłaty monopolów: solnego (o zł 0·3 miln.), tytoniowego (o zł 1·5 miln.) i loteryjnego (o zł 0·5 miln.), natomiast została podwyższona (o zł 2·0 miln.) wpłata monopolu spirytusowego.

We wrześniu ub. r. wpłaty monopolów były prawie identyczne z tegorocznymi (o zł 0·02 miln. niższe). Wyższe w ub. r. były wpłaty 3 monopolów: solnego (zł 5·3 miln. we wrześniu ub. r. wobec zł 4·0 miln. we wrześniu b. r.), tytoniowego (zł 30·0 miln.

wobec zł 29·5 miln.) i loterii (zł 2·0 miln. wobec zł 1·5 miln.); jedynie wpłata monopolu spirytusowego była w ub. r. niższa (zł 23·5 miln. wobec zł 26·0 miln.).

Zestawienie wpływów z danin i monopolów we wrześniu 1938 r. z przeciętną miesięczną wpływów, przewidzianych w budżecie na rok 1938/39, oraz z wpływami, osiągniętymi w tym samym miesiącu 2 lat poprzednich—przedstawia się następująco (w miln. zł):

	$\frac{1}{12}$ budżetu na 1938/39 r.	Wrzesień		
		1938	1937	1936
Podatki bezpośrednie	62·6	54·9	50·7	51·7
Specjalny podatek od wynagrodzeń	8·7	9·3	13·5	12·9
Podatek majątkowy	0·1	0·1	0·2	0·1
Podatki pośrednie	16·3	16·8	14·9	12·9
Dodatki do podatku od cukru	0·07	0·07	0·06	0·07
Cło	14·6	14·1	13·2	5·4
Opłaty stempłowe	7·4	6·7	6·5	6·7
Nadzwyczajny dodatek do danin	1·6	1·2	1·3	1·2
Monopole	57·7	61·0	61·0	56·6

Jak widzimy, we wrześniu b. r. w zakresie danin wpływy wyższe od przeciętnej miesięcznej normy budżetowej wykazały podatki pośrednie oraz specjalny podatek od wynagrodzeń z funduszy publicznych; pozostałe wpływy były niższe od tej normy. Wyższe zato od normy miesięcznej były we wrześniu wpłaty monopolów.

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w okresie I półrocza roku budżetowego 1938/39 z wpływami, osiągniętymi w I półroczu roku budż. 1937/38, oraz z budżetem na rok 1938/39 przedstawia się następująco:

	I półrocze:		
	1937/38	1938/39	% budżetu
	miln. zł		
Daniny publiczne	633·0	661·4	49·5
Podatki bezpośrednie	317·5	367·4	48·9
w tym:			
podatki gruntowe	19·3	19·6	28·8
podatek od nieruchomości	40·4	41·5	48·8
„ przemysłowy	116·2	131·9	48·8
„ dochodowy	124·9	156·5	53·1
Podatki pośrednie	97·7	107·8	55·3
w tym:			
podatek od cukru	73·0	79·9	56·3
Cło	77·0	79·3	45·3
Opłaty stempłowe	42·0	43·1	48·7
Podatek majątkowy	1·2	0·9	56·9
Danina majątkowa	2·1	—	—
Specjalny podatek od wynagrodzeń	87·4	53·0	50·7
Dodatek do podatku od cukru	0·3	0·4	43·4
Nadzwyczajny dodatek do danin	7·6	8·0	42·3
Podatki zniesione	0·3	1·5	152·1
Monopole	336·3	362·9	52·4
w tym:			
tytoniowy	177·5	185·0	53·7
spirytusowy	114·2	140·1	52·1
Ogółem daniny i monopole:	969·3	1024·3	50·5

Wpływy z danin publicznych i monopolów państwowych dały w ciągu I połowy roku budż. 1938/39 sumę, przekraczającą normę, przypadającą teoretycznie na półrocze—przy założeniu równomierności wpływów (50%). Ponad normę budżetową podniosły się rzeczywiste wpłaty monopolów, natomiast rzeczywiste wpływy z danin były nieznacznie bardzo niższe od normy. W zakresie danin nadwyżkę ponad idealny procent budżetu, przypadający na 6 miesięcy, dały—poza drobnym podatkiem majątkowym—podatki pośrednie oraz specjalny podatek od wynagrodzeń. Z najważniejszych podatków bezpośrednich nadwyżkę ponad normę dał jedynie podatek dochodowy.

Wpływy skarbowe w ostatnich 3 latach budżetowych są na ogół dość porównywalne—zarówno ze względu na obowiązujące przepisy zasadnicze, jak i ze względu na terminarz podatkowy. Porównywalność ta poważnie zmniejszyć się może od stycznia 1939 r., kiedy zaczęła obowiązywać uchwalone w ub. sesji nowelizacje podatkowe. Na razie—jeśli chodzi o ważniejsze różnice—podkreślić należy reformę podatku specjalnego od wynagrodzeń z funduszy publicznych, znacznie redukującą wpływy z tego źródła, zniesienie daniny majątkowej, zmiany w zakresie opłat stempłowych (np. w zakresie opłat od przejścia własności nieruchomości), ustanie z początkiem bież. roku budżetowego ulg generalnych z 1935 r., przesunięcie wielu wymiarów w podatku gruntowym z ub. r. na b. r., odroczenie egzekucji z tytułu tego podatku w b. r. itp. Z tymi zastrzeżeniami—stwierdzić

można, że wpływy z danin i monopolów w I półroczu bież. roku budżetowego były większe od wpływów w I półroczu 1937/38 r. o blisko 6% i od wpływów w I półroczu 1936/37 r. o przeszło 14%. W zakresie danin wszystkie w 1938/39 r. dały większy dochód niż w 2 latach poprzednich—z wyjątkiem (nie licząc zupełnie drobnej kwoty podatku majątkowego) jedynie silnie ustawą zredukowanego specjalnego podatku od wynagrodzeń. Licząc bez tego podatku—wpływy z pozostałych danin były w b. r. (w okresie I półrocza) o przeszło 10% większe niż w ub. r. i o blisko 20% większe niż w 1936/37 r. Szczególnie silnie zwyżkowały w b. r. w stosunku do lat poprzednich wpływy z podatków bezpośrednich (o ok. 16% w stosunku do ub. r. i o blisko 22% w stosunku do 1936/37 r.), a zwłaszcza—co zasługuje na specjalne podkreślenie—wpływy z podatku dochodowego i przemysłowego, które w okresie I półrocza kolejnych lat budżetowych, od 1936/37 r. poczynając, wynosiły (w miln. zł): podatek dochodowy—118·7, 124·9, 156·5, podatek przemysłowy—102·6, 116·2, 131·9.

PODATKI I OPŁATY

UNIA PRZEMYSŁU GÓRNICZO-HUTNICZEGO O PODATKACH

Dyskusje w zakresie polityki podatkowej odbywają się u nas nader często na niskim poziomie. Istotnym tego powodem jest zarówno jednostronne nastawienie podatników i ich organizacji gospodarczych, jak i brak umiejętności skarbowych.

Na wszystkie takie wystąpienia niesposób reagować; jest ich za dużo. Dla przykładu wzmiankujemy o ujęciu zagadnień podatkowych, zawartym w sprawozdaniu Unii Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego za rok 1937.

Ocena polskiej polityki podatkowej w 1937 r. wypadła tam ujemnie z jednym „szczęśliwym” wyjątkiem—usunięcia podwójnego opodatkowania dochodów osób prawnych. A przecież, zdawałoby się, że nic prostszego, jak mierne i powszechne opodatkowanie, które daje akumulację kapitałów i poprzez ożywienie procesów gospodarczych—automatyczne rozszerzenie podstawy opodatkowania. Taka właśnie polityka, zastosowana—według Unii—w Niemczech i Belgii, dała dobre rezultaty. W obu państwach nie zawahano się—rzekomo—i to nawet w okresie trwającego jeszcze kryzysu—znaleźć niektóre nieusprawiedliwione podatki i sprowadzić skalę podatków do właściwej miary—w nadziei, że tego rodzaju reforma podatkowa spowoduje tak znaczną poprawę sytuacji gospodarczej, że wystarczy całkowicie na utrzymanie wpływów skarbowych na dotychczasowym przynajmniej poziomie—mimo obniżki stawek podatkowych. Wspomniane państwa miały—rzekomo—nie zawieść się w swoich rachubach. Odciążenia podatkowe, dokonane w Belgii, nie tylko miały nie obniżyć wydajności podatków, lecz—przeciwnie—miały przyczynić się w przeciagu krótkiego okresu czasu do wzrostu globalnej sumy wpływów podatkowych. W Niemczech natomiast wpływ dokonanej reformy wyrazić się miał w niespodziewanym wzroście wpływów skarbowych, wynoszącym w 1937 r. niemal 100%.

W związku z powyższymi twierdzeniami sprawozdania Unii trzeba zauważyć, że w Belgii ożywienie gospodarcze nastąpiło już w 1935 r. jako wynik przeprowadzonej w tym kraju dewaluacji waluty. Podstawowym bowiem elementem życia gospodarczego Belgii jest eksport. Dokonana dewaluacja waluty krajowej wybitnie podniosła konkurencyjność towarów belgijskich na rynkach zagranicznych, przyczyniając się w silnym stopniu do wzrostu eksportu. Pomyślny rozwój sytuacji gospodarczej kraju spowodował, że budżety zwyczajne państwa za lata 1935+36 zostały zamknięte nawet pewnymi nadwyżkami. Pozwoliło to Rządowi P. Van Zeelanda w lipcu 1937 r. na przeprowadzenie dość poważnej redukcji obciążenia podatkowego, sięgającej ponad 900 miln. fr. Stopniowo jednak przewaga Belgii nad innymi krajami wskutek wcześniejszej dewaluacji została usunięta przeprowadzonymi następnie dewaluacjami walut przez inne państwa. Zaobserwowany na skutek tego oraz na skutek wzmaganego ograniczenia importu przez inne kraje oraz na skutek spadku cen światowych—spadek eksportu spowodował, że Belgia weszła ponownie w okres znacznych trudności gospodarczych. Największe jednak trudności zaznaczyły się w dziedzinie finansów publicznych. Wzrastający na

kutek niepomyślnej sytuacji gospodarczej oraz dokonanej wspomnianej wyżej obniżki obciążenia podatkowego deficyt budżetowy był tak wielki, że w niespełna rok po dokonaniu obniżki podatków zaszła nieodzowna konieczność ponownego ich podwyższenia. Po długich walkach parlamentarnych zostały przywrócone z dniem 1/VII b. r. podatek kryzysowy, zniesiony w 1937 r., oraz szereg podatków pośrednich i cel na łączną sumę ponad 700 miln. fr. Cała zatem niemal obniżka obciążenia podatkowego, dokonana w 1937 r., musiała być następnie — pod naciskiem konieczności państwowych — uchylona, i to w okresie wzmagającej się depresji gospodarczej. Powstały po obniżce podatków w 1937 r. deficyt budżetowy dotychczas nie mógł być pokryty, ciężąc w sposób dotkliwy na dalszych wysiłkach uzdrowienia finansów Państwa. A wpływy podatkowe w Belgii nie tylko nie wykazują tendencji wzrastającej, lecz — przeciwnie — w dalszym ciągu spadają. Wynoszą one za pierwsze 8 miesięcy bież. roku budżetowego (a więc w okresie, w którym dobroczynne skutki obniżki obciążenia podatkowego w lipcu 1937 r. najwięcej winny były się ujawnić) — 6 246 miln. fr. — wobec 6 448 miln. fr. za taki sam okres ub. roku, wykazując jednocześnie w porównaniu z preliminarzem deficyt w wysokości 372·7 miln. fr. W związku z powyższym w parlamencie belgijskim dyskutowana jest dalsza zwyczajka obciążenia podatkowego.

Wysunięty w sprawozdaniu Unii przykład polityki podatkowej Niemiec również mówi co innego, niż życzyłaby sobie Unia. Jak bowiem powszechnie wiadomo, polityka gospodarcza III Rzeszy od samego początku poszła zdecydowanie w kierunku nakręcenia koniunktury środkami prawie wyłącznie kredytowymi. Przedsięwzięte w okresie szerszej reformy podatkowej z 1934 r. środki polegały głównie na zmianach, uwzględniających w większym niż dotychczas stopniu stan rodzinny podatników — przy zachowaniu jednak globalnej sumy wpływów z tych podatków, oraz na wcześniejszej amortyzacji nabywanych przez przedsiębiorstwa przedmiotów o charakterze inwestycyjnym, nie rezygnując zatem z wpływów podatkowych w latach następnych. O jakiejś zatem generalnej obniżce ciężarów nie tylko nie było mowy, lecz — przeciwnie — od 1935 r. nacisk fiskalny na życie gospodarcze stale się wzmacniał. Jako przykład może posłużyć rozwój podatku dochodowego od osób prawnych, którego wysokość, wynosząca w chwili objęcia władzy przez narodowy socjalizm zasadniczo 20%, uległa w ostatnich latach kilkakrotnym podwyżkom. Już bowiem reforma z 1934 r. zniósła szereg istniejących w tym podatku stawek ulgowych. We wrześniu 1936 r. stawka tego podatku została podwyższona wstecz na rok 1936 o 25%, tj. na 25%, i na rok 1937 o 50%, tj. na 30%. W bież. roku ustawą z dn. 25/VII b. r. stawka tego podatku od osób prawnych, których dochód roczny przekracza RM 100 tys., została ponownie podwyższona na cały bież. rok (a więc znów wstecz) na 35% i na lata 1939 i 1940 na 40%. W okresie zatem zaledwie kilku lat podatek ten został dosłownie podwojony. Z powyższego wynika również, że polityka obniżki podatków w Niemczech nie miała w zasadzie miejsca.

Trudno się dziwić tej „nieścisłości” co do stosunków zewnętrznych, skoro nawet w omawianiu stosunków polskich dopuszczone zostały w sprawozdaniu także poważne „nieścisłości”. W omawianym sprawozdaniu Unia zajęła zdecydowanie negatywne stanowisko w stosunku do ustawy o ulgach inwestycyjnych. W dalszym ciągu jednak stanowisko to jest następujące: „W przeciwstawieniu do omawianego projektu (ustawy o ulgach inwestycyjnych) projekt zmiany postanowień ustawy o państwowym podatku dochodowym (?) zawiera szczęśliwe posunięcie. Mianowicie, osoby prawne i fizyczne, które obejmują akcje spółek akcyjnych, zawiązanych dla prowadzenia przedsiębiorstw, korzystających z ulg inwestycyjnych wszelkiego rodzaju, mają prawo potrącania od dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu wg działu I, ceny emisyjnej akcji przez siebie objętych”. W rzeczywistości, przytoczona zmiana przepisów zawarta jest właśnie w ustawie o ulgach inwestycyjnych, a nie w ustawie o podatku dochodowym. Najpierw należy samemu wiedzieć i umieć, a potem dopiero krytykować i pouczać.

A. S.

KALENDARZYK PODATKOWY NA LISTOPAD 1938 R. — W listopadzie płatne są następujące podatki:

1 listopada — podatek dochodowy (całość bądź różnica między podatkiem, wymierzonym na dany rok przez władze podatkowe, a uiszczoną przedpłatą) — jeżeli nakaz płatniczy został doręczony przynajmniej na 30 dni przed dn. 1/XI; w przeciwnym razie termin płatności upływa 30 dnia po doręczeniu nakazu płatniczego;

do 5 listopada — podatek od energii elektrycznej, pobrany przez sprzedawcę energii w okresie 16÷31 X b. r.; do 20 listopada — tenże podatek, pobrany w okresie 1÷15 XI b. r.;

do 7 listopada — podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców w październiku b. r.;

do 15 listopada — II rata (półroczna) podatku gruntowego za 1938 r.;

do 15 listopada — III rata zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu za 1938 r. — przez drobne przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe;

do 25 listopada — zaliczka miesięczna na podatek przemysłowy od obrotu za 1938 r. w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego w październiku 1938 r. — przez wszystkie przedsiębiorstwa, obowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań o swych obrotach lub do składania sprawozdań do zatwierdzenia, a z innych przedsiębiorstw — przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kat. oraz przemysłowe 1÷5 kat., prowadzące prawidłowe księgi handlowe;

do 30 listopada — II rata (półroczna) podatku od nieruchomości za 1938 r.

Ponadto płatne są w listopadzie zaległości, odroczone lub rozłożone na raty z terminem płatności w tym miesiącu, oraz podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze z terminem płatności w listopadzie 1938 r.

PIENIĄDZ I KREDYT

UDZIELANIE KREDYTÓW PRZEZ CUDZOZIEMCÓW. — Komisja Dewizowa wyjaśniła, że jeżeli na podstawie generalnych lub indywidualnych zezwoleń Komisji Dewizowej z rachunków zablokowanych są udzielane przez cudzoziemców kredyty w formie pożyczek, zabezpieczonych lub niezabezpieczonych, lub też w formie dyskonta weksli — banki dewizowe winny prowadzić w ewidencji terminy spłaty poszczególnych kredytów, określonych w zezwoleniu Komisji Dewizowej, względnie w umowie prywatnej; żądać w braku zapłaty, względnie w razie niewykupienia wekslu w terminie, podania powodów — zarówno od kredytodawcy, jak od kredytobiorcy, i zawiadomić o tym Komisję Dewizową, załączając otrzymane wyjaśnienia.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 24 do 29 października 1938 r.

W okresie sprawozdawczym na rynku dewiz tendencja uległa lekkiemu wzmocnieniu — tak, że szereg dewiz odnotował zwyżkę kursów. Obroty — jak zwykle na ultimo miesiąca — lekko wzrosły. Salda tygodniowe (w zł na 100 jednostkach walutowych) przedstawiają się następująco: franki francuskie +0·05, franki szwajcarskie +0·10, belgi +0·10, floreny holenderskie —0·30, korony szwedzkie —0·15, korony duńskie +0·40 oraz korony norweskie +0·50; poza tym dolary gotówkowe straciły zł 0·00¹/₈ na \$ 1, dolary telegraficzne — zł 0·00¹/₈ na \$ 1, a funty szterlingi zwyżkowały o zł 0·07 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Dolary St. Zjedn. . .	\$ 1	5·31 ⁷ / ₈	5·31 ¹ / ₂	5·31 ¹ / ₂
" " " telegr. . .	\$ 1	5·32	5·31 ³ / ₄	5·31 ⁷ / ₈
Funty szterlingi . .	£ 1	25·39	25·34	25·36
Franki francuskie . .	100 fr.	14·23	14·19	14·19
Franki szwajcarskie . .	100 fr.	121·00	120·80	120·85
Belgi	100 blg.	90·10	90·00	90·10
Marki niemieckie . .	100 RM	—	—	—
Korony czesko-słow. . .	100 kor.	18·28	18·25	18·28
Liry włoskie	100 lir.	—	—	28·00
Floreny holenderskie . .	100 fl.	289·70	289·35	289·40
Guldeny gdańskie . .	100 guld.	—	—	—
Korony szwedzkie . .	100 kor.	130·85	130·50	130·70
Korony duńskie . . .	100 kor.	113·35	113·15	113·35
Korony norweskie . .	100 kor.	127·60	127·25	127·50

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych wskutek osłabienia nastroju większość papierów zniżkowała. Sztuki obu emisji 3% Poż. Inwestycyjnej straciły po zł 0.25, serie tychże emisji—po zł 0.75, a druga z premiówek—4% Poż. Dolarowa—zniżkowała o zł 0.25. W grupie pozostałych pożyczek—poza zwyżkującą o 1.25% nom. 5% Poż. Konwers. Kol.—4% Poż. Konsolidacyjną straciła 0.25% nom., a 4½% Poż. Wewnętrzna 0.37% nom. Obroty utrzymały się w granicach dotychczasowych.

Obroty papierami lokacyjnymi prywatnymi były na ogół małe; listy zastawne towarzystw kredytowych miast prowincjonalnych były tylko rzadko poszukiwane. Salda (w % -ach nominalu) przedstawiają się następująco: 4% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie +0.25, 4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie—0.50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy: z 1933 r.——1.12, z 1936 r.—2.00 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.—0.75.

		Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe					
w zł za sztukę					
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna					
I emisja	sztuki	zł w zł. 100	84.00	83.50	83.50
" "	serie	" " " "	93.00	92.75	92.75
II "	sztuki	" " " "	85.13	84.50	84.50
" "	serie	" " " "	95.25	94.25	94.25
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa		\$1)	43.25	42.75	42.75
w % nominalu					
4% Pożyczka Konsolidacyjna		zł w zł.	68.50	67.75	67.75
4½% " Wewnętrzna		zł	65.88	65.50	65.63
5% " Konwersyjna		zł	68.88	68.75	68.88
5% " Konwers. Kol.		zł	68.50	67.00	68.50
Listy zastawne i obligacje banków					
7% L. Z. Państw. Banku Roln.		zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
7% " " " " "		zł w zł. 1927	94.00	94.00	94.00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.		zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
7% " " " " "		zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
7% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.		zł w zł. 1927	83.25	83.25	83.25
8% " " " " "		zł w zł. 1924	94.00	94.00	94.00
8% Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.		zł w zł. 1927	93.00	93.00	93.00
8½% L. Z. " " "		zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
8½% " " " " "		zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
5½% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.		zł w zł. 1924	81.00	81.00	81.00
5½% " " " " "		zł w zł. 1927	81.00	81.00	81.00
Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych					
4% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie		zł	54.50	54.25	54.50
4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie		zł	64.25	63.50	63.50
4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego we Lwowie		zł	.	.	64.25
4½% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy		zł	.	.	73.75
5% " " " " "		zł	78.50	78.50	78.50

5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	74.63	72.25	72.50	-72.88
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1936 r.	zł	71.50	69.75	70.00	-71.50 ¹⁾
5% L. Z. Tow. Kred. m. Kalisza z 1933 r.	zł	.	.	60.75	
5% L. Z. Tow. Kred. m. Kielc z 1933 r.	zł	.	.	61.50	
5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł	.	.	61.25	
5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	65.75	65.50	65.50	
5% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1938 r.	zł	.	.	58.88	

Obligacje miast

VII 5½% Poż. Konwers. m. Warszawy	zł	.	.	70.50
VI 6% Poż. Konwers. m. Warszawy	zł	.	.	79.00
VIII i IX 6% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	.	.	75.00
8% Poż. Szkolna m. Warszawy	zł w zł.	.	.	77.50

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty)

	10 ÷ 15/X	17 ÷ 22/X	24 ÷ 29/X
New York			
6% dolarowa			
1920	52½—50—50¼ (5 000)	51—50—50 (3 000)	52—51—52 (8 000)
8% Dillon			
1925	45—44—45 (9 000)	43½—43¼— —43½ (2 000)	43½—41—42 (24 000)
7% stabilizac.			
1927	57—54¼—54¼ (11 000)	52—52—52 (12 000)	55¼—55¼— —55¼ (1 000)
7% Warszawy			
1928	bez obrotów		40—40—40 (1 000)
7% Śląska			
1928	bez obrotów	40⅞—40⅞— —40⅞ (1 000)	bez obrotów
London			
7% stabilizac.	62.75—61.75— —62.25	62.42—62.42— —62.42	—
Zurich			
7% stabilizac.	—	—	—
1927			
Paryż ²⁾			
7% stabilizac.	49.15—46.41	43.55—42.99	43.35—42.72
1927			
Mediolan			
7% włoska	99.78—99.58— —99.63 (675)	100.65—99.65— —100.65 (50)	100.51—99.81— —99.81 (75)

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

POŁOŻENIE GOSPODARKI FRANCUSKIEJ

Stosunkowo mocna pozycja polityczna gabinetu P. Daladiera umożliwiła mu konsekwentne kroczenie po dotychczasowej linii polityki finansowej i gospodarczej, a także ułatwiła przetrwanie ostrego kryzysu finansowego, jaki wybuchł z końcem września i w początkach października w związku z zaostrzeniem międzynarodowej sytuacji politycznej.

Akcja dekretowa Rządu skierowana była w miesiącach letnich w pierwszym rzędzie ku poprawie warunków produkcyjnych. Na odcinku finansowym oraz walutowym Rząd pozostawał w defensywie, nie przeprowadzając żadnych poważniejszych oszczędności w wydatkach

budżetowych, ograniczając się jedynie do technicznej organizacji rynku finansowego i walutowego—w sposób, zabezpieczający go od nagłych wstrząsów. Wzrost zaufania do państwowej polityki finansowej zapewnił sukces posunięciom defensywnym w dziedzinie finansowo-walutowej.

Stabilizacja minimalnego kursu franka na poziomie 179 fr. za £ 1, repatriacja kapitałów francuskich, lokowanych za granicą, na sumę

¹⁾ Dotyczy drobnych odcinków.²⁾ Kursy — w % -ach nominalu, obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).³⁾ Notowania w stosunku do parytetu pożyczki w guldenach.

przeszło 20 mld. fr., reorganizacja Funduszu Stabilizacyjnego przez zapewnienie mu szerszego oparcia finansowego, umożliwienie Bankowi Francji prowadzenia polityki otwartego rynku pieniężnego—wszystko to wzmocniło aparaturę techniczno-finansową, jaką rozporządzał w dziedzinie finansowej i walutowej Rząd francuski. Wkrótce okazało się jak bardzo posunięcia te były na czasie. Już w sierpniu w związku z komplikacjami, występującymi w polityce międzynarodowej, kurs franka spadł bowiem do minimalnej granicy, powodując konieczność interwencji Funduszu Stabilizacyjnego, działającego odtąd niemal bez przerwy do początku października. Od początku września panika na rynkach finansowych i walutowych zaczęła wzrastać, osiągając najwyższe nasilenie w ostatnim tygodniu września.

Kryzys finansowo-walutowy przybrał postać masowej tezauryzacji gotówkowej oraz przejawiał się w wycofywaniu wkładów z prywatnych i państwowych instytucji finansowych. Wycofywanie wkładów zwiększyło zapotrzebowanie na gotówkę i spowodowało znaczny wzrost obiegu pieniężnego. Na rynkach pieniężnych wystąpiła drożyzna i ciasnota, wskutek czego Skarb nie mógł pokrywać bieżącego zapotrzebowania przez emisję krótkoterminowych bonów skarbowych, lecz zmuszony został do ponownego wykorzystywania zaliczek bezprocentowych w Banku Francji.

Bilanse Banku Francji odzwierciedlają trudności, z jakimi w okresie tym walczył aparat finansowy Francji. Portfel efektów handlowych w okresie tylko 20÷29/IX wzrósł o 7 567 miln. fr. do 20 293 miln. fr.—wobec 8 241 miln. fr. z końcem sierpnia. Banki złożyły do redyskonta instytucji emisyjnej weksli na kwotę 12 mld. fr. Przez prowadzenie polityki otwartego rynku kredytowego Bank Francji zdołał opanować w krytycznych momentach sytuację. Podniesienie stopy dyskontowej w dn. 27/IX b. r. z 2½% do 3% posiadało bowiem w warunkach kryzysowych niewielkie raczej demonstracyjne znaczenie. Wzrosły również inne pozycje kredytowe Banku Francji, jak np. zaliczki na papiery wartościowe—o 600 miln. fr., zaliczki 30-dniowe—o 700 miln. fr., oraz inne efekty handlowe—o ok. 600 miln. fr.

Odpowiednio do wzrostu aktywów podniósł się po stronie pasywów obieg banknotów, osiągając z końcem września rekordową wysokość 124 428 miln. fr. Odpowiednikiem kwoty tej po stronie aktywów jest ok. 14 mld. fr. kredytów, udzielonych przez Bank Francji rynkowi finansowemu, oraz 10 mld. fr. zaliczek, udzielonych Skarbowi. Skarb zmuszony był pożyczyć tak znaczną kwotę od Banku Francji w związku z niemożliwością zaciągania średnio- i krótkoterminowych pożyczek na rynku pieniężnym oraz wobec konieczności ponoszenia znacznych wydatków wskutek częściowej mobilizacji i wszechstronnych przygotowań obronnych. W rezultacie dokonanych przesunięć ogólna suma zobowiązań Banku Francji wzrosła w ciągu września z 122 mld. fr. do 145·8 mld. fr., a stopa pokrycia obiegu i zobowiązań złotem obniżyła się z 46·44% do 38·27%, podczas gdy minimum prawne wynosi 35%.

Ostatni kryzys zaufania pogorszył znacznie sytuację finansową Francji, a w szczególności przyspieszył procesy inflacyjne. Niewątpliwie, ma się tu do czynienia w dużej mierze ze zjawiskiem przejściowym. Świadczy o tym odprężenie, jakie wystąpiło w pierwszych tygodniach października, przejawiające się w spadku portfeli wekslowego Banku Francji, w spadku obiegu pieniężnego, w zwiększeniu płynności i tanioci pieniądza, powrotnej fali wkładów do banków oraz subskrypcji poważniejszej ilości bonów skarbowych 3- i 6-miesięcznych oraz rocznych. Tym niemniej, ostatni kryzys finansowy w dużej mierze przekreślił dodatnie rezultaty, osiągnięte w dziedzinie finansowej w poprzednich miesiącach.

Kryzys ten ujawnił w szczególności, na jak kruchych podstawach opiera się obecny system finansowy Francji, jak wielką jest płochliwość szerokich mas, jak nikłe jest ich zaufanie do państwowej gospodarki finansowej. W świetle ostatnich wydarzeń wyraźniej niż kiedykolwiek okazało się, że wszelkie najbardziej słuszne posunięcia natury technicznej nie są w stanie uzdrowić sytuacji. Jedyne posunięcia natury organicznej, w szczególności zmniejszenie deficytu budżetowego, a w szerszej skali—deficytu gospodarczego, tj. rozpiętości pomiędzy nadmiernie wysokim poziomem wydatków publicznych i niskim po-

ziomem dochodu społecznego, mogą przywrócić zwichniętą równowagę w ramach gospodarki finansowej.

Dotychczasowa akcja gabinetu P. Daladiera nie może się również poszczycić poważniejszymi sukcesami w dziedzinie produkcyjnej. Niezmiernie obfita działalność dekretowa Rządu w dziedzinie gospodarczej posiada bowiem charakter głównie technicznych posunięć koniunkturalnych, nie sięgających jednak do istoty zła. Doniosłymi posunięciami w dziedzinie gospodarczej są przeprowadzone w ostatnich miesiącach dwie kolejne reformy ustawodawstwa o czasie pracy, umożliwiające faktyczne przedłużenie tygodnia pracy nie tylko w przemyśle zbrojeniowym, ale także i w innych gałęziach wytwórczości do 45, a nawet — w pewnych wypadkach — do 48 godzin tygodniowo.

Małą skuteczność dotychczasowej polityki finansowej i gospodarczej Rządu przypisać należy sytuacji wewnętrzno-politycznej, w każdym jednak razie pewna stabilizacja rządów wywarła dodatni wpływ na niektóre dziedziny finansowe. Tak więc na ogół pomyślnie kształtują się wpływy podatkowe. W ciągu pierwszych 8 miesięcy b. r. wpływy z podatków bezpośrednich wyniosły 3 707 miln. fr., tj. o 819·2 miln. fr. więcej aniżeli w ciągu tegoż okresu ub. r. Wpływy z podatków pośrednich osiągnęły 24 974 miln. fr., tj. o 5 163 miln. fr. więcej aniżeli w analogicznym okresie ub. r. i o 16·7 miln. fr. więcej, aniżeli preliminowano w obliczeniach na początku roku. Oceniając wzrost wpływów podatkowych w liczbach bezwzględnych, należy jednak brać pod uwagę decydujący wpływ, jaki deprecjacja franka, zwyżka cen oraz ogólne procesy inflacyjne wywarły na ewolucję w tej dziedzinie.

Położenie wytwórczości przemysłowej nie wykazało w ostatnich miesiącach poprawy, w stosunku do szczególnie niekorzystnego stanu z wiosny b. r. Niepublikowanie od kwietnia b. r. danych statystycznych, dotyczących wskaźników wytwórczości przemysłowej, jest zastanawiające. Szereg danych, charakteryzujących pośrednio położenie wytwórczości, kształtowało się w miesiącach letnich niekorzystnie. Zdaje się nie ulegać wątpliwości, że — jak to można było już zaobserwować w ub. roku — wskaźnik wytwórczości przemysłowej obniżył się znacznie w lipcu, a zwłaszcza w sierpniu b. r. — częściowo w związku z masowymi wyjazdami robotników na 2-tygodniowe urlopy. Komasowanie wyjazdów tych w krótkim okresie czasu powoduje, że szereg przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych przerywa w tym czasie pracę.

O spadku obrotów wewnętrznych w b. r. świadczy m. in. zmniejszanie się przewozów kolejowych. W tygodniu 17÷23/IX liczba załadowanych wagonów wynosiła 302 768—wobec 329 247 w 1937 r., tj. mniej o ok. 9%. Od początku roku liczba wagonów, załadowanych na kolejach francuskich, wyniosła 11 176 659—wobec 12 199 120 w ub. r. Różnica jest więc poważna i wynosi przeszło 8%.

Również sytuacja na rynku pracy nie usprawiedliwia optymistycznych prognozyków. Liczba całkowicie bezrobotnych nie wykazuje większych wahań, jednakowoż już z końcem września zaczęła wzrastać i to ponad poziom z ub. r. W ostatnim tygodniu września wzrosła ona o 1 407 do 339 816 i była wyższa o 32 304 aniżeli w analogicznym tygodniu ub. r. Gorzej jeszcze przedstawiał się wzrost bezrobocia częściowego. Z początkiem lipca b. r. stosunek załogi, pracującej mniej niż 40 godzin tygodniowo, do ogółu załogi wynosił 19%, podczas gdy przed rokiem stosunek ten wynosił zaledwie 8%.

Spadek wytwórczości szczególnie silnie wystąpił we francuskim przemyśle metalurgicznym. Produkcja surówki w ciągu pierwszych 8 miesięcy b. r. wyniosła zaledwie 4 032 tys. t—wobec 5 163 tys. t w analogicznym okresie ub. r., produkcja stali — 4 090 tys. t—wobec 5 177 tys. t. Liczba czynnych wielkich pieców zmalała ze 106 w sierpniu ub. r. do 76 w sierpniu b. r. Spadło również znacznie wydobycie rudy żelaznej, które wynosiło w sierpniu b. r. 2 541 tys. t—wobec 2 838 tys. t w sierpniu ub. r. Jeszcze niekorzystniej kształtowała się w sierpniu b. r. produkcja przemysłu węglowego. Wydobycie węgla (przy 15·9 dniach pracy) wynosiło 2 867 tys. t—wobec 3 801 tys. t w lipcu (przy 20·9 dniach pracy). Spadek sierpniowy przypisać należy działaniu masowych urlopów robotniczych.

Przypuszczać należy, że przedłużenie czasu pracy spowoduje wkrótce wzrost wydobycia węgla i zmniejszenie przywozu węgla zagranicznego.

Niezależnie od rozwoju koniunktur w poszczególnych dziedzinach wytwórczości stały wzrost wykazuje produkcja energii elektrycznej. Pozostaje to w związku z planową elektryfikacją gospodarki francuskiej, ale także spowodowane jest trudnościami zaopatrzenia się w zasoby energetyczne innego rodzaju, jak chociażby w węgiel. W ciągu pierwszych 8 miesięcy b. r. produkcja prądu elektrycznego we Francji wyniosła 8 730 miln. KWg—wobec 8 147 miln. KWg w analogicznym okresie ub. r., wykazała więc wzrost o 7·16%.

Kształtowanie się sytuacji giełdowej jest w pewnej mierze odzwierciedleniem niepomyślnej sytuacji przedsiębiorczości francuskiej, a w pewnym stopniu—refleksem trudności finansowych i kryzysu zaufania. Zniżkują w ostatnich miesiącach zarówno kursy papierów o stałym dochodzie, tj. rent i obligacji, jak—zwłaszcza—kursy akcji. Wskaźnik kursów rent i obligacji obniżył się z 77·2 w czerwcu b. r. do 76·5 w lipcu, w sierpniu podniósł się nieco—do 76·6, a we wrześniu spadł do 75·6. Zauważyć przy tym należy, że renty państwowe wykazują znacznie większą odporność na tendencje zniżkowe od prywatnych obligacji przemysłowych. Wskaźnik kursów akcyjnych spada silniej, gdyż z 218 w kwietniu do 216 w maju, 213 w czerwcu, 207 w lipcu, 204 w sierpniu i 195 we wrześniu. Marazm, panujący na giełdzie, ilustrują również zmniejszające się w ostatnich miesiącach obroty oraz spadek wartości papierów, stanowiących przedmiot transakcji giełdowych.

Tegoroczne zbiory pszenicy—zgodnie z przewidywaniami—dały wyjątkowo pomyślne rezultaty—ilościowo i jakościowo. Szacowane są one na ok. 87 miln. q—wobec 69 miln. q w ub. r., 69·2 miln. q w 1936 r. i 77·5 miln. q w 1935 r. Na dobrych ziemiach procent przyrostu zbiorów jest znaczny, wynosi bowiem ok. 30% w stosunku do ub. r.

Francuski Urząd Zbożowy stoi wobec trudnego zadania absorpcji nadprodukcji zbożowej—tym bardziej, że w latach ostatnich obserwuje się stały spadek konsumpcji chleba, który przyczynia się do zmniejszenia zapotrzebowania na pszenicę. Ogólne zapotrzebowanie pszenicy na cele konsumpcyjne, zasiewy oraz na potrzeby przemysłowe szacowane jest oficjalnie na ok. 74 miln. q. Tymczasem do ilości pszenicy ze zbiorów metropolii dorzucić należy ok. 3 miln. q pszenicy, dostarczonej przez kraje Afryki Północnej. Rząd francuski przewidywał nadwyżkę produkcyjną i wydał jeszcze w dn. 17/VI b. r. dekret, nakazujący przerób nadwyżki na spirytus oraz organizujący magazynowanie pszenicy. Ponieważ równocześnie sytuacja innych zbóż o drugorzędym dla Francji znaczeniu przedstawiała się odmiennie, i zbiory ich są raczej deficytowe, przeto Rząd wydał dekret, przewidujący ewentualne podwyższenie kontyngentów na przywóz żyta, jęczmienia i owsa.

Decydujące znaczenie dla rolnictwa francuskiego posiada ustalenie cen pszenicy, dokonywane rok rocznie przez Radę Urzędu Zbożowego. W b. r. nowa cena ustalona została w końcu sierpnia w drodze porozumienia pomiędzy wytwórcami, konsumentami i czynnikami oficjalnymi na poziomie 204 fr. za 1 q—wobec zeszłorocznej ceny 180 fr. za 1 q oraz 140 fr. za 1 q w 1936 r. Różnorodne opłaty obniżają kwotę, pozostającą ostatecznie producentom, do ok. 180 fr. za 1 q pszenicy. Biorąc pod uwagę deprecjację franka i zwiększenie cen, jaka nastąpiła w ciągu roku, obecna cena pszenicy we Francji nie może być uważana za nadmierną.

Zjawiskiem pomyślnym, wskazującym na istnienie w gospodarstwie francuskim tendencji stabilizacyjnych, jest obserwowane w ostatnich miesiącach ustalenie się poziomu cen hurtowych. Z końcem czerwca ceny hurtowe osiągnęły dość wysoki poziom w porównaniu z cenami z początku roku, ale od tego czasu wykazują niewielkie odchylenia w dół lub w górę. Dopiero początek października przynosi zwykłą tendencję cen, która być może pozostaje w związku z dużym nasileniem procesów inflacyjnych we wrześniu. Ewolucję na tym odcinku przedstawia następujące zestawienie (podstawa: 1914 r. = 100):

	K o n i e c		9/VII	17/IX	8/X
	stycznia	maja			
Wskaźnik ogólny	612	644	657	645	652
Produkty krajowe	653	686	689	666	671
Produkty przywożone	537	570	600	607	619
Artykuły żywnościowe	620	652	657	630	634
„ przemysłowe	605	637	657	659	668

Pomyślnie również kształtowały się do niedawna ceny detaliczne. Wazony wskaźnik cen detalicznych wyniósł w lipcu 690—wobec 698 w czerwcu. W najbliższej przyszłości oczekiwać jednak należy lekkiej wyżki kosztów utrzymania—wskutek wyżki cen chleba, spowodowanej podniesieniem cen pszenicy z nowych zbiorów, oraz na skutek procesów inflacji pieniężnej i kredytowej.

Ostatnie miesiące przynoszą wyraźnie pomyślniejszą ewolucję o b r o t ó w handlowych Francji z zagranicą, przejawiającą się przede wszystkim w obniżaniu się salda ujemnego bilansu handlowego. We wrześniu b. r. saldo to obniżyło się mianowicie do 881 miln. fr.—wobec 1 223 miln. fr. w sierpniu, 1 215 miln. fr. w lipcu i 1 520 miln. fr. w czerwcu. Obroty zmniejszają się w b. r. wyraźnie ilościowo, zwłaszcza po stronie przywozu—w wyniku depresji koniunkturalnej i zmniejszenia zapotrzebowania na surowce. Zwyżka cen, spowodowana deprecjacją franka, sprawia, iż—mimo spadku ilościowego—handel zagraniczny Francji wzrasta pod względem wartości. Następujące zestawienie, ilustrujące obroty handlowe Francji z zagranicą według ilości i wartości w ciągu pierwszych 3 kwartałów b. r. w porównaniu z analogicznym okresem ub. r., przedstawia rozwój sytuacji w tej dziedzinie:

	1938	1937	1938	1937
	tysiące ton	tysiące ton	miliony fr.	miliony fr.
P r z y w ó z :				
Artykuły żywnościowe	4 296	4 206	9 114	7 508
Surowce	30 358	37 318	19 907	17 919
Wyroby fabryczne	1 279	1 445	4 997	4 738
O g ó ł e m :	35 933	42 969	34 018	30 165
W y w ó z :				
Artykuły żywnościowe	659	705	2 838	2 308
Surowce	17 398	19 642	7 047	5 986
Wyroby fabryczne	2 017	1 967	11 520	8 539
O g ó ł e m :	20 074	22 314	21 405	16 833
Niedobór:	—	—	12 613	13 332

Na skutek wzrostu wartości wywozu o 4 572 miln. fr., przy równoczesnym wzroście wartości przywozu jedynie o 3 853 miln. fr., saldo ujemne bilansu handlowego zmniejszyło się o 719 miln. fr. Ponadto udział kolonii w tegorocznym deficycie wynosił 3 358 miln. fr.—wobec 2 320 miln. fr. w analogicznym okresie ub. r. Ponieważ deficyt w obrocie z koloniami nie stanowi obciążenia dla francuskiego bilansu płatniczego—nie powodując odpływu dewiz, przeto obciążenie bilansu płatniczego z tytułu obrotów handlowych z zagranicą zmniejszyło się w ciągu pierwszych 3 kwartałów b. r. o przeszło 1 700 miln. fr. w stosunku do obciążenia zeszłorocznego.

Dodatnim zjawiskiem w dziedzinie płatniczej było znaczne ożywienie ruchu turystycznego. Napływ turystów spowodowany był w pierwszym rzędzie korzystniejszym kształtowaniem się wewnętrznych cen francuskich—wskutek deprecjacji franka—dla właścicieli walut ustabilizowanych.

Oceniając całokształt rozwoju sytuacji finansowej i gospodarczej Francji w ostatnich miesiącach, stwierdzić należy zarysowywanie się korzystnego układu szeregu podstawowych elementów gospodarczych. Pomyślniej przedstawia się zaczyna w szczególności sytuacja w dziedzinie cen i kosztów produkcji. Ostatnia deprecjacja franka sprowadziła koszty francuskiej produkcji poniżej poziomu kosztów tych w Europie Zachodniej i w Stanach Zjednoczonych, a zahamowanie żywiołowej wyżki cen utrwaliło chwilowo korzystny stosunek. W pewnym związku z tym pomyślniej zaczynają kształtować się obroty handlowe z zagranicą oraz słabnie nacisk na obroty płatnicze.

Te wysoce dodatnie elementy, stanowiące niezbędną podstawę rozwoju wytwórczości francuskiej, a także jeden z podstawowych czynników przywrócenia równowagi w dziedzinie finansowej — nie są jednak same przez się wystarczające do przywrócenia ogólnej harmonii w ramach gospodarki francuskiej. O wyraźniejszej i trwalszej poprawie sytuacji, a w szczególności o stabilizacji finansowej i walutowej, nie można myśleć przed poważną redukcją olbrzymiego, bo sięgającego 50 mld. fr., deficytu skarbowego, oraz przed znacznym podniesieniem wytwórczości francuskiej. Gabinet P. Daladiera nie uzyskał dotych-

czas nic w zakresie zmniejszenia deficytu skarbowego, to zaś, czego dokonał w kierunku podniesienia wytwórczości, jest jednak nie wystarczające w stosunku do rzeczywistych potrzeb gospodarki.

Jak poprzednio, tak i obecnie — problem uzdrowienia gospodarki francuskiej sprowadza się do zagadnienia wewnątrz-politycznego, mianowicie do stworzenia warunków dla prowadzenia obliczonej na długą metę polityki finansowej i gospodarczej, która by mogła bez przeszkód realizować swoje wytyczne w dziedzinie finansowej i produkcyjnej.

Dr Roman Battaglia

KRONIKA ZAGRANICZNA

FRANCJA

NOWE PRĄDY W GOSPODARCE FRANCUSKIEJ.

— Ostatnie tygodnie przyniosły w zakresie zagadnień gospodarczych dwa interesujące oświadczenia dwóch polityków ekonomicznych — w Niemczech i we Francji. W Niemczech Rudolf Brinkmann, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki Rzeszy, w swej mowie, wygłoszonej w dn. 21/X na zjeździe organizacji zawodowej „Banki i Ubezpieczenia” Niemieckiego Frontu Pracy w Düsseldorfie, oświadczył, że skoro Rzesza pod względem zewnętrzno-politycznym osiągnęła już swój „najznakomitszy ze wszystkich celów”, mianowicie całkowitą wolność polityczną — należy „przygotować się na moment, w którym opadną bariery, ograniczające gospodarczą swobodę ruchów”. Wprawdzie od razu w następnych słowach Minister Brinkmann zaznaczył, że „wiele jeszcze trzeba uczynić, aby gospodarka niemiecka dojrzała do tej wolności”, i wprawdzie roztoczył przed swymi słuchaczami obraz wolnej konkurencji, stanowiącej w rozumieniu narodowego socjalizmu pojęcie, bardzo daleko odbiegające od wolnej konkurencji w znaczeniu liberalistycznym — niemniej jednak przemówienie Ministra Brinkmanna należy ocenić jako poważną zapowiedź zmian w polityce państwowego kierownictwa gospodarki w Rzeszy. Podłożem tych zmian będzie — jak wolno się domyślać — tendencja do rozluźnienia więzów, wśród jakich gospodarka prywatna w Niemczech musiała się dotychczas rozwijać. W jakich granicach i w jakim tempie rozluźnianie to będzie następowało — tego, oczywiście, nie wiemy; w każdym razie wypada nam jednak zanotować dążenie ku temu — zwłaszcza, że — jak się wydaje — możemy już dostrzec pierwsze objawy przygotowań do realizacji tego dążenia.

Podczas gdy zatem w Niemczech można zarejestrować tendencję ku złagodzeniu ingerencji Państwa w sprawy gospodarki narodowej — we Francji obserwujemy prąd wręcz przeciwny. Prądowi temu dał wyraz ostatnio francuski Minister Handlu, Fernand Gentin na otwarciu kongresu francuskiej partii radykalno-socjalistycznej w wielkiej mowie programowej w dn. 26/X, w której zaznaczył kierunek polityki sanacyjnej, jaką zamierza podjąć Premier Daladier. Minister Gentin stwierdził, że konieczne jest we Francji ograniczenie liberalizmu gospodarczego przez wkroczenie na drogę gospodarki — wprawdzie nie kierowanej przez Państwo, a więc *économie dirigée* — ale przez Państwo orientowanej — *économie orientée*. Francja, zdaniem Ministra Gentin, doszła do punktu zwrotnego w swej historii — do punktu, w którym jej zdolność produkcyjna wyszła źle w walce konkurencyjnej z autarkicznymi gospodarkami państw, rządzonych autorytatywnie, co się wyraża przede wszystkim w niepokojącym skurczeniu się rozwiązań francuskiego handlu zagranicznego.

Przemówienie Ministra Gentin — aczkolwiek w wielu punktach niejasne i niedopowiedziane — pozwala jednak w ogólnych zarysach zorientować się w kierunku, który Rząd zamierza polityce gospodarczej Francji w najbliższej przyszłości nadać. Dzisiaj — powiada Minister Gentin — przy całym bogactwie prywatnym we Francji, znajduje się zbyt mało kapitału, który byłby gotów do inwestowania się w przemysł i handlu. Kapitał interesuje się tylko inwestycjami, przynoszącymi ponad 11% w stosunku rocznym. Także i rezerwar sił robotniczych jest zarówno ilościowo, jako też jakościowo nie wystarczający. Czterdziesto-godzinny tydzień roboczy spowodował „odretwienie pracy”, które wprost zmusza produkcję do przestawienia się na możliwie najniższy poziom. Duch przedsiębiorczości i zmysł do ryzyka w inicjatywie prywatnej od dawna wycaga; natomiast coraz więcej przyzwyczajają się gospodarka prywatna do korzystania z pomocy i podarunków ze strony Państwa.

Ten stan rzeczy prowadzi, zdaniem Ministra Gentin, do konieczności ożywienia ducha przedsiębiorczości i do konieczności racjonalniejszego wykorzystania krajowych i kolonialnych sił gospodarczych zarówno na polu rolnictwa, jak i w niektórych gałęziach przemysłu, w szczególności zaś w przemyśle maszynowym.

Dla spełnienia obu tych zadań Francja — według Ministra Gentin — ma do wyboru pomiędzy dwoma systemami gospodarczymi, pomiędzy „liberalizmem” a „gospodarką kierowaną” (*économie dirigée*), pomiędzy „laissez faire et laissez passer” ostatniego stulecia a autorytatywnym przeniesieniem na ziemię francuską nowych gałęzi przemysłu, pomiędzy wolną grą cen w systemie wolnej konkurencji a kontrolą cen w systemie zreglamentowanej produkcji. Liberalizm może istnieć tylko wtedy, jeżeli Państwo — pomijając zwyczajne zarządzenia policyjne — trzyma się zdalek od jakiegokolwiek interwencji, jeżeli Państwo w ramach inicjatywy prywatnej dopuszcza do powstawania przedsiębiorstw, podlegających prawu wolnej konkurencji, i w końcu — jeżeli przez powstrzymanie się od udzielania przedsiębiorstwom tym pomocy państwowej, nie staje na drodze naturalnym prawom selekcji, prowadzącym do upadku przedsiębiorstw słabych. Z drugiej strony — wywoził Minister Gentin — gospodarka kierowana oparta jest na założeniu, że Państwo trzyma w swym ręku kierownictwo produkcji oraz konsumpcji, i że poddało pod swą wyłączną komendę wszystkie dziedziny produkcji: kapitał — w drodze nadzoru nad powstawaniem oszczędności i nad rozdaniem kredytu, pracę — w drodze dysponowania siłami roboczymi, i funkcje przedsiębiorcy — w drodze spełniania ich samemu, w granicach z góry obmyślanych.

Otóż, zważywszy oba te systemy gospodarcze, Minister Gentin stwierdził, że Francja przestała już żyć w systemie liberalistycz-

nym, bo czynności gospodarcze w wielu dziedzinach nie są we Francji bynajmniej wolne, a przedsiębiorcy nie są za nie odpowiedzialni, bądź też z powodu, że Państwo popiera ich działalność lub gwarantuje im brak deficytu, bądź też z tej racji, iż Państwo samo spełnia te czynności. „Ale nie żyjemy również w systemie gospodarki kierowanej, bo Państwo u nas nie kieruje wszystkim. Jakkolwiek bowiem niektóre rynki są we Francji zorganizowane przez Państwo, które też w ogólnych zarysach prowadzi kontrolę cen, to jednak szereg dziedzin gospodarki nie jest zupełnie skreślony interwencją państwową, a kontrola cen nie obejmuje elementów, składających się na koszty produkcji. Czyż — mówiąc przykładowo — można jednym pociągnięciem pióra skreślić urząd regulowania obrotów pszenicą, kontyngenty przywozowe, regulację rynku mieszkaniowego albo wszystkie subwencje gospodarcze?”. Wynika stąd, zdaniem Ministra Gentin, że powrót gospodarki francuskiej do całkowitego liberalizmu jest obecnie niemożliwy. Ale niemożliwa jest we Francji także i całkowita gospodarka państwowa, gdyż ustroj polityczny kraju nie dopuszcza ani jednolitego, ani totalnego kierownictwa gospodarki, które objęłoby wszystkie fazy produkcji i konsumpcji. „Gdyby nawet poszczególne dziedziny gospodarki mogły ulec reglamentacji, to jednak kraj nie zniesie tego, by podstawą powszechnego prawa nie miała pozostać nadal wolność”.

Francja nie może zatem ani powrócić do czystego liberalizmu w gospodarce, ani skierować się ku gospodarce kierowanej. Jakaż droga więc jej pozostaje? Na to pytanie Minister Gentin odpowiada: Francja musi wkroczyć na drogę gospodarki „orientowanej” przez Państwo na drogę „*économie orientée*”. Jest to, w jego rozumieniu, ustroj gospodarczy, oparty na prywatnej przedsiębiorczości, w którym kapitał i praca kierują się zasadami prawa prywatnego, a więc przede wszystkim zasadą własności prywatnej wolnej konkurencji i swobody w dysponowaniu siłami roboczymi; jeżeli jednak inicjatywa prywatna okaże się w ramach tego ustroju nie wystarczającą, lub też — odwrotnie — jeżeli wybujała inicjatywa prywatna zagrażać będzie niebezpieczeństwem anarchii — natenczas Państwo, jako legalny opiekun, przystosowywać będzie inicjatywę na wzajem do siebie lub też będzie powodować powstawanie inicjatyw nowych. W granicach tej „gospodarki orientowanej” Państwo będzie popierało powstawanie nowych gałęzi przemysłu przez udzielanie im pod różnymi postaciami przejściowej pomocy, która ustanie w chwili, gdy dany przemysł potrafi już stanąć o własnej sile, jak np. przemysł sztucznej bawełny lub sztucznej wełny.

Minister Gentin podkreślił z naciskiem, że nie idzie tu o rzecz dla Francji zupełnie nową, albowiem już dzisiaj w wielu dziedzinach gospodarki francuskiej decyduje kierownictwo Państwa, jak np. w dziedzinie rozbudowy sił

wodnych dla gospodarki energetycznej lub w dziedzinie marynarki handlowej. Gospodarka kredytowa, regulacja wysokości płac zarobkowych i czasu pracy, gospodarka naftowa, upaństwowienie kolei i przemysł zbrojeniowy, nadzór nad przemysłem węglowym i żelaznym — to są dalsze przykłady coraz szybszego rozwoju wpływu Państwa na gospodarkę i coraz wyraźniejszego kurczenia się odcinka liberalnego w gospodarce francuskiej. Nie idzie zatem o coś istotnie nowego, lecz o udoskonalenie i rozszerzenie interwencji państwowej — interwencji, która od dłuższego czasu coraz mocniej się we Francji utrwała, wobec tego, że liberalne metody kapitalistyczne coraz bardziej zawodzą. Instrumenty, potrzebne do tego rodzaju polityki, już we Francji istnieją: Urząd Wytwórczości przy Ministerstwie Handlu, francuskie agencje handlowe za granicą, zrzeszenia przedsiębiorców, organizacja radców handlowych, Towarzystwo Naukowe Badań Stosowanych, utworzone specjalnie w tym celu, aby wyznaczać ułatwiać przejście ze stadium laboratoryjnego do stadium produkcji.

Nowe inwestycje, które stanowią podstawę planu Ministra Gentin, wymagać będą ogromnych kapitałów, których zebranie stanowi problem, prawdziwie trudny do rozwiązania. Niemniej Minister Gentin jest optymistą. Uważa on, że na inwestycje rentowne i absolutnie konieczne kapitał prywatny znajdzie się sam. Poza tym możnaby na ten cel przeznaczyć częściowo kapitały rezerwowe ubezpieczalni społecznych oraz kas oszczędności, wykorzystywane dotychczas wyłącznie dla potrzeb Skarbu. Gdyby to nie wystarczyło będzie się zakładać przedsiębiorstwa mieszane, w których udziałowi kapitału państwowego odpowiadać będzie udział Państwa we wpływie na ich prowadzenie. Gdyby zaś w końcu inicjatywa prywatna miała się całkowicie powstrzymać od interesowania się daną placówką, wtedy Państwo będzie zakładać przedsiębiorstwa własne.

Wspomnieliśmy już na początku, że plan Ministra Gentin jest w wielu punktach nieopowiedziany i niejasny. Jest to rzeczą zrozumiałą, bo wręcz niepodobniestwem jest zamknąć w jednym przemówieniu wszystkie szczegóły koncepcji, której treścią jest zmiana zasadniczego kierunku polityki gospodarczej narodu. Ale już przy najbardziej nawet ogólnikowej ocenie planu Ministra Gentin nasuwa się kwestia: w jaki sposób twórca tego planu potrafił pogodzić ograniczenia swobód gospodarczych w dziedzinie produkcji i konsumpcji — z zamierzonym utrzymaniem zasad liberalizmu w gospodarce finansowej i dewizowej? A druga kwestia, która równocześnie przychodzi na myśl, dotyczy już nie tylko samej polityki ekonomicznej Francji, lecz sięga równocześnie w dziedzinę jej polityki wewnętrznej: czy kapitał prywatny, na którego współdziałanie w nowych inwestycjach Minister Gentin w dużej mierze liczy, zechce przełamać swoją dotychczasową niechęć i obawę przed angażowaniem się, jeżeli mu Państwo nie zagwarantuje stałej waluty, stałych cen i uspokojenia ruchów socjalnych — jeżeli mu, innymi słowy, Państwo nie zapewni stabilizacji stosunków wewnętrznych pod względem gospodarczym i socjalnym? Że te niezbędne przesłanki powodzenia planu Ministra Gentin są Rządowi francuskiemu znane — wynika to ze słów Premiera Daladier, który na tymże kongresie radykalnych socjalistów w Marsylii wzywał cały naród, a w szczególności warstwę robotniczą do przestrzegania najsurowiej dyscypliny narodowej.

A zatem — wydaje się — że karta poczyna się odwracać: w Niemczech osłabienie nacisku Państwa na gospodarkę, we Francji —

wzmocnienie tego nacisku w postaci kontroli i interwencji państwowej.

ot.

STANY ZJEDN. AM.

STATYSTYKA DOCHODU ZA 1936 R. — Ogłoszona w początku sierpnia b. r. przez Sekretarza Skarbu Morgenthau „Statystyka dochodu za 1936 r.” zawiera dane, dotyczące dochodu osób fizycznych i prawnych za 1936 r. na podstawie zeznań tych osób w roku 1937. Ze statystyki tej wynika, że liczba zeznań osób fizycznych za 1936 r. wyniosła 5 413 499, z czego 2 861 108 zostało opodatkowanych, pozostałe zaś 2 552 391 — nie. W porównaniu z 1935 r. liczba zeznań wzrosła o 838 487 (18,3%), z czego liczba zeznań opodatkowanych wzrosła o 750 218 (35,5%), zeznań zaś nieopodatkowanych tylko o 88 269 (3,6%).

Ogólny dochód netto, zeznany przez osoby fizyczne za 1936 r., wynosi \$ 19 240 miln. i jest wyższy w porównaniu z dochodem za 1935 r. o \$ 4 330 miln. (29%). Dochód netto opodatkowany wyniósł \$ 14 218 miln., wykazując wzrost o \$ 4 184 miln. (41,7%); dochód zeznany, nie podlegający podatkowi, wzrósł jedynie o \$ 145 miln. do \$ 5 021 miln. (3%). Podatek, wymierzony osobom fizycznym, wyniósł za 1936 r. \$ 1 214 miln., wykazując wzrost o \$ 556 miln. czyli o 47,7%. Na skutek powyższego również stopa efektywności podatku (stosunek wymierzonego podatku do dochodu zeznanego) podniosła się w 1936 r. w porównaniu z 1935 r. z 6,6% do 8,5%.

Liczba spółek, które złożyły zeznanie o dochodzie za 1936 r., wynosi 530 779, z których 203 162 wykazało dochód brutto w wysokości \$ 104 762 miln., dochód zaś netto w kwocie \$ 9 477 miln.; 275 695 spółek wykazało dochód brutto w kwocie \$ 27 514 miln., który to dochód, po dokonaniu przysługujących spółkom ustawowych potrąceń, zmienił się w deficyt w wysokości \$ 2 156 miln.; 51 922 spółek nie wykazało ani dochodu ani deficytu. Wymierzony od zeznanego dochodu spółek podatek dochodowy tzw. normalny (normal-tax) wyniósł \$ 1 024 miln., surtax zaś od nierozdzielonych zysków — \$ 144 miln. i podatek od nadwyżki zysków \$ 21 miln. — razem \$ 1 191 miln.

JAPONIA

GOSPODARSTWO A WOJNA Z CHINAMI. — Ostatnie wypadki wojenne w Chinach — zajęcie Kantonu i Hankou oraz odcięcie armii chińskiej od wszelkich kontaktów z zagranicą z wyjątkiem drogi żelaznej, prowadzącej do Hanoi we francuskich Indochinach, i dróg do Z. S. R. R. — każą (mimo, iż strona chińska oficjalnie dotychczas temu zaprzecza) spodziewać się szybszego zakończenia działań wojennych na korzyść Japonii. Z punktu widzenia tego mocarstwa zresztą czas po temu jest już najwyższy, albowiem napięcie gospodarcze, wywołane w Japonii przedłużającą się i kosztowną wojną, musi być z konieczności bardzo wielkie.

Japonia prowadzi w tej chwili „najkosztowniejszą” wojnę w swej historii. Wojna z Chinami w 1894/95 r., zakończona traktatem w Shimonoseki, kosztowała 200 miln. jen, wojna z Rosją w 1904/05 r. — ok. 2 miln. jen, wojna o utworzenie Mandżu-kuo w 1931 r. — nie więcej niż 1,4 ÷ 1,5 miln. jen. Obecnie wydatki sięgają już powyżej 6 miln. jen.

W lipcu 1936 r. Rząd japoński, rozpoczynając wojnę z Chinami, zagwarantował sobie możność wydatkowania na cele wojenne

7-4 miln. jen. Wynosi to ok. trzeciej części dochodu społecznego całego kraju, obliczanego w 1939 r. w najkorzystniejszym szacunku na 18 ÷ 20 miln. jen. Ten wysiłek nie został rzucony na szalę od razu, gdyż — wydaje się obecnie — w pierwszej fazie wojny Rząd tokijski zlekceważył sobie nieco przeciwnika i angażował się w działania wojenne raczej połowicznie. Tymczasem jednak przeciągające się działania wojenne, wywołały musiały normalne reakcje w gospodarstwie japońskim, pod których to wpływem po pewnym czasie dopiero rozpoczęto stosować w coraz to silniejszym stopniu właściwe metody gospodarki wojennej. Budżet państwowy Japonii, który w 1912/13 r. wynosił po stronie wydatków 690 miln. jen, a w 1932/33 r. wzrósł już do 2,05 miln. jen, osiągnął w roku bieżącym już 2,87 miln. jen, przy czym w ciągu ostatnich 6 lat roczne wydatki na wojsko wzrosły z 370 miln. do 560 miln. jen, na flotę zaś — z 310 miln. do 680 miln. jen. Licząc wszystkie inne pozycje wydatkowe Państwa, otrzymujemy w sumie aż 4,5 miln. jen wydatków rocznych, co wynosi 20 ÷ 25% dochodu społecznego. Aby nie obciążać go zbyt, strona dochodowa budżetu skonstruowana jest w ten sposób, iż podatki bezpośrednio wynoszą zaledwie 35 ÷ 42% ogólnych wpływów budżetowych, dalsze 30% — stanowią wpływy z podatków pośrednich i akcyz (oraz ceł), a reszta pokrywana jest z reguły pożyczkami wewnętrznymi. Toteż zadłużenie wewnętrzne w połowie ub. r. wynosiło ok. 11 miln. jen, co jednak wobec silnego wzrostu produkcji nie było niemożliwe do zniesienia. Podczas gdy bowiem w latach 1932 ÷ 1937 zadłużenie wzrosło o prawie 60%, to wskaźnik produkcji wykazał wzrost powyżej 70%.

Inflacja kredytowa, jaka wyniknąć musiała w Japonii na skutek tego rodzaju obciążeń, musiała doprowadzić z konieczności do silnej wyższości cen, które od czerwca ub. r. do maja b. r. wzrosły o kilkanaście procent. Przeciwwagą dla tego wzrostu był spadek jena.

Jeśli porównać rozwój wskaźników cen wewnętrznych w Japonii, Wielkiej Brytanii i Stanach Zjedn. w latach 1934 ÷ 1938, okaże się, iż wprawdzie ceny w walucie krajowej wzrosły w Japonii w tym okresie o wiele silniej niż w obu krajach anglosaskich, ale że jednocześnie spadek jena o 66% jego dawnej wartości w porównaniu z 40%-ową tylko deprecjacją funta i dolara potrafił doprowadzić ceny w złocie w Japonii znacznie poniżej angielskich i amerykańskich. Podczas gdy bowiem w lipcu 1937 r. brytyjski wskaźnik w złocie wynosił (przy poziomie 1929 r. = 100) 54,7, a amerykański 54,9 — to japoński spadł do 35,9. Wprawdzie spadek cen anglosaskich, jaki nastąpił od tego czasu, doprowadził do zmniejszenia się marży dewaluacyjnej, istniejącej na korzyść Japonii, ale istnieje ona jeszcze i teraz. W lipcu ub. r. wynosiła ona w stosunku do cen anglosaskich 34%, a w maju b. r. — jeszcze 19%.

Tak więc w połowie b. r. Japonia miała jeszcze na rynkach międzynarodowych sytuację względnie korzystną. Nie należy jednak niedoceniać owego niekorzystnego wpływu, jaki z konieczności wywarła na jej sytuację recesja w Stanach Zjedn. i związane z nią skurczenie się większości rynków zbytu. Ponieważ w miarę powiększania się trudności wywozowych wzrastały i wydatki wojenne (do marca b. r. wynosiły one przeciętnie miesięcznie ok. 150 miln. jen, podczas gdy od kwietnia wzrosły do 300 miln. jen) — można było się obawiać, iż wyniknie inflacyjny wzrost cen, który uderzy wprost w samo sedno japońskiego wojennego planu gospodarczego.

Aby temu przeciwdziałać, wprowadzono w Japonii bardzo ostrą kontrolę cen, która, jakkolwiek nie doprowadziła w myśl pierwotnych zamierzeń Rządu do obniżenia cen już istniejących, tym niemniej powstrzymała ich wzrost. Od marca do sierpnia b. r. wskaźnik cen nie wykazał właściwie żadnego ruchu zwykłego, utrzymując się (przy podstawie 1929 r.=100) na nieomal jednakowym poziomie 114·6 (w jenach). Proponowane z niektórych kół dalsze obniżenie wartości waluty zostało odrzucone, wprowadzono natomiast bardzo silne ograniczenia w obrocie dewizowym z zagranicą, co wskazywałoby na to, iż jen poniżej obecnej swej wartości już nie spadnie.

Niezależnie od tego — aby uniknąć inflacji i wyciągnąć z rynku wszystkie jego możliwości na sfinansowanie wydatków wojennych — wprowadzono dodatkowy podatek w wysokości 300 miln. jen, aby móc zredukować o 250 miln. jen stronę wydatkową normalnego budżetu. Olbrzymia przymusowa akcja oszczędnościowa wraz z ograniczeniami spożycia, gospodarką surowcami itd. dała widoczne wyniki. W maju b. r. rynek kapitałowy wchłonął obligacji rządowych za 522 miln.

jen, a więc 2-krotnie więcej niż w maju 1937 r.

Jeśli wysiłek finansowy Japonii da w rezultacie korzystne dla niej wyniki wojskowe (a przez to i polityczno-gospodarcze), ofiary konsumenta japońskiego opłaca się sowicie. W tej chwili wszystko wskazuje, że ostra polityka finansowa Japonii zaczyna dawać wyraźne rezultaty.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie 17 ÷ 29/X 1938 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu — w \$ — za 100 kg):

	17 ÷ 22/X	22 ÷ 29/X	Spadek
	Pszonica		%
Berlin . . .	20·50	20·50	—
Praga . . .	168·06	168·06	—
Chicago . . .	2·52	2·50	0·8

Buenos Aires . . .	2·10½	2·00	4·8
Liverpool . . .	3·06½	2·91	5·0
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	3·16½	3·09	2·3

Ż y t o

Berlin . . .	18·70	18·70	—
Praga . . .	139·62½	139·62½	—
Chicago . . .	1·69	1·68	0·6
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	—	—	—

O w i e s

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	120·20	120·20	—
Chicago . . .	1·89	1·88	0·6
Buenos Aires . . .	1·80½	1·80	0·3
Liverpool . . .	3·09½	3·09½	—
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	2·60½	2·46	5·4

Jęczmień browarny

Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	134·00	134·00	—
Chicago . . .	2·27	2·27	—
Wiedeń . . .	—	—	—
Hamburg . . .	—	—	—

BIBLIOGRAFIA

„**ŹRÓDŁA I SYMPTOMY WZBOGACENIA SIĘ NOWOCZESNYCH SPOŁECZEŃSTW**”. ADAM KRZYŻANOWSKI.

— Sześć odczytów, wygłoszonych przed krakowskim mikrofonem „Polskiego Radia” w początkach b. r., zostało teraz wydane drukiem przez Tow. Ekonomiczne w Krakowie. Odczyty te, to: „Bogactwo”, „Dzieje pieniądza”, „Dzieje kredytu”, „Nowoczesna waluta złota”, „Wynalazki i odkrycia współczynnikami postępu ekonomicznego” i „Przyrost ludności”. Prof. Krzyżanowski w formie popularnych prelekcji radiowych scharakteryzował zasadnicze zagadnienia ekonomiczno-gospodarcze, z którymi najczęściej stykają się szerokie warstwy ludności. W każdym odczycie autor podaje rys historyczny omawianego zagadnienia, oraz w formie przystępnej a jednocześnie ścisłej pod względem naukowym, wyjaśnia istotę i znaczenie poruszanych problemów.

„**MANIPULOWANIE PIENIĄDZEM, JAKO NARZĘDZIE POLITYKI GOSPODARCZEJ**”. WŁADYSŁAW ZAWADZKI.

— Tow. Ekonomiczne w Krakowie ogłosiło drukiem odczyt Prof. Wł. Zawadzkiego, wygłoszony w Krakowie w połowie b. r. na posiedzeniu tegoż towarzystwa. Prof. Zawadzki zastanawia się tu nad rolą, jaką zajmuje w całokształcie środków polityki gospodarczej manipulowanie pieniądzem i w jakim stopniu może być ono czynnikiem samodzielnym. „Z właściwym manipulowaniem pieniądzem mamy do czynienia wtedy — pisze Prof. Zawadzki — kiedy państwo w ogóle nie określa stałego stosunku między jednostką pieniężną a kruszcem, lecz pozostawia sobie swobodę określania go każdorazowo”. W dalszym ciągu swej pracy autor daje rys historyczny omawianego przezeń zagadnienia, następnie poddaje je szczegółowej analizie. Autor dochodzi do wniosku, że manipulowanie pieniądzem jest narzędziem wygodnym i skutecznym w pewnych tylko granicach — „tam, mianowicie, gdzie — jak długo — polega na usuwaniu przeszkód, które spotyka urzędujący naturalnych tendencji ekonomicznych; tam natomiast, gdzie idzie wbrew tym tendencjom, traci najczęściej samodzielne znaczenie”.

„**UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE ZA GRANICĄ**”. EDWARD ARNEKKER.

— Ukazała się ostatnio na rynku księgarskim broszura P. Arnekkera, omawiająca organizację ubezpieczeń społecznych za granicą. Jest to popularny wykład o tym, do jakich rezultatów dochodzą ubezpieczenia społeczne w swym rozwoju w różnych krajach Europy, oraz w jakim stosunku znajdują się urządzenia ubezpieczeń społecznych w Polsce do takich samych urządzeń w innych krajach. Omawiana praca dzieli się na szereg krótkich rozdziałów, z których każdy w treściwym zarysie podaje najważniejsze wiadomości z dziedziny urządzeń ubezpieczeniowych za granicą. I tak, omówiona jest powszechność ubezpieczenia społecznego oraz poszczególne rodzaje ubezpieczeń i ich ewolucja w różnych krajach, podany jest — dalej — szereg danych statystycznych itp. Osobne rozdziały poświęcone są ubezpieczeniom zastępczym oraz świadczeniom w ubezpieczalniach społecznych. W zakończeniu stwierdza autor, iż wg danych Międzynarodowego Biura Pracy istnieje w chwili obecnej w świecie ok. 250 ustaw ubezpieczeniowych w różnych krajach. Omawiana praca daje możliwość zorientowania się w tym dość zawiłym labiryncie, starając się uwzględnić możliwie wszystkie zmiany, jakie zaszły w ubezpieczeniach do połowy 1937 r.

„**ODRODZENIE FINANSOWE PORTUGALII**”. FERNANDO EMYGDIO DA SILVA.

— Autor, Wiceprezes Banku Emisyjnego Portugalii, podaje historię uzdrowienia finansów portugalskich przez Ministra Skarbu Salazara. Reforma Salazara pozwoliła na: 1) osiągnięcie poważnych nadwyżek budżetowych i 2) zlikwidowanie długu nieskonsolidowanego. Reforma polegała na gruntownej zmianie systemu podatkowego, na metodycznym przeprowadzaniu inwestycji i odpowiednim rozprowadzaniu kredytów, na uregulowaniu zagadnienia długów zagranicznych i wewnętrznych, wreszcie — na radykalnej reformie budżetu. Rezultatami przeprowadzenia tej reformy są: 1) ożywienie ruchu inwestycyjnego, 2) likwidacja bezrobocia, 3) dodatni bilans płatniczy, 4) osiągnięcie 64% pokrycia walutowo-dewizowego, 5) całkowite zniesienie ograniczeń dewizowych.

„**MASZYNY I NARZĘDZIA ROLNICZE W GOSPODARSTWIE MNIJSZEJ WŁASNOŚCI**”. INŻ. K. CZERNIEWSKI.

— Ostatnia publikacja Instytutu Gospodarstwa Społecznego jest jednym z opracowań materiałów ankiety Instytutu z 1935 r., która objęła 53 wieś z całej Polski. Ankieta była pomyślana bardzo szczegółowo i obejmowała szereg pytań, z których na razie tylko część została opracowana i opublikowana w tomie pt. „Struktura społeczna wsi polskiej” (1937 r.). Należy na wstępie zwrócić uwagę na dużą aktualność i użyteczność omawianych publikacji dla bieżącej polityki gospodarczej. Dość wskazać na to, iż obecnie właśnie zapoczątkowana jest akcja zaopatrywania rolnictwa w brakujące, a niezbędne maszyny. Zdanie sobie sprawy ze stanu zaopatrzenia wsi w maszyny i narzędzia oraz uzmysłowienie najbardziej aktualnych potrzeb i braków jest konieczną przesłanką do wytyczenia kierunku polityki gospodarczej w tym zakresie — tym bardziej, że omawiane zagadnienie jest — jak dotychczas — najślabiej oświetlone. Maszyny i narzędzia rolnicze mniejszej własności nie były dotąd jeszcze w Polsce zarejestrowane. „Nasuwa się tu wiele aktualnych zagadnień, jak to: rola maszyn i narzędzi w zespołe środków, podnoszących jakość warsztatu rolnego, w wypadku, kiedy nie podobna zwiększyć jego wielkości; znaczenie maszyn w sprawie budowania obronności kraju, jako zastępców milionów rąk, oderwanych od pracy na roli; wpływ właściwego doboru maszyn i narzędzi, jako regulatorów produkcji w czasie przekształcania się struktury agrarnej i zmniejszania się powierzchni własności ziemskiej”.

Publikacja daje nam przegląd ważniejszych maszyn i narzędzi, co pozwala przez oświetlenie stopnia ich rozpowszechnienia w gospodarstwach włościńskich na wyłowienie szeregu stwierdzeń ogólnych i szczegółowych, dających przesłanki, na jakich może i powinna oprzeć się rolnicza polityka gospodarcza na odcinku zaopatrzenia rolnictwa w maszyny i narzędzia. Nie jest to jedyna wartość omawianej publikacji, gdyż zawiera ona ponadto materiał statystyczno-informacyjny.

Jak wynika z opinii badanych gospodarzy, najsilniej odczuwany jest brak wiałni i młynków, zwłaszcza we wsiach woj. śródkowych i południowych, po nich idą: obsypniki i radła,

zwykle brony, pługi, siewniki, brony sprzętowe. Znaczne jest zapotrzebowanie na młockarnie, kieraty, siewniki i kultywatory. Gospodarstwa, będące na granicy samowystarczalności, odczuwają silnie brak wozu. Małe zapotrzebowanie np. na parniki, tłumaczyć m. in. można nieznaną ich użytecznością. Zresztą w ogóle „nieznaczny postęp mechanizacji gospodarstw mniejszej własności wpływa z dwóch przyczyn: braku znajomości metod nowoczesnego gospodarowania, oraz braku kapitału na zakup nawet stosunkowo niedrogich maszyn i narzędzi”. W rezultacie przeprowadzonej analizy, autor podaje szacunek liczby maszyn i narzędzi rolniczych w Polsce w gospodarstwach mniejszej własności. Przedstawia się on następująco: wozów—2·7 miln., pługów—2·6 miln., bron zwykłych—2·9 miln., sprzężniówek—700 tys., siewnic—2·2 miln., wialni i młynków—800 tys., kieratów—500 tys., młockarni—400 tys., siewnic—50 tys., żniwierek—25 tys. Roczne zapotrzebowanie na maszyny jest szacowane na 50 tys. wartości zł 40 miln., przy czym „największe pozycje wartościowe przypadają na siewniki, młockarnie i kieraty”.

Ze stwierdzeń ogólnych na uwagę zasługuje fakt stosunkowo nieznacznego rozpowszechnienia wspólnego użytkowania maszyn oraz nierównomiernego rozmieszczenia maszyn w Polsce. Najlepsze zaopatrzenie występuje, oczywiście, w województwach zachodnich. Województwa wschodnie wykazują największe braki. W tym względzie najbardziej charakterystyczna jest chyba liczba, wyłowiona przy dokonanej ostatnio rejestracji siewnic i tryjerów, gdzie na ogólną ilość siewnic w Polsce — blisko 70 tys. — województwo wileńskie posiadało 21 szt., podczas gdy woj. poznańskie 35 526. Małe rozpowszechnienie wspólnego użytkowania tłumaczy autor brakiem umiejętności zorganizowania odpowiednio dobranych zespołów sąsiedzkich oraz niedbałym stosunkiem do dobra społecznego. Dlatego też uważa za wskazane „połączenie indywidualnego władania z dążeniem do zespołowego użytkowania”.

Polityka maszynizacji kraju musi się liczyć m. in. także z faktem przeludnienia wsi i nadmiaru rąk roboczych na wsi. Dlatego też przede wszystkim muszą być rozprowadzone maszyny, które przyczyniają się do podniesienia produkcji rolnej, nie redukując jednak ilości zatrudnionych rąk. Siewnik wobec tego będzie miał pierwszeństwo np. przed żniwiarką. W ogóle zaś „drogi upowszechnienia maszyn w małych gospodarstwach mogą być wyznaczone dopiero po uwzględnieniu potrzeb i stosunków, panujących w rolnictwie obecnie, oraz pod kątem pogotowia aprowizacyjnego. Równolegle umiejętnej propagandzie winny towarzyszyć kredyty, stosunkowo niskie ceny, organizacja spółek maszynowych oraz ułatwianie i nauczanie dokonywania drobniejszych samodzielnych napraw i konserwacji”.

W załącznikach podano: 1) liczbę maszyn i narzędzi rolniczych w poszczególnych badanych ankietach wsiach, 2) liczbę siewnic i tryjerów w gospodarstwach mniejszej własności wg województw na podstawie powszechnej rejestracji z 1938 r.¹⁾, 3) produkcję i sprzedaż maszyn rolniczych w latach 1929—36 i 4) handel zagraniczny maszynami i narzędziami rolniczymi w latach 1926—37.

P. K.

„SŁOWNIK GEOGRAFICZNY PAŃSTWA POLSKIEGO I ZIEM, HISTORYCZNIE Z POLSKĄ ZWIĄZANYCH”. — Ukazały się ostatnio zeszyty 7 i 8 „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego”. Oba zeszyty stanowią ciąg dalszy tomu I Pomorze i zawierają opis miejscowości od „Bolszewo” do „Chelmża”. Na szczególną uwagę zasługują dłuższe rozprawki (umieszczone w zesz. 8) o diecezji chełmskiej, powiecie i dawnym województwie oraz artykuł o m. Chełmie, ilustrowany licznymi fotografiami najcenniejszych zabytków tego miasta. W ar-

¹⁾ P. „Polska Gospodarcza” zesz. 30/1938, str. 1097.

tykule tym położono szczególny nacisk na dzieje historyczne tego grodu z uwagi na jego starożytne pochodzenie (X w.). W obu tych zeszytach — tak, jak zresztą i w poprzednich — dokładność opisu, danych statystycznych, geograficznych i historycznych jest utrzymana w całej pełni, co stanowi, że „Słownik” staje się nieocenionym źródłem wiadomości geograficzno-historycznych. „Słownik” ukazuje się pod naczelną redakcją Prof. Dra Stanisława Arnolda, jako wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

PRZEGLĄD CZASOPISM

„DROGI POLSKI”. — Ukazał się zeszyt październikowy miesięcznika „Drogi Polski”. W artykule wstępnym pt. „Tajemnica siły państwa” P. Z. Ł. zastanawia się nad istotą potęgi państwa. W dokończeniu artykułu „Handel a rolnictwo” P. Kazimierz Sokółowski omawia czynniki przedmiotowe handlu rolniczego, podnosząc konieczność gruntownej przebudowy struktury handlu produktami rolniczymi. W artykule pt. „Organizacja gospodarki przemysłowej w Niemczech” P. M. Szyszowski omawia nowy okres gospodarki niemieckiej, zapoczątkowany przez narodowo-socjalistyczny kierunek. P. Zd. Jeziorański w artykule „Ewolucja ustroju gospodarczego Francji” analizuje rozwój struktury gospodarczej tego kraju, począwszy od schyłku liberalizmu gospodarczego w dobie Wielkiej Rewolucji, a skończywszy na ingerencji Państwa w dobie współczesnej. Dwa ostatnie artykuły — to: P. Dra E. Junga — „Planowanie regionalne i jego organizacja w Anglii, w Niemczech i Stanach Zjedn.” oraz P. L. Rucińskiego — „Położenie przemysłu metalowego przetwórczego w Polsce”. Zeszyt zamknięty zwykle stałe działy miesięcznika: kronika gospodarcza Polski, kronika morską, kronika gospodarcza świata, przegląd wydawnictw itp.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; ZA GRANICĄ: kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/32 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor Naczelny: CZESŁAW PECHE

Redaktor: WACŁAW SZURIG

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy „Orzeł” Polski Przemysł Obuwniczy i Tow. Handlowe

Spółka Akcyjna w Krakowie

Wyłączna Sprzedaż Obuwia i Pończoch Marki Del-Ka

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 21 listopada 1938 r. o godz. 16 w kancelarii Notariusza Dra J. Dunikowskiego w Krakowie, ul. św. Jana 20 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu za rok 1937; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu za rok 1937; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonanych przez nie obowiązków; 4) Powzięcie uchwały co do rozdziału zysku z roku 1937; 5) Ustalenie wynagrodzenia Komisji Rewizyjnej; 6) Wybór Zarządu; 7) Wybór Komisji Rewizyjnej; 8) Wolne wnioski.

Do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu uprawnieni będą akcjonariusze, którzy złożą w Spółce (Kraków — Bonerowska 1) swoje akcje przynajmniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia i nie odbiorą ich przed ukończeniem tegoż. Zamiast akcji złożone mogą być (po myśli art. 399 K. H.) kwity depozytowe.

W wypadku, gdyby w wyznaczonym powyżej terminie, nie zjawili się akcjonariusze, reprezentujący cały kapitał akcyjny, Walne Zgromadzenie odbędzie się tego samego dnia o godz. 17 bez względu na ilość obecnych. 1935-44-45

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Fabryk Metalowych
Norblin, Bracia Buch i T. Werner

ma zaszczyt podać do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 16 listopada 1938 r. o godz. 18, w siedzibie Zarządu Spółki w Warszawie, przy ul. Żelaznej Nr 51, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE

z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1937/38; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za rok 1937/38; 4) Określenie wynagrodzenia Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 5) Upoważnienie Rady Nadzorczej do kupna, sprzedaży, jako też do obciążania hipotecznego należących do Spółki nieruchomości; 6) Upoważnienie Zarządu do przyjmowania ograniczeń, wymaganych przez inspekcję budowlaną; 7) Upoważnienie Zarządu do zeznania aktu darowizny placu z dóbr Huta Józefów pod budowę kościoła w Osinach pod wezwaniem św. Barbary; 8) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej i 5 członków Komisji Rewizyjnej, na miejsce ustępujących; 9) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zebraniu, winni do dn. 9 listopada 1938 r. złożyć w biurze Zarządu Spółki swe akcje lub kwity depozytowe instytucji bankowych. 1917-43-45

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej A. Wróblewski i S-ka
Przechowywania i Przewozu Mebli i Towarów

zawiadamia, że w dn. 19 listopada o godz. 11 w biurze Spółki przy ul. Marszałkowskiej 108 w Warszawie odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Uzupełniające wybory do Zarządu.

Właściciele akcji są obowiązani zgłosić swe prawa głosu przynajmniej na 7 dni przed terminem Zebrania. 1942-44-45

II OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

Związku Przedsiębiorców Gorzeleń Rolniczych, Spółki Akcyjnej
w e L w o w i e

odbędzie się w dn. 16 listopada 1938 r. o godz. 17 w lokalu tejże Spółki we Lwowie przy ul. Trzeciego Maja l. 16 z następującym porządkiem dziennym:

1) Odczytanie protokołu Walnego Zgromadzenia z dn. 16 listopada 1937 r.; 2) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie bilansu za rok 1937/38; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Udzielenie absolutorium Zarządowi z rachunków i czynności za czas od 1 lipca 1937 r. do 30 czerwca 1938 r.; 5) Rozdział zysków; 6) Wybór ustępujących członków Rady Nadzorczej; 7) Wolne wnioski Akcjonariuszów, które zgłoszone zostaną nie później jak na 14 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

Zarząd Związku Przedsiębiorców Gorzeleń Rolniczych S. A.
we Lwowie 1886-43-45

II OGŁOSZENIE

Belgijska Spółka Akcyjna

„Société Industrielle et Commerciale des Anciens Etablissements
Emile Haebler, Soc. Anonyme à Bruxelles, 81, rue Emile Banning

Towarzystwo Akcyjne Przemysłowe i Handlowe
dawnych Przedsiębiorstw Emila Haeblera, Bruksela

Uprasza się PP. Akcjonariuszów o wzięcie udziału w

ZWYCZAJNYM WALNYM ZGROMADZENIU

które odbędzie się we wtorek dn. 15 listopada 1938 r. o godz. 15 w hotelu „Central”, Place de la Bourse 3 w Brukseli.

Porządek dzienny:

1) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i Kolegium Komisarzy z działalności w roku operacyjnym 1937/38;

2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków na dz. 30 czerwca 1938 r.

3) Udzielenie absolutorium administratorom i komisarzom;

4) Ustalenie stałych wynagrodzeń administratorów i komisarzy za rok operacyjny 1938/39;

5) Mianowanie podług statutu.

Chcąc wziąć udział w powyższym zgromadzeniu, PP. Akcjonariusze powinni się zastosować do artykułu 25 statutu Towarzystwa.

Akcje lub udziały założycielskie (parts de fondateur) mogą być zdeponowane: w Brukseli: w siedzibie Towarzystwa, 81, rue Emile Banning; w banku „Société Générale de Belgique” i jej filii 48, rue de Namur (dawn. Banque d'Outremer); w Łodzi: w biurze Towarzystwa, ul. Wigury 9 1880-43-45

I OGŁOSZENIE

Likwidator Spółki Akcyjnej „Teren”

Spółka Akcyjna dla Przemysłu Budowlanego w likwidacji

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w Krakowie, w biurze przy ul. Batorego 15 b. w dn. 24 listopada 1938 r. o godz. 18 z następującym porządkiem dziennym:

1) Ustalenie nowej ceny zbywczej niezabudowanych nieruchomości firmy.

U w a g i. a) Akcjonariusze mogą zgłosić likwidatorowi dodatkowe sprawy na porządek dzienny, które zamieszczone będą w drugim ogłoszeniu; b) Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje przynajmniej 7 dni przed Zgromadzeniem w biurze Spółki w Krakowie ul. Batorego 15 b. 1964

Galicyskie Towarzystwo Naftowe „Galicja“

SPÓŁKA AKCYJNA

W dn. 21 listopada 1938 r. o godz. 12 w poł. odbędzie się
XXXVII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Galicyskiego Towarzystwa Naftowego „Galicja“ Spółki Akcyjnej w lokalu filii tegoż Towarzystwa we Lwowie, ul. Kościuszki L. 8 z następującym porządkiem dziennym:

1) Powzięcie uchwały o sprawozdaniu z czynności, o bilansie i o rachunku zysków i strat 1937/38, jakoteż o sprawozdaniu Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej. Powzięcie uchwały o użyciu czystego zysku;

2) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki;

3) Wybór członków Rady Nadzorczej; powierzenie poszczególnym członkom Rady Nadzorczej szczególnego zakresu działania; oznaczenie poborów dla członków Rady Nadzorczej;

4) Wybór Komisji Rewizyjnej; oznaczenie poborów dla członków Komisji Rewizyjnej;

5) Zmiana § 4 L. 2 statutu; proponuje się dotychczasowe brzmienie „rok obrotowy rozpoczyna się z dniem 1 maja każdego roku i kończy się z dniem 30 kwietnia następującego roku” — zastąpić następującym brzmieniem: „rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym i rozpoczyna się z dniem 1 stycznia, a kończy się z dniem 31 grudnia każdego roku. Rok obrotowy, rozpoczynający się wedle dotychczasowego brzmienia § 4 L. 2 statutu z dniem 1 maja 1938 r., kończy się z dniem 31 grudnia 1938 r.”.

Każdy akcjonariusz, który chce uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winien — stosownie do postanowień § 12 statutu — złożyć akcje wraz z kuponami najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, tj. do dn. 14 listopada 1938 r.

w Kasie Spółki we Lwowie, ul. Kościuszki 8

które to akcje przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia nie zostaną wydane. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia o złożeniu akcji wraz z kuponami u notariusza lub w krajowej instytucji kredytowej lub też w jednej z następujących zagranicznych instytucji depozytowych, mianowicie:

w Wiedniu: w „Oesterreichische Credit-Anstalt und Wiener Bank-Verein“, I. Bez., Schottengasse 6,

w Paryżu: w „Bankhaus R. Gaston-Dreyfus & Co.“, 13, rue Lafayette,

w Zurychu: w „Schweizerischer Bankverein“.

W zaświadczeniu należy wymienić ilość oraz liczby akcji i wyraźnie stwierdzić, że akcje wraz z kuponami nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusze, którzy odpowiadają wymogom § 16 lit. 3 statutu Spółki, mają prawo — z zachowaniem przewidzianych tamże przepisów — zgłosić na porządek dzienny dodatkową sprawę, które mogą być zamieszczone w drugim ogłoszeniu.

Zarząd Spółki Akcyjnej Galicyjskie Towarzystwo Naftowe „Galicja“ Spółka Akcyjna 1969

TRI Towarzystwo Robót Inżynierskich, Spółka Akc. w Poznaniu

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Nieruchomości: a) Grunty zł 193 160'00; b) Budynek fabryczny zł 81 928'00, gospodarcze zł 60 200'00, mieszkalne zł 1 360'00; Razem zł 336 648'00; Ruchomości zł 1 044 880'53; Inwentarz żywy zł 1 259'15; Gotówka w kasie i bankach zł 34 998'58; Papiery wartościowe zł 960'00; Akcje i udziały zł 53 000'00; Materiały zł 233 744'49; Wyroby zł 93 655'67; Dłużnicy zł 1 340 435'32; Kaucje gotówkowe zł 156 209'48; Dłużnicy wątpliwi zł 481 394'86; Sumy przechodnie zł 53 213'45; Roboty w wykonaniu zł 547 183'49; Wydatki na roboty nieukończone zł 552 794'61; Strata za rok operacyjny 1937 zł 745 124'77; **Ogółem zł 5 675 502'40.**

Gwarancje zł 3 586 213'45.

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 1 400 000'00; Fundusz amortyzacyjny zł 587 318'47; Wierzyciele: a) Banki zł 1 031 804'65; b) Zaległe podatki zł 81 712'32; c) Kaucje gotówkowe zł 3 245'99; d) Różni zł 2 129 154'39; e) Akcepty zł 377 966'78; Sumy przechodnie zł 64 299'80; **Ogółem zł 5 675 502'40.**

Gwarancje zł 3 586 213'45.

WINIEN. — Koszty administracyjne zł 112 992'97; Procenty i koszty różne zł 29 210'19; Wydatki produkcji zł 139 653'84; Podatki państwowe i komunalne zł 47 468'98; Wydatki na bieżące roboty zł 2 446 694'24; Wydatki na dawne roboty zł 94 797'71; Różnice na sprzedaży ruchomości zł 9 874'26; Odpisy (2%) zł 20 897'61; Straty na wątpliwych dłużnikach zł 690 345'28; **Ogółem zł 3 591 935'08.**

MA. — Wpływy ze sprzedaży wyrobów zł 138 932'70; Wpływy z bieżących robót zł 2 469 266'89; Różne bonifikaty zł 56 530'32; Różnica z obniżki kapitału zł 182 080'40; Ogółem wpływy zł 2 846 810'31; Strata za rok operacyjny 1937 zł 745 124'77; **Ogółem zł 3 591 935'08.**

Uwaga. — Strata za rok operacyjny 1937 zł 745 124'77, po odliczeniu strat na wątpliwych dłużnikach zł 690 345'28 wynosi zł 54 779'49, w tym opłacone podatki w sumie zł 47 468'98. 1972

I OGŁOSZENIE

Zarząd Warszawskiego Towarzystwa Fabryk Cukru, Spółka Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 listopada 1938 r. o godz. 3 po południu w biurze Zarządu w Warszawie, przy ulicy Krakowskie Przedmieście Nr 7 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego;

2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu na dz. 30 czerwca 1938 r., rachunku zysków i strat oraz sprawozdań Rady Nadzorczej i Zarządu za rok operacyjny 1937/38;

3) Podział zysku;

4) Pokwitowanie Rady Nadzorczej i Zarządu z czynności w roku operacyjnym 1937/38;

5) Wybory do Rady Nadzorczej;

6) Ustalenie wysokości stałego wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej.

Właściciele akcji na okaziciela, życzący sobie uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 23 listopada 1938 r. włącznie złożyć w Zarządzie Spółki swoje akcje lub też zaświadczenie, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza, lub w instytucji kredytowej krajowej. W zaświadczeniu należy wymienić imię, nazwisko i adres akcjonariusza, ilość i numery jego akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, o ile do dn. 23 listopada 1938 r. włącznie zostaną wpisani do księgi akcyjnej.

Karty wstępu na Walne Zgromadzenie wydawane będą w biurze Zarządu na 3 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. 1975

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Polska Żarówka „OSRAM“, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że — wobec niedojścia do skutku Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki, zwołanego na dz. 20 października b. r.

WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w drugim terminie w dn. 1 grudnia b. r. o godz. 12.30 w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie, Plac Trzech Krzyży Nr 8 z następującym porządkiem dziennym:

1) Otwarcie Zgromadzenia i wybór Przewodniczącego;

2) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki w roku 1937/38;

3) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej;

4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok sprawozdawczy 1937/38;

5) Ustalenie sposobu zużycia zysku za rok operacyjny 1937/38;

6) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej za ich czynności w roku 1937/38;

7) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;

8) Wybór członków Rady i Komisji Rewizyjnej;

9) Wolne wnioski.

Dodatkowe sprawy na porządek dzienny mogą być zgłoszone przez PP. Akcjonariuszów do Zarządu Spółki do dn. 19 listopada 1938 r.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub dowody ich posiadania w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, Plac Trzech Krzyży Nr 8 na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. 1968

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Hodowla Nasion Buraków Cukrowych
„M O T Y C Z”

podaje do wiadomości, że w dn. 30 listopada 1938 r. o godz. 17 odbędzie się w Warszawie w lokalu Spółki przy ul. Smolnej Nr 14

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania oraz bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1937/38, udzielenie Zarządowi absolutorium za tenże okres, zatwierdzenie preliminarza budżetowego i planu działalności na rok operacyjny 1938/39, określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 4) Określenie wysokości kredytu, z którego może korzystać Spółka Upoważnienie Zarządu do obciążania hipotecznego nieruchomości Spółki; 5) Upoważnienie Zarządu do kupna i sprzedaży nieruchomości; 6) Wybór członka Zarządu na miejsce ustępującego; 7) Wybory członków Komisji Rewizyjnej; 8) Ewentualne wolne wnioski PP. Akcjonariuszów.

1958

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej K. Buszczyński i Synowie, Hodowla Nasion
w Warszawie

podaje do wiadomości, że w dn. 30 listopada 1938 r., o godz. 18 odbędzie się w Warszawie w lokalu Spółki przy ul. Smolnej Nr 14

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania oraz bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1937/38, udzielenie Zarządowi absolutorium za tenże okres, zatwierdzenie preliminarza budżetowego i planu działalności na rok operacyjny 1938/39, określenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysków; 4) Określenie wysokości kredytu, z którego może korzystać Spółka. Upoważnienie Zarządu do obciążania hipotecznego nieruchomości Spółki; 5) Upoważnienie Zarządu do kupna i sprzedaży nieruchomości; 6) Wybór członka Zarządu na miejsce ustępującego; 7) Wybory członków Komisji Rewizyjnej; 8) Ewentualne wnioski PP. Akcjonariuszów.

1957-45-46

I OGŁOSZENIE

Zarząd Cukrowni Ciechanów, Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w poniedziałek dn. 28 listopada 1938 r. o godz. 17 w biurze Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Ordynackiej Nr 8 m. 6, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór Przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie, po wysłuchaniu wniosków Komisji Rewizyjnej: a) sprawozdania Zarządu, b) bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1937/38, c) udzielenie Zarządowi absolutorium, d) podziału zysków; 3) Zatwierdzenie projektów inwestycyjnych i upoważnienie Zarządu do ich wykonania; 4) Zatwierdzenie budżetu na rok 1938/39 i upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach i bankach z prawem udzielania zabezpieczeń hipotecznych i innych; 5) Sprawa aktu kupna gruntów kolejkowych; 6) Wybór dwóch członków Zarządu i uchwalenie wysokości wynagrodzenia członków Zarządu; 7) Wybór Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przystosować się ściśle do wymagań art. 399 Kodeksu Handlowego, w szczególności akcje okazicielskie lub odnośne zaświadczenia złożyć w Zarządzie Spółki do dn. 21 listopada 1938 r.

1967

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki „Chodorów”
Spółka Akcyjna dla Przemysłu Cukrowniczego w Chodorowie

zawiadamia, że w dn. 29 listopada 1938 r. (wtorek) o godz. 11 rano odbędzie się w sali posiedzeń firmy „Polsof” Polska Spółka dla Obrotu Towarowego, S. A. we Lwowie, ul. Szajnochy L. 2, I p.

XXIII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie i przedłożenie bilansu, oraz r-ku strat i zysków za rok gospodarczy 1937/38;
- 2) Zatwierdzenie przedłożonego bilansu i udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej i Zarządowi;
- 3) Wniosek w przedmiocie podziału zysku;
- 4) Ustalenie terminu wypłaty dywidendy;
- 5) Ustalenie marki obecności dla członków Rady;
- 6) Wnioski akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą swoje akcje wraz z bieżącymi kuponami złożyć — najpóźniej do dn. 21 listopada 1938 r. w kasie:

Spółki Akcyjnej „Chodorów” w Chodorowie
Banku Cukrownictwa Oddział we Lwowie
Powszechnego Banku Związkowego we Lwowie
Banku Gospodarstwa Krajowego Oddział we Lwowie
Banku Dyskontowego Warszawskiego Oddział we Lwowie
za pisemnym poświadczeniem, które będzie równocześnie służyć jako legitymacja do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu i opiewać na nazwisko, z podaniem akcyj (numerów) i głosów, przysługujących upoważnionemu Akcjonariuszowi. Poświadczenie to, jako legitymacja, służyć może tylko osobie, w nim wymienionej, lub należycie wykazanemu pełnomocnikowi.

Zdeponowane akcje mogą być dopiero po Walnym Zgromadzeniu podjęte w instytucji, w której zostały złożone — za zwrotem otrzymanego poświadczenia.

Przedruki nie będą honorowane.

1965-45-46

Zakłady Kauczukowe „Piastów”, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 42 000'00; Budynki zł 421 210'37; Urządzenia stałe zł 71 249'64; Maszyny i silniki zł 1 152 985'02; Formy i narzędzia zł 67 964'16; Inwentarz gospodarczy zł 48 987'52; Inwentarz biurowy zł 36 417'65; Razem zł 1 840 714'36; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 199 454'22; Weksle w portfelu i hkasie zł 54 509'32; Papiery procentowe zł 7 522'00; Surowce, gotowe wyroby i półfabrykaty zł 662 954'64; Dłużnicy: odbiorcy, dostawcy i różni zł 1 124 601'83; Razem zł 2 049 042'01; Kaucje zł 42 185'66; Sumy przechodnie zł 1 455'79; **Ogółem zł 3 933 397'82.**

Poza bilansem. — Rachunek gwarancji zł 125 952'50; Różni za gwarancje zł 222 697'09; Różni za weksle w obiegu zł 364 857'47; **Razem zł 713 506'97.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 43 306'51; Kapitał rezerwowo specjalny zł 298 022'09; Razem zł 1 341 328'60; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 584 976'74; dopisano w roku sprawozdawczym zł 145 237'82, razem zł 730 214'56; III. Zobowiązania: Wierzyciele: Dostawcy zł 687 597'69; Odbiorcy zł 17 581'86; Różni zł 544 190'15; Razem zł 1 249 369'70; Rezerwa na podatki zł 196 000'00; Sumy przechodnie zł 153 663'34; Zysk za rok operacyjny 1937 zł 262 821'62; **Ogółem zł 3 933 397'82.**

Poza bilansem. — Różni za udzielone gwarancje zł 125 952'50; Rachunek udzielonych gwarancji zł 222 697'09; Weksle w obiegu zł 364 857'47; **Razem zł 713 506'97.**

Zobowiązania zagraniczne zł 393 624'63.

Rachunek zysków i strat

STRATY. — Koszty administracyjne i handlowe zł 1 333 096'53; Świadczenia socjalne zł 104 882'53; Podatki zł 317 279'91; Procenty zł 59 621'58; Różnice kursowe zł 2 065'73; Amortyzacja zł 145 237'82; Odpisano na nieściągalnych dłużników zł 18 984'53; Zysk zł 262 821'62; **Razem zł 2 243 990'25.**

ZYSKI. — Zysk ze sprzedaży towarów zł 2 240 247'68; Wpływ od wątpliwych dłużników zł 3 742'57; **Razem zł 2 243 990'25.**

Powyższy bilans oraz rachunek zysków i strat został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 21 października 1938 r., a władzom Spółki udzielono absolutorium.

1963

Powszechny Bank Kredytowy, Spółka Akcyjna

w Warszawie

Bilans surowy w dn. 30 września 1938 r.

STAN CZYNNY	zl
Kasa i sumy do dyspozycji	2 445 548 99
Bilety skarbowe	—
Waluty zagraniczne	59 252 21
Papiery wartościowe	101 764 51
Papiery wartościowe ust. kap. zapas.	467 131 11
Udziały konsorcjalne	12 334 48
Banki krajowe	429 635 05
Banki zagraniczne	1 365 893 87
Dyskonto	29 607 142 94
Protesty	42 371 45
Kredyty w rach. bież.	21 612 049 84
Pożyczki terminowe	1 469 710 65
Kredyty akceptacyjne i rembursowe	41 568 24
Należności z tytułu transakcji dewizowych na termin i reportowych	—
Nieruchomości	—
Różne rachunki	6 535 767 16
Długoterminowe pożyczki hipoteczne	—
Rachunki wynikowe	2 062 497 80
	<u>66 252 668 30</u>
Dłużnicy z tytułu gwarancji	4 215 887 33
Inkaso	12 760 920 32
STAN BIERNY	zl
Kapitał zakładowy	5 000 000 00
Kapitał rezerwowy	1 010 354 34
Fundusz amortyzacyjny nieruchomości	—
Wkłady	18 200 362 60
Rachunki bieżące	15 876 578 26
Różne natychm. płatne zobowiązania	1 221 607 68
Banki krajowe	2 481 205 32
Banki zagraniczne	2 046 307 52
Redyskonto weksli	8 049 755 93
Dyskonto akceptów Banku Akceptacyjnego	—
Zastaw walorów	—
Wierzyciele hipoteczni	—
Zobowiązania z tyt. kredytów akcept. i rembursowych	41 568 24
Zobowiązania z tytułu transakcji dewizowych na termin i reportowych	—
Różne rachunki	9 148 970 29
Listy zastawne (obligacje)	—
Rachunki wynikowe	3 176 058 12
	<u>66 252 668 30</u>
Zobowiązania z tytułu udzielonych gwarancji	4 215 887 33
Różni za inkaso	12 760 920 32

1960

I OGŁOSZENIE

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI AKCYJNEJ

Herzfeld & Victorius, Spółka Akcyjna w Grudziądzu

odbędzie się we wtorek dn. 29 listopada 1938 r. o godz. 12 w południe w Warszawie, przy ul. Moniuszki 10 — w lokalu Towarzystwa Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza, Sp. Akc. z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu za rok obrachunkowy 1937/38 oraz przedłożenie bilansu i rachunku strat i zysków; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 3) Zatwierdzenie bilansu na dz. 30 czerwca 1938 r. i rachunku strat i zysków za rok obrachunkowy 1937/38, udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej i Zarządowi oraz uchwalenie zużycia zysku; 4) Wybory do Rady Nadzorczej; 5) Wnioski.

Posiadacze akcji na okaziciela, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub określone przez statut zaświadczenia (kwity depozytowe) w biurze Spółki w Grudziądzu najpóźniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia. Herzfeld & Victorius, Spółka Akcyjna.

1959-45-46

Zarząd

II OGŁOSZENIE

WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej „Lubań—Wronki” Przemysł Ziemniaczany

w Poznaniu

odbędzie się w dn. 15 listopada 1938 r. o godz. 17 w Poznaniu przy ul. Cieszkowskiego 5 na sali posiedzeń z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie;
- 2) Wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Zarządu i Rady Nadzorczej z działalności Spółki, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok obrotowy od 1 lipca 1937 r. do 30 czerwca 1938 r.;
- 4) Powzięcie uchwały o postąpieniu odnośnie wyniku na rachunku zysków i strat;
- 5) Powzięcie uchwały w przedmiocie udzielenia władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków;
- 6) Wybór czterech członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących z tytułu starszeństwa;
- 7) Wolne głosy.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w głosowaniu, winni swe akcje albo notarialne lub bankowe zaświadczenia o złożeniu akcji złożyć w Zarządzie Spółki w Poznaniu przy ul. Cieszkowskiego 5, przynajmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem. W zaświadczeniach należy wymienić liczbę akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydawane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Ządanie pomieszczenia dodatkowych spraw na porządku dziennym należy zgłosić do Zarządu Spółki pisemnie, nie później jak 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia oraz należy udowodnić posiadanie wymaganej ilości akcji.

Zarząd

1891-43-45

(—) Inż. G. Pełka

I OGŁOSZENIE

Zarząd Częstocickiego Towarzystwa Fabryk Cukru SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 listopada 1938 r., o godz. 4 (czwartej) po poł. w siedzibie Zarządu Spółki w Warszawie, przy ulicy Nowy Świat Nr 41, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności Towarzystwa za 1937/38 r.;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1937/38, udzielenie Zarządowi pokwitowania z wykonywania przez niego obowiązków w tymże czasokresie;
- 5) Przeznaczenie nadwyżki bilansowej;
- 6) Uchwalenie kredytu na nowe inwestycje i nowe urządzenia oraz upoważnienie Zarządu do poczynienia w tychże granicach wydatków inwestycyjnych;
- 7) Uchwalenie budżetu na 1938/39 r. łącznie z wynagrodzeniem członków Zarządu;
- 8) Zatwierdzenie kooptacji członka Zarządu;
- 9) Wybór pięciu członków Komisji Rewizyjnej.

Ponadto na porządek dzienny mogą być wprowadzone sprawy, które Akcjonariusze zgłoszą najpóźniej do dn. 14 listopada 1938 r.

Właściciele akcji na okaziciela, życzący sobie uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 21 listopada 1938 r. włącznie złożyć w Zarządzie Spółki swoje akcje lub też zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w jednej z krajowych instytucji kredytowych, zatwierdzonych przez władze. W zaświadczeniu winny być wymienione: imię i nazwisko Akcjonariusza, jego adres, ilość i numery akcji oraz winno być zawarte oświadczenie, iż akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, o ile do dn. 21 listopada 1938 r. włącznie zostali wpisani do księgi akcyjnej.

1956

Zakłady Akumulatorowe systemu „Tudor“, Spółka Akc.

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Place zł 45 466'67; Budynki zł 595 131'52; Urządzenia stałe zł 100 865'83; Maszyny zł 568 638'49; Kotły zł 27 855'87; Formy i narzędzia zł 40 864'01; Bocznicza kolejowa zł 22 874'86; Inwentarz żywy zł 2 175'00; Inwentarz gospodarczy zł 109 528'40; Inwentarz straży ogniowej zł 5 700'00; Inwentarz biurowy Centrali zł 32 697'23; Inwentarz biurowy oddziałów zł 22 236'20; Razem zł 1 574 034'08; II. Majątek płynny: Gotówka zł 86 935'22; Banki zł 113 476'77; Papiery wartościowe zł 23 656'80; Weksle zł 269 515'12; Materiały surowe, pomocnicze i wyroby zł 848 872'37; Dłużnicy: odbiorcy, dostawcy i różni zł 1 042 830'13; Kaucje zł 74 320'17; Razem zł 2 459 606'58; Sumy przechodnie zł 7 559'87; **Ogółem zł 4 041 200'53.**

Poza bilansem. — Gwarancje własne zł 124 125'00; Różni za udzielone gwarancje zł 149 230'46; Klienci za weksle gwarancyjne zł 25 650'00; Obligo weksli klientów zł 383 840'60; **Razem zł 682 846'06.**

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 000 000'00; Kapitał zapasowy: saldo z roku ubiegłego zł 255 366'59, podwyższono w roku sprawozdawczym zł 1 694'81, razem zł 257 061'40; II. Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 734 936'59, odpisano w 1937 r. zł 73 433'49, dopisano w roku sprawozdawczym zł 174 434'85, razem zł 835 937'95; III. Zobowiązania: Banki zł 239 746'00; Odbiorcy zł 379 235'64; Dostawcy zł 302 694'84; Różni zł 450 944'57; Razem zł 1 372 621'05; Sumy przechodnie zł 103 689'81; Rezerwa na umowną renowację baterii zł 226 346'69; Rezerwa na podatki zł 96 808'35; Zyski z lat ubiegłych zł 17 452'23; Zysk za rok operacyjny 1937 zł 131 283'05; **Ogółem zł 4 041 200'53.**

Poza bilansem. — Różni za gwarancje własne zł 124 125'00; Udzielone gwarancje zł 149 230'46; Weksle gwarancyjne klientów zł 25 650'00; Weksle klientów w obiegu zł 383 840'60; **Razem zł 682 846'06.**

Suma zobowiązań zagranicznych zł 142 607'08.

Rachunek zysków i strat

STRATY. — Koszty administracyjne i handlowe zł 853 089'60; Procenty zł 54 421'90; Podatki zł 154 079'67; Świadczenia socjalne zł 78 628'80; Amortyzacja zł 174 434'85; Rezerwa na umowną renowację baterii zł 226 346'69; Zużyte przedmioty majątkowe zł 46 807'00; Odpisano na nieściągalny i wątpliwy dług zł 11 820'52; Zysk zł 131 283'05; **Razem zł 1 730 912'08.**

ZYSKI. — Zysk ze sprzedaży i montażu zł 1 675 361'14; Wpływ od wątpliwych dłużników zł 28 182'89; Sprzedane przedmioty majątkowe zł 1 195'49; Różnice kursowe zł 26 172'56; **Razem zł 1 730 912'08.**

Powyższy bilans oraz rachunek zysków i strat został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 21 października 1938 r., a władzom Spółki udzielono absolutorium. 1962

Górnośląski Bank Związkowy, Spółka Akcyjna

C h o r z ó w I

Skrócony bilans surowy na dz. 30 września 1938 r.

STAN CZYNNY. — 1) Kasa i sumy do dyspozycji zł 80 883'72; 2) Bilety skarbowe zł 800 000'00; 3) Waluty zagraniczne zł 1'54; 4) Papiery wartościowe ustaw. kap. zapasowego zł 85 300'00; 5) Udziały konsorcjalne zł 500 000'00; 6) Banki krajowe zł 4 268 679'63; 7) Banki zagraniczne zł 9 098'63; 8) Dyskonto zł 133 510'30; 9) Protesty zł 206'90; 10) Kredyty w rachunkach bieżących zł 263 719'17; 11) Pożyczki terminowe zł 236 419'33; 12) Nieruchomości zł 140 000'00; 13) Rachunki wynikowe zł 71 704'64; **Razem zł 6 589 523'86.**

1) Dłużnicy z tytułu gwarancji zł 8 000'00; 2) Inkaso zł 34 359'31.

STAN BIERNY. — 1) Kapitał zakładowy zł 1 000 000'00; 2) Kapitały rezerwowe zł 250 842'05; 3) Fundusz amortyzacyjny nieruchomości zł 36 160'00; 4) Wkłady zł 109 410'31; 5) Rachunki bieżące zł 45 995'04; 6) Różne natychmiast płatne zobowiązania zł 3 050'10; 7) Banki krajowe zł 373 308'98; 8) Banki zagraniczne zł 4 667 047'47; 9) Różne rachunki zł 20 071'84; 10) Rachunki wynikowe zł 83 638'07; **Razem zł 6 589 523'86.**

1) Zobowiązania z tyt. udzielonych gwarancji zł 8 000'00; 2) Różni za inkaso zł 34 359'31. 1973

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Fabryk Cukru i Rafinerii „Łubna i Szreniawa“ SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 28 listopada 1938 r. o godz. 2.30 po poł. odbędzie się w Krakowie, w Grand Hotelu, przy ulicy Sławkowskiej 8

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie — po wysłuchaniu wniosków Komisji Rewizyjnej — sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1937/38; 3) Powzięcie uchwał co do udzielenia Zarządowi absolutorium oraz w sprawie strat za rok operacyjny 1937/38; 4) Wybory członków Zarządu i ustalenie wysokości ich wynagrodzenia; 5) Wybór dyrektora zarządzającego oraz określenie jego kompetencji i wynagrodzenia; 6) Wybór członków Komisji Rewizyjnej na następny rok operacyjny i ustalenie wysokości ich wynagrodzenia; 7) Zatwierdzenie budżetu na rok 1938/39 oraz upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów, do zabezpieczenia takowych hipotecznie, do przyjmowania solidarnych odpowiedzialności i wydawania solidarnych gwarancji; 8) Zbycie działki gruntu „Zwir”; 9) Ewentualne wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w powyższym Walnym Zgromadzeniu, obowiązani są najpóźniej do dni 7 przed terminem Walnego Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu Spółki, Warszawa, plac Napoleona 3, lub w Banku Dyskontowym Warszawskim, Oddział w Krakowie, akcje swe lub świadectwa zastawowe albo depozytowe notariuszy lub instytucji kredytowych krajowych. 1970

I OGŁOSZENIE

Zarząd Polsko-Szwajcarskiej Fabryki Czekolady „Suchard“

Spółki Akcyjnej w Krakowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 listopada 1938 r. o godz. 5 po poł. odbędzie się w lokalu Spółki w Krakowie, przy ul. Masarskiej 6

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Polsko-Szwajcarskiej Fabryki Czekolady „Suchard“, Spółki Akcyjnej w Krakowie z następującym porządkiem obrad:

1) Powzięcie uchwały w przedmiocie podwyższenia kapitału akcyjnego o zł 404 000 drogą emisji 808 sztuk akcji na okaziciela nominalnej wartości po zł 500, w przedmiocie ustalenia warunków tej emisji oraz w przedmiocie zmiany paragrafu 6 statutu Spółki, określającego wysokość kapitału akcyjnego.

Zauważa się, że według projektowanej uchwały, dotychczasowi Akcjonariusze mają być wyłączeni od poboru nowych akcji.

2) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

Celem korzystania z prawa głosu na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu należy złożyć akcje, uzasadniające prawo głosowania, najpóźniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia w kasie Spółki. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydawane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w instytucji kredytowej. Akcjonariuszom przysługuje prawo zgłoszenia dodatkowych spraw na porządek dzienny do dn. 15 listopada 1938 r. Sprawy te będą ewentualnie umieszczone w następnym ogłoszeniu o Walnym Zgromadzeniu.

W Krakowie, dn. 31 października 1938 r.

Zarząd Polsko-Szwajcarskiej Fabryki Czekolady „Suchard“
Spółki Akcyjnej w Krakowie 1974-45-46

I OGŁOSZENIE

Zarząd Zakładów Przemysłowych „Witulin“, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 listopada 1938 r. o godz. 11 odbędzie się w kancelarii Rejenta Władysława Roguskiego w Radomiu, ul. Piłsudskiego 10

OGÓLNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1937/38; 3) Odczytanie protokołu Komisji Rewizyjnej; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków na dz. 30.VI 1938 r.; 5) Uchwała w sprawie pokrycia strat z kapitału zakładowego; 6) Wybór ustępujących 2 członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

Doły Biskupie, dn. 30 X 1938 r.

1971-45-46

Łódzki Bank Depozytowy, Spółka Akcyjna

Bilans surowy w dn. 30 września 1938 r.

STAN CZYNNY		zł	STAN BIERNY		zł
Kasa i sumy do dyspozycji		1 035 844 81	Kapitał zakładowy		2 520 000 00
Waluty zagraniczne		65 256 61	Kapitał zapasowy		1 260 000 00
Papiery wartościowe		293 964 68	Fundusz amortyzacji nieruchomości		68 889 64
Papiery wartościowe ustaw. kap. zapasowego		636 151 76	Wkłady		9 006 862 81
Udziały konsorcjalne		232 500 00	Rachunki bieżące		4 854 932 46
Banki krajowe		167 297 47	Różne natychmiast płatne zobowiązania		284 719 15
Banki zagraniczne		102 857 40	Banki krajowe		91 384 04
Dyskonto	19 405 223 94		Banki zagraniczne		367 398 43
Protesty		45 528 43	Redyskonto weksli		7 238 880 39
Kredyty w rachunkach bieżących		4 486 469 42	Różne rachunki		123 917 41
Pożyczki terminowe		861 175 87	Zyski z lat ubiegłych		698 362 18
Nieruchomości		330 538 82	Oddziały		990 607 18
Różne rachunki		63 707 29	Rachunki wynikowe b. r.		2 090 140 01
Oddziały		623 159 67			
Rachunki wynikowe b. r.		1 246 417 53			
		<u>29 596 093 70</u>			<u>29 596 093 70</u>
			Gwarancje	zł 4 570 202 72	
			Inkaso	zł 3 828 095 91	

1955

Spółka Akcyjna Wełnianej Manufaktury Stiller i Bielszowski w Łodzi

Bilans na dz. 31 grudnia 1937 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Grunty zł 821 695 00; Budynki fabryczne, gospodarcze i mieszkalne zł 1 156 958 51; Maszyny, przyrządy i urządzenia zł 1 396 823 19; Inwentarz żywy i martwy zł 9 316 60; Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 13 791 74; Weksle w portfelu zł 45 467 91; Papiery procentowe zł 28 763 92; Materiały: surowce zł 48 146 82, pomocnicze i pędne zł 16 471 04; Półfabrykaty i gotowe towary zł 146 431 77; Dłużnicy: odbiorcy zł 294 883 09; dostawcy zł 51 252 87; różni zł 56 454 74; Strata za 1930 r., 1932 1936 zł 497 465 35; Strata za rok 1937 zł 54 757 36; Ogółem Aktywa zł 4 638 680 91.

PASYWA. — Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 3 000 000 00; Kapitał rezerwowy z lat ubiegłych zł 48 709 43; Kapitał amortyzacyjny: saldo z roku ubiegłego zł 629 814 21; Zobowiązania: akcepty zł 74 625 29, bieżące podatki zł 12 236 68, dostawcy zł 539 518 74, odbiorcy zł 38 477 67, różni zł 227 672 40; Sumy przechodnie zł 57 983 66; Świadczenia społeczne zł 9 642 83; Ogółem Pasywa zł 4 638 680 91.

Rachunek strat i zysków za rok 1937

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 107 880 08; Koszty fabrykacji zł 1 836 227 79; Procenty zł 47 835 01; Podatki państwowe i komunalne zł 76 402 81; Straty u odbiorców zł 4 707 73; Razem zł 2 073 053 42.

MA. — Rachunek towarów zł 1 978 412 77; Wpływ w poczet przedwojennych należności zł 6 094 11; Zwrot sum, spisanych na straty zł 4 625 92; Różnice kursowe zł 3 424 77; Dochód z nieruchomości zł 25 828 49; Strata za 1937 r. zł 54 757 36; Razem zł 2 073 053 42. 1966

Henryka Francka Synowie Fabryka Środków Kawowych Spółka Akcyjna, Skawina

Bilans zamknięcia per 30/VI 1938 r.

zatwierdzony przez XV Zwyczajne Walne Zgromadzenie z dn. 22/X 1938 r.

AKTYWA. — Majątek stały: 1) Grunty zł 246 186 82; 2) Budynki Skawina: a) fabryczne zł 1 833 994 28, b) gospodarcze zł 2 906 58, c) mieszkalne zł 323 937 76, razem zł 2 160 838 62; Budynki Inowrocław: a) fabryczne zł 296 816 05, b) mieszkalne zł 8 333 33, razem zł 305 149 38; 3) Urządzenia techniczne (maszyny, tory itd.) zł 695 450 25; 4) Inwentarz martwy zł 52 186 85; 5) Koncesje, patenty i licencje zł 2 400 446 03; 6) Majątek płynny: Gotówka zł 29 570 42; Banki zł 1 659 881 02; Papiery wartościowe zł 919 154 00; Weksle w portfelu i inkasie zł 789 077 39; Udziały w innych przedsiębiorstwach zł 30 000 00; 7) Materiały: a) surowce zł 1 009 447 28, b) pomocnicze i pędne zł 680 603 90,

c) niewykończone budynki mieszkalne zł 83 165 48, d) niewykończone inwestycje zł 10 379 17, razem zł 1 783 595 83; 8) Półfabrykaty zł 50 269 10; 9) Gotowe wyroby i towary zł 582 382 36; 10) Dłużnicy: a) odbiorcy zł 963 338 56, b) dostawcy zł 23 583 18, c) różne rozliczenia zł 506 475 80, d) wątpliwe należności (prot. wekslej) zł 18 555 67, razem zł 1 511 953 21; 11) Sumy przechodnie: a) wydatki z okresu przyszłego zł 29 188 06; Razem zł 13 245 329 34.

Żyra na wekslach zł 310 574 60; Zobowiąz. zagran. nie ma.
PASYWA. — Kapitały własne: 1) Kapitał zakładowy zł 9 000 000 00; Kapitał zapasowy: a) saldo z roku ubiegł. zł 1 300 000 00, b) dopisano w roku sprawozd. zł 100 000 00, razem zł 1 400 000 00; 2) Zobowiązania: a) banki zł 305 257 00, b) dostawcy zł 84 089 13, c) różne rozliczenia zł 482 575 69, razem zł 871 922 82; 3) Fundusze i zobowiązania specjalne: a) rezerwa na budowę domów mieszkalnych: 1) saldo z roku ubiegłego zł 250 000 00, 2) dopisano w roku sprawozdawczym zł 450 000 00, b) rezerwa do dyspozycji Waln. Zgromadz. zł 540 000 00, razem zł 1 240 000 00; 4) Sumy przechodnie: a) dochody okresu przyszłego zł 65 564 05; 5) Czysty zysk: a) przeniesienie zysku z roku ubiegł. zł 28 431 21, b) zysk z roku sprawozdawczego zł 639 411 26, razem zł 667 842 47; Razem zł 13 245 329 34.

Różni za żyra zł 310 574 60.

Rada Nadzorcza: W. Franck m. p., Henryka Francka Synowie Fabryka Środków Kawowych Spółka Akcyjna, Rosenberg m. p.

Rachunek zysku i strat per 30/VI 1938 r.

WINIEN. — 1) Koszty administracji ogólnej zł 1 816 820 80; 2) Koszty fabrykacji zł 3 881 381 18; 3) Koszty sprzedaży zł 617 109 06; 4) Różnice kursowe przy papier. wart. zł 1 610 40; 5) Podatki państwowe i komunalne zł 803 260 71; 6) Odpisy amortyzacyjne zł 630 608 00; 7) Czysty zysk: a) zysk z roku ubiegł. zł 28 431 21, b) zysk z roku sprawozd. zł 639 411 26, razem zł 667 842 47; Razem zł 8 418 632 62.

MA. — 1) Przeniesienie zysku z roku ubiegłego zł 28 431 21; 2) Dochód zł 8 384 246 85; 3) Dochód z odsetek zł 5 954 56; Razem zł 8 418 632 62. 1961

I OGŁOSZENIE

Polska Spółka Akcyjna „Pharma“ Magister Bolesław Jawornicki w Krakowie, ul. Długa 48

zawiadamia, że na Walnym Zgromadzeniu, odbytym w dn. 22 października b. r. uchwalona została

obniżka kapitału akcyjnego z zł 540 000 na zł 360 000

Po myśli art. 441 § 1 wzywa się wierzycieli Spółki, aby — jeżeli nie zgadzają się na obniżenie, wnieśli swe sprzeciw w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty ostatniego ogłoszenia.

Kraków, dn. 2 listopada 1938 r.

1976

280 STRON DRUKU

8 ILUSTRACIJ WIELOBARWNYCH

48 ILUSTRACIJ JEDNOBARWNYCH

JANINA ORYNŻYNA

PRZEMYSŁ
LUDOWY
W POLSCE

NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA

Cena zł 10⁰⁰, z przesyłką pocztową zł 11⁰⁰

Do nabycia w Administracji tyg. „Polska Gospodarcza” w W-wie,
Elektoralna 2, oraz w księgarniach, bazarach przemysłu ludowego itp.

POLMIN

PAŃSTWOWA FABRYKA
OLEJÓW MINERALNYCH
CENTRALA LWÓW AKADEMICKA 7

D O S T A R C Z A BENZYNY

MOTOROWE, FRAKCYJNE, EKSTRAKCYJNE,
WYSOKOOKTANOWE, ETYLIZOWANE

NAFTE OSWIETLENIOWA,
PRZYMUSOWA I SILNOPŁO-
MIENNA, ETER NAFTOWY.

O L E J E

ŁOŻYSKOWE, CYLINDROWE,
SILNIKOWE, GARDARSKIE,
TRANSFORMATOROWE, TURBINOWE,
SAMOCHODOWE, BEZBARWNE.

S M A R Y

STARE I PÓŁPEYNE, OLEJE I SMARY PRZYSTO-
SOWANE DO WSZYSTKICH TYPÓW MASZYN.

PARAFINE I CEREZYNE,
ASFALTY PRZEMYSŁOWE,
PAPOWE, IZOLACYJNE, DROGOCIE

KOPALNIE WŁASNE.
RAFINERIA W DROHOBYCZU
ODZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE.
STACJE BUNKROWA W GUBI.
STACJE BENZYNOWE
W CAŁEJ POLSCE.